

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Наталія Гоголь
Тетяна Клейменова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
XIX СТ. – ПОЧ. XX СТ.»

Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальностей
014 Середня освіта (Українська мова і література)
035 Філологія

Глухів
Глухівський НПУ ім. О. Довженка
2024

УДК 821.161.2:82.09"18/19"(07)
М54

Рекомендовано до друку Вченою радою
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка (протокол № 7 від 31 січня 2024 р.).

Рецензенти:

Йовенко Лариса Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри української літератури, українознавства та методики їх навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Марсєв Дмитро Анатолійович – керівник навчально-методичного відділу (забезпечення міжнародної і проєктної діяльності), кандидат філологічних наук, доцент

Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної М54 роботи з навчальної дисципліни «Історія української літератури: ХІХ ст. – поч. ХХ ст.» : навчально-методичний посібник для студентів спеціальностей 014 Середня освіта (Українська мова і література), 035 Філологія / автори-укладачі Гоголь Н. В., Клейменова Т. В.; Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2024. 108 с.

У навчально-методичному посібнику вміщено навчально-методичний комплекс із дисципліни «Історія української літератури: ХІХ ст. – поч. ХХ ст.». До уваги взято період кінця ХІХ – початку ХХ ст. Видання розраховане на викладачів і здобувачів вищої освіти спеціальностей 014 Середня освіта (Українська мова і література) та 035 Філологія.

УДК 821.161.2:82.09"18/19"(07)

ЗМІСТ

Передмова	4
Структура залікових кредитів	6
I ПІВРІЧЧЯ МОДУЛЬ 1. «І. Франко і літературний процес кінця XIX – початку XX століття»	7
Тема 1. Літературний процес кінця XIX – початку XX ст.	7
Тема 2. Творчість І. Франка (1856–1916).....	8
Тема 3. Творчість М. Коцюбинського (1864–1913)	27
МОДУЛЬ 2. «Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Творчість Лесі Українки, В. Самійленка, О. Кобилянської, А. Чайковського»	37
Тема 1. Творчість Лесі Українки (1871–1913).....	37
Тема 2. Творчість В. Самійленка (1864–1925).....	50
Тема 3. Творчість О. Кобилянської (1863–1942).....	51
Тема 4. Творчість А. Чайковського (1857–1935).....	62
II ПІВРІЧЧЯ МОДУЛЬ 3. Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Творчість представників «Покутської трійці»	64
Тема 1. Творчість Осипа Маковea (1867–1925).....	64
Тема 2. Творчість В. Стефаника (1871–1936).....	65
Тема 3. Творчість Леся Мартовича (1871–1916)	73
Тема 4. Творчість Марка Черемшини (1874–1927).....	78
МОДУЛЬ 4. Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Українська новелістика та драматургія межі XIX – XX ст.	82
Тема 1. Творчість А. Тесленка (1882–1911).....	82
Тема 2. Творчість Степана Васильченка (1879–1932)	83
Тема 3. Особливості української новелістики кінця XIX – початку XX ст.	87
Тема 4. Українська драматургія II половини XIX – початку XX ст.	89
Питання до підсумкового контролю	91
Основна література до курсу.....	94
Відеотека про українських письменників	95
Система оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти	97
Відповіді на тестові завдання до практичних занять	106

ПЕРЕДМОВА

Запропонований курс «Історія української літератури: XIX ст. – поч. XX ст.» спрямовано на опанування національної своєрідності українського літературного процесу XIX – початку XX ст., художніх особливостей творів і творчості письменника загалом, що дасть змогу майбутньому фахівцеві інтерпретувати художню спадщину українських письменників різних напрямків і шкіл, визначати роль митців, художніх здобутків у літературному процесі, використовувати літературний контекст для реалізації навчально-виховних цілей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності розвитку української літератури зазначеного періоду; характер літературних напрямів, течій і угруповань; національна специфіка вітчизняної літератури, ідейно-художня цінність спадщини визначних письменників та індивідуальна своєрідність їхньої художньої майстерності. Вивчення курсу сприяє формуванню в здобувачів освіти національної свідомості та гідності, літературних смаків, естетичних пріоритетів.

Мета курсу – залучити здобувачів вищої освіти до читання кращих зразків українського мистецтва слова та їх літературознавчого аналізу, сформуванню в них чітке уявлення про основні соціокультурні та естетичні особливості українського історико-літературного процесу, опанування понятійним апаратом літературознавчої науки.

Завдання навчального курсу:

- поглиблювати знання майбутніх фахівців про історико-культурні передумови та основні тенденції розвитку української літератури, її зв'язок зі світовим літературним процесом;
- розкрити національну своєрідність українського літературного процесу від XIX ст. до початку XX ст.;
- з'ясувати стильові особливості та ідейно-художню цінність творчості представників різних літературних напрямів, течій, їх внесок у вітчизняну та світову літературу;
- удосконалювати навички різних видів аналізу художнього твору, визначення його жанрово-стильової своєрідності, місця в літературному процесі, традицій й новаторства, зв'язку із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури;
- формувати читацьку культуру, літературні смаки, виховувати моральні якості, патріотизм, національну свідомість і самосвідомість.

Особливість освітнього процесу з історії української літератури полягає в технологічному забезпеченні здобувачів освіти теорією (історико-літературним матеріалом, літературною критикою, теоретико-літературними поняттями) і практикою аналізу художніх творів різних родів та жанрів, що сприяє вмотивованому зацікавленню творами української літератури, осмисленню основ духовності й моралі, національно-патріотичному

вихованню майбутніх учителів-словесників.

Освітній компонент спрямовано на посилення формування загальних і фахових компетентностей та програмних результатів навчання за ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)».

Поради здобувачам вищої освіти

- ✓ Ознайомитися зі змістовою структурою кожного модуля.
- ✓ Скласти план своєї навчальної роботи з оволодіння модульної програми по етапах модулів і в межах, визначених викладачем.
- ✓ Послідовно, опираючись на матеріали лекцій, керуючись рекомендаціями та змістом модульної програми, використовуючи рекомендовану літературу, проявляючи самостійність і творчість, оволодівати змістом модулів.
- ✓ У процесі оволодіння матеріалом модуля студент повинен з'явитися в терміни, визначені викладачем (розкладом) для групових занять, консультацій, а також і в індивідуальному порядку консультуватися чи складати відповідний матеріал.
- ✓ Студент повинен звітувати за модуль і отримати відповідну своїм знанням і умінням оцінку.
- ✓ Звіт за модуль включає оцінки за виконання аудиторних, самостійних, індивідуальних завдань.

СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ

(форма навчання: денна)

№ з/п	Тема	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
<i>I півріччя</i>				
<i>МОДУЛЬ 1. І. Франко і літературний процес кінця XIX – початку XX століття</i>				
1	Літературний процес кінця XIX – поч. XX ст.	-		4
2	Творчість І. Франка	4	6	8
3	Творчість М. Коцюбинського	4	2	6
<i>МОДУЛЬ 2. Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Творчість Лесі Українки, В. Самійленка, О. Кобилянської, А. Чайковського</i>				
1	Творчість Лесі Українки	4	4	6
2	Творчість В. Самійленка	2	-	4
3	Творчість О. Кобилянської	4	4	4
4	Творчість А. Чайковського	-		4
	Разом за семестр	18	16	36
<i>II півріччя</i>				
<i>МОДУЛЬ 3. Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Творчість представників «Покутської трійці»</i>				
1	Творчість О. Маковея	2		4
2	Творчість В. Стефаника	4	2	2
3	Творчість Л. Мартовича	2	2	2
4	Творчість Марка Черемшини	4	2	2
<i>МОДУЛЬ 4. Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Українська новелістика та драматургія межі XIX – XX ст.</i>				
1	Творчість А. Тесленка	2		4
2	Творчість Степана Васильченка	4	2	4
3	Українська новелістика кінця XIX – поч. XX ст.			6
4	Українська драматургія кінця XIX – поч. XX ст.			6
	Разом за семестр	18	8	30

І ПІВРІЧЧЯ

МОДУЛЬ 1

«І. Франко і літературний процес кінця XIX – початку XX століття»

Тема 1

Літературний процес кінця XIX – початку XX ст.

Самостійна робота № 1

Тема. Літературний процес кінця XIX – початку XX ст.

Завдання:

1. Опрацювати лекційний матеріал і рекомендовану літературу до теми.
2. Визначити особливості літературного процесу кінця XIX – початку XX ст.
3. Підготувати матеріал про поезію, прозу кінця XIX – початку XX ст. і драматургію цього періоду.

Література до теми 1

1. Бартко О. «Літературно-науковий вісник»: до проблеми періодизації. *Слово і Час*. 2007. №6. С. 32–36.
2. Горболіс Л. Народнорелігійна мораль і проблема збереження довкілля у світорозумінні герої української прози кінця XIX – початку XX століття. *Українська мова і література в школі*. 2006. №3. С. 55–59.
3. Горболіс Л. Народнорелігійна мораль і проблема збереження довкілля у світорозумінні герої української прози кінця XIX – початку XX століття. *Українська мова і література в школі*. 2006. №1. С. 53–57.
4. Демська-Будзуляк Л. Гендерна інтерпретація жіночих та чоловічих образів в українській літературі кінця XIX – початку XX століття (Новелістика, драматургія). *Слово і Час*. 2005. №4. С. 10–18.
5. Іванченко О. Високих дум святе горіння: До історії народження української незалежної преси. *Вітчизна*. 2004. №1–№2. С. 150–159.
6. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. С. 5–114.
7. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст. : підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т.2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. 624 с.
8. Малютіна Н. Українська драматургія кінця XIX – початку XX ст. Київ : Академвидав, 2010. 256 с.
9. Мицан М. Місце декадансу в українській літературі на зламі XIX – XX ст. *Дивослово*. 2007. №4. С. 55–58.
10. Могильницька Т. Своїм життям до себе дорівняти: українська драма кінця XIX початку XX ст. в контексті розвитку європейської

модерністичної драматургії. *Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах*. 2006. №4–№5. С. 116–128.

11. Наєнко М. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. Київ : Просвіта, 2008. С. 447–641.
12. Шумило Н. Золотий фонд «Історії української літератури». *Слово і Час*. 2006. №4. С. 46–54.

Тема 2

Творчість І. Франка (1856–1916)

Практичне заняття № 1

Тема. Поезія І. Франка (1856–1916)

План

1. І. Франко – провідна постать в українській літературі другої половини XIX – поч. XX ст. Багатогранність творчої діяльності: поет і прозаїк, учений, літературознавець, критик, перекладач і публіцист.

2. Ідейно-тематичне спрямування лірики І. Франка. Збірка «Баляди і раскази» (1876), її романтичний характер.

3. Проблематика, мотиви, ідеї, образи, композиція збірки «З вершин і низин»:

– Вираз ідейних прагнень революціонера-демократа у програмному вірші «Гімн» («Вічний революціонер»).

– Цикл «Веснянки» як продовження соціальної, пейзажної лірики, створеної Т.Шевченком. Контраст багатства природи, її краси та нестерпного життя народу («Гримить», «Земле моя, всеплодющая мати», «Гріє сонечко», «Vivere memento»).

– Аналіз поезій циклу «Думи пролетарія», «Ehelseog», «Semper idem» («Всюди нівечиться правда», «Товаришам», «Наймит», «Беркут», «Каменярі»).

– «Вольні сонети» і «Тюремні сонети». Новаторство І. Франка. Створення сатиричних сонетів («Тюремна культура», «Багно гнилеє між країв Європи» та інші.).

– «Галицькі образки» («Великдень», «Баба Митриха», «Галаган», «Максим Цюник», «Гадки на межі»).

4. Збірка «Зів'яле листя» (1896). Причини її появи. Авторська характеристика збірки. Композиція і жанрова різноманітність (вірші-роздуми, романси, пісні, балади), основні мотиви:

– Ліричний герой «Першого жмутка» («За що, красавице, я так тебе люблю», «Так, ти моя правдива любов», «Не знаю, що мене до тебе тягне», «Твої очі, як те море» та ін.).

– Ліричний герой «Другого жмутка». Використання поезики народної пісні: «Чого являєшся мені у сні...», «Червона калино, чого в лузі гнешся...», «Ой ти дівчино, з горіха зерня».

– Ліричний герой «Третього жмутка» («Вона умерла», «Розпука» та ін.).

5. Збірка «Мій Ізмарагд» (1898). Її джерела:

– Цикл «Поклони» як зразок політичної лірики. Викриття псевдопатріотизму («Україна мовить», «Сідоглавому»), декадентства («Декадент»).

– Показ злиденного життя галицького селянства в циклах «По селах», «До Бразилії».

6. Збірка «Із днів журби» (1900). Поєднання соціальних та інтимних мотивів («Із днів журби», «Спомини», «І знов рефлексії», «Мамо-природо»).

7. Збірка «Semper tūro»:

– Утвердження естетики реалізму в боротьбі, громадські мотиви у зв'язку з революцією 1905 року. («Semper tūro», «Присвята М. Вороному», «Лісова ідилія», «Конкістадори» та ін.).

– Мотиви трагедії митця в суспільстві («Опівніч. Глухо. Зимно...», «Як голова болять...»).

8. Новаторство І. Франка в жанрах лірики.

Завдання

1. Опрацювати відомості про життєвий і творчий шлях митця.

2. Прочитати й проаналізувати твори за планом практичного заняття, розкриваючи пункти плану.

3. Вивчити напам'ять одну з перерахованих поезій («Гімн» («Вічний революціонер»), «Земле моя, всеплодющая мати», «Гримить», «Червоно калино, чого в лузі гнешся?», «Ой ти дівчино, з горіха зерня»).

4. Вивчити напам'ять одну із поезій: «Сідоглавому», «Декадент».

5. Прочитати й проаналізувати повість-есе Р. Горака «Твого ім'я не вимовлю ніколи». URL : https://chtyvo.org.ua/authors/Horak_Roman/Tvoho_imia_ne_vymovliu_nikoly_povist-ese_pro_Ivana_Franka/

6. Прочитати й проаналізувати документальний панорамний роман про І. Франка «Руки і сльози» С. Процюка.

7. Ознайомитись із блогом про І. Франка на сайті «Спадщина предків». URL : <https://spadok.org.ua/ivan-franko/blog>

8. Виконати тестові завдання (варіант на вибір):

Життєвий шлях і поезія Івана Франка

І варіант

1. Укажіть роки життя та місце народження І. Франка:

а) 1838–1918 рр., с. Нагуєвичі на Львівщині

б) 1845–1900 рр., м. Київ;

в) 1834–1888 рр., м. Івано-Франківськ;

г) 1845–1907 рр., м. Львів.

д) 1856–1916, присілок Гора біля с. Нагуєвичі Дрогобицького повіту.

2. Перше кохання І. Франка:

а) Юзя Дзвонковська;

б) Целіна Зігмунтовська;

в) Ольга Рошкевич;

- г) Ольга Хорунжинська;
- д) Наталя Ільницька.

3. Журнал, який створив за кошти дружини І. Франко:

- а) «Зоря»;
- б) «Поезія українська»;
- в) «Життя і слово»;
- г) «Джмель»;
- д) «Дзвінок».

4. Підкресліть псевдонім І.Франка (обрати два варіанти):

- а) Каменярь;
- б) Дженджалик;
- в) Мирон;
- г) Мойсей;
- д) Революціонер.

5. Який ступінь і титул було надано І. Франкові 1 липня 1893 року?

- а) доктора математичних наук;
- б) доктора психології;
- в) доктора філософії;
- г) педагогіки;
- д) доктора медицини.

6. Укажіть назву першої поетичної збірки І. Франка:

- а) «Баляди і розкази»;
- б) «З вершин і низин»;
- в) «Мій Ізмарагд»;
- г) «Зів'яле листя»;
- д) «Із днів журби».

7. Поезія у збірці І. Франка «З вершин і низин» – це:

- а) громадянська лірика;
- б) пейзажна лірика;
- в) інтимна лірика;
- г) політична лірика;
- д) і громадянська, і політична, і пейзажна, й інтимна.

8. Ліричний герой збірки «З вершин і низин» – це:

- а) людина героїчного складу, боєць і поет, друге «я» І. Франка;
- б) людина, розчарована в житті і коханні;
- в) людина, захоплена ідеєю національного відродження України;
- г) вічний революціонер;
- д) обвинувачував народних гнобителів і оспівувач моральної краси народу.

9. Образ «вічного революціонера» у поезії «Гімн» символізує:

- а) невпинний рух до суспільного оновлення, боротьбу народу проти соціального й національного гніту;
- б) усіх революціонерів минулого та сучасного поету життя України;
- в) дух загиблих у тюрмах борців за краще життя;

- г) взагалі не є символічним;
- д) символізує соціальний прогрес.

**10. *Наша ціль – людське щастя і воля,
Розум владний без віри основ
І братерство велике, всесвітнє,
Вільна праця і вільна любов!***

Це слова з поезії І. Франка:

- а) «Каменярі»;
- б) «Гімн»;
- в) «Товаришам із тюрми»;
- г) «Гримить»;
- д) «Сідоглавому».

11. Алегоричний цикл «Веснянки» завершується віршем:

- а) «Гримить»;
- б) «Vivere memento!»;
- в) «Декадент»;
- г) «Земле моя, всеплодющая мати»;
- д) «Гріє сонечко».

12. «Лиш боротись – значить жить» – це крилатий вислів І. Франка з поезії:

- а) «Гримить»;
- б) «Земле, моя всеплодющая мати»;
- в) «Гімн»;
- г) «Гріє сонечко»;
- д) «Vivere memento».

13. Виразні автобіографічні моменти, вміщені у збірці «Зів'яле листя», знаходимо в поезії:

- а) «Червона калино, чого в лузі гнешся?»;
- б) «Ой ти, дівчино, з горіха зерня»;
- в) «Тричі мені являлася любов»;
- г) «Чого являєшся мені у сні?»;
- д) «Вона вмерла».

14. У композиції поезії «Ой ти, дівчино, з горіха зерня...» (збірка «Зів'яле листя») використано художній прийом:

- а) синтаксичний паралелізм;
- б) образно-символічне контрастне зіставлення;
- в) риторичні запитання;
- г) алегорію;
- д) гротеск.

15. З'ясуйте, у якій формі написано вірші «Декадент», «Сідоглавому» зі збірки І. Франка «Мій Ізмарagd»:

- а) у полемічній;
- б) у монологічно-сповідальній;
- в) в алегоричній формі сну;

- г) у заклично-агітаційній;
- д) у філософській.

II варіант

1. Професія батька І. Франка:

- а) чоботар;
- б) коваль;
- в) швець;
- г) кравець;
- д) бондар.

2. Укажіть назви навчальних закладів, у яких отримував освіту майбутній письменник:

- а) Німецька школа в Дрогобичі;
- б) Вінницька початкова школа;
- в) Дрогобицька гімназія;
- г) Львівське педагогічне училище;
- д) Київське медичне училище.

3. Ім'я дружини І. Франка:

- а) Юзя Дзвонковська;
- б) Целіна Зігмунтовська;
- в) Ольга Рошкевич;
- г) Ольга Хоружинська;
- д) Наталя Ільницька.

4. Коли помер І. Франко?

- а) 28 травня 1916 р.;
- б) 25 листопада 1914 р.;
- в) 20 грудня 1910 р.;
- г) 24 січня 1924 р.;
- д) 22 травня 1899 р.

5. Укажіть назву першого вірша письменника:

- а) «Декадент»;
- б) «Гімн»;
- в) «Великдень»;
- г) «Чого являєшся мені у сні?»;
- д) «Каменярі».

6. Укажіть рік виходу збірки І. Франка «З вершин і низин»:

- а) 1887;
- б) 1907;
- в) 1885;
- г) 1880;
- д) 1888.

7. Провідна тема збірки І. Франка «З вершин і низин»:

- а) боротьба народу за світле майбутнє, прославлення стійкості борців, вираження несхитної віри в перемогу;
- б) туга й страждання ліричного героя, який перебуває в конфлікті із середовищем;

- в) туга й страждання ліричного героя через нерозділене кохання;
- г) тема окреслена нечітко;
- д) відсутня правильна відповідь.

8. Яким твором відкривається збірка «З вершин і низин»?

- а) «Каменярі»;
- б) «Гримить»;
- в) «Гімн»;
- г) «Гріє сонечко»;
- д) «Декадент».

9. У якій поезії І. Франко стверджував:

*Дух, наука, думка, воля
Не уступить нітьмі поля,
Не дасть спутатись тепер?*

- а) «Каменярі»;
- б) «Гімн»;
- в) «Товаришам із тюрми»;
- г) «Гримить»;
- д) «Сідоглавому».

10. Визначте за поданим фрагментом

*«Природу розкішная дрозж пронимає, / Жде спрагла земля плодотворної
зливи, / І вітер над нею гуляє бурхливий, / І з заходу темная хмара
летить...»* назву поезії із циклу (збірка «З вершин і низин»):

- а) «Гріє сонечко!», цикл «Веснянки»;
- б) «Гримить!», цикл «Веснянки»;
- в) «Гімн», цикл «De profundis»;
- г) «Каменярі», цикл «Excelsior!»;
- д) відсутня правильна відповідь.

11. Словами з поезії «Гріє сонечко!», яка належить до циклу «Веснянки» (збірка «З вершин і низин»),

*«Сійте в головах / Думи вольнії, / В серці жадобу / Братолобія, / В
грудях сміливість / До великого / Бою за добро, / Щастя й волю всіх!*

автор звертається:

- а) до демократично мислячих освічених людей свого часу із закликem сіяти в народі «золоте зерно» прогресивних соціальних ідей;
- б) до селянства, яке мусить сприйняти зерна нових демократичних ідей і піднятися на боротьбу проти соціальної несправедливості;
- в) до робітників, молоді та динамічної верстви, яка найсприйнятніша для нових демократичних ідей;
- г) до патріотично налаштованої інтелігенції;
- д) до сучасних йому вчителів.

12. Слова І. Франка «В житті мене ти й знать не знаєш, / Ідеш по вулиці — минаєш, / Вклонюся — навіть не зирнеш / І головою не кивнеш, / Хоч знаєш, знаєш, добре знаєш, / Як я люблю тебе без тямі...» є в поезії:

- а) «В снах юності так скvapно ми шукаєм...» («Вольні сонети» збірки «З вершин і низин»);
- б) «Чого являєшся мені у сні?...» (другий жмуток збірки «Зів'яле листя»);
- в) «Я не надіюсь нічого...» (перший жмуток збірки «Зів'яле листя»);
- г) «Ні, не любив на світі я нікого...» (вольні сонети збірки «З вершин і низин»);
- д) «Вона умерла» (третій жмуток збірки «Зів'яле листя»).

13. Укажіть підзаголовок збірки І. Франка «Зів'яле листя»:

- а) «Зів'яла драма»;
- б) «Лірична драма»;
- в) «Ліричні поезії»;
- г) «Драма кохання»;
- д) «На серці туга».

14. Укажіть назву частин збірки «Зів'яле листя»:

- а) «Квіти»;
- б) «букети»;
- в) «жмутки»;
- г) «листки»;
- д) «спогади».

15. Укажіть, у якій поезії І. Франка є таке риторичне запитання:

*І де в світі тая сила,
Щоб в бігу її спинила,
Щоб згасила, мов огонь,
Розвидняючий день?*

- а) «Каменярі»;
- б) «Гімн»;
- в) «Товаришам із тюрми»;
- г) «Гримить»;
- д) «Сідоглавому».

Практичне заняття № 2

Тема. Ліро-епічна й драматургічна творчість І. Франка (1856–1916)

План

1. Історична поема «Іван Вишенський»:
  - ✓ піднесення сенсу людського буття в поемі;
  - ✓ психологічний розвиток сюжету;
  - ✓ актуальність і філософська глибина провідних ідей твору, служіння народів, рідній країні, засудження аскетизму.
2. Відображення боротьби українського народу проти польської шляхти в поемі «На Святоюрській горі». Образ Богдана Хмельницького.
3. Загальна характеристика поем «Панські жарти», «Похорон».
4. «Мойсей» – зразок філософської лірики. Автобіографічний характер твору.

5. Соціально-побутова психологічна драма І. Франка «Украдене щастя»:
  - ✓ історія написання, соціальна проблематика п'єси;
  - ✓ оригінальність і новаторство автора у використанні фольклорних джерел («Пісня про шандаря» для сюжетної основи п'єси);
  - ✓ образи Анни, Миколи і Михайла;
  - ✓ сценічна історія п'єси.
6. Соціальна проблематика п'єси «Учитель». Образ сільського вчителя Омеляна, образ сільського хижака Вольфа.
7. Загальна характеристика драматичних поем («Кам'яна душа», «Сон князя Святослава»).

Завдання

1. Розкрити питання плану практичного заняття.
2. Прочитати й проаналізувати поеми І. Франка (повні тексти тих, що виділені напівжирним шрифтом).
3. Вивчити напам'ять уривок із прологу до поеми «Мойсей» І. Франка.
4. Прочитати й проаналізувати драматичні твори І. Франка, залучаючи цитати з творів.
5. Прочитати народну «Пісню про шандаря».
6. Скласти порівняльну таблицю: «Спільне і відмінне в сюжеті «Пісні про шандаря» та драмі «Украдене щастя» І. Франка.
7. Подивитися художній фільм «Украдене щастя» (1956), знятий за однойменною драмою. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=IeCLYwKS5f4>. Зіставити образи головних героїв у суміжних мистецтвах.
8. Виписати цитати для характеристики персонажів поем («Іван Вишенський», «Мойсей») і головних дійових осіб драматичних творів І. Франка («Учитель», «Украдене щастя»).
9. Виконати тестові завдання:

Поєми і п'єси І. Франка

1. Глибокий філософський твір І. Франка про взаємини вождя і народу, про долю України, її майбутнє:

- а) «Іван Вишенський»;
- б) «Великі роковини»;
- в) «Мойсей»;
- г) «Панські жарти»;
- д) «Наймит».

2. З якого твору Франка взяті слова?

*Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народі вольнім колі.
Труснеш Кавказ, вбережешся Бескидом,
Покотиш Чорним морем гомін волі
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.*

- а) «Мойсей»;
- б) «Великі роковини»;

- в) «Іван Вишенський»;
- г) «Похорон»;
- д) «Народна пісня».

3. Визначте основну тему поеми І. Франка «Мойсей»:

- а) боротьба українського народу за своє соціальне та національне звільнення;
- б) боротьба знедоленого селянства проти соціального гноблення за змогу реалізовувати творчі можливості народу;
- в) «Основною темою поеми я зробив смерть Мойсея як пророка, непризаного своїм народом. Ся поема в такій формі не біблійна, а моя власна, хоч і основана на біблійнім оповіданні» (І. Франко);
- г) «Довгі літа мав я спосібність придивлятися тій страшенній експлуатації, що, мов зараза, шириться щораз дальше, ...мав я спосібність оглядати й немало сумних-сумних наслідків її» (І. Франко).
- д) правильна відповідь відсутня.

4. Поема І. Франка, у якій центральне місце займає вставна притча про стосунки господаря й вужа, розказана гетьманом Богданом послам польського короля:

- а) «Мойсей»;
- б) «Панські жарти»;
- в) «Іван Вишенський»;
- г) «Похорон»;
- д) «На Святоюрській горі».

5. Укажіть назву поеми, у якій автор засуджує панське свавілля:

- а) «Мойсей»;
- б) «Панські жарти»;
- в) «Іван Вишенський»;
- г) «Похорон»;
- д) «На Святоюрській горі».

6. Укажіть жанр твору «Украдене щастя» І. Франка:

- а) соціальна драма;
- б) соціально-побутова психологічна драма;
- в) психологічна драма;
- г) побутово-реалістична драма;
- д) політична трагедія.

7. З якої народної пісні запозичено сюжет драми «Украдене щастя»?

- а) «Про злого вїта»;
- б) «Про шандаря»;
- в) «Ой не ходи, Грицю»;
- г) «Ой під вишнею, під черешнею...»;
- д) правильна відповідь відсутня.

8. Драма-казка у 5 діях І. Франка:

- а) «Кам'яна душа»;
- б) «Сон князя Святослава»;
- в) «Рябина»;

- г) «Учитель»;
- д) «Майстер Чирняк».

9. «Він для мене все: і світ, і честь, і присяга», – говорить героїня драми І.Франка:

- а) «Учитель»;
- б) «Украдене щастя»;
- в) «Кам'яна душа»;
- г) «Рябина»;
- д) «Сон князя Святослава».

10. Укажіть жанр твору І. Франка «Мойсей»:

- а) соціально-побутова поема;
- б) сатирично-політична поема;
- в) філософсько-політична поема;
- г) психологічна поема;
- д) побутова поема.

11. З якого твору Франка взяті наведені нижче слова?

*Все, що мав у життю, він віддав
Для одної ідеї,
І горів, і яснів, і страждав,
І трудився для неї.*

- а) «Беркут»;
- б) «Іван Вишенський»;
- в) «Мойсей»;
- г) «Похорон»;
- д) «Народна пісня».

12. Яку назву мав перший варіант драми «Украдене щастя»?

- а) «Украдене щастя»
- б) «Хто винен?»;
- в) Пісня прошандаря»;
- г) «Гірке щастя»;
- д) «Жандарм».

13. Кому з героїв драми «Украдене щастя» належать слова: «Раз мені щастя всміхнулося по тільки роках, то вже я тепер не випущу його! Зубами в нього вп'юся, а не випущу?»

- а) Михайлові Гурману;
- б) Миколі Задорожньому;
- в) Анні;
- г) сусідці Анни;
- д) правильна відповідь відсутня.

14. «Хай згине, хто кривавить Русь роздором!» – у цих рядках висловлена ідея твору:

- а) «Сон князя Святослава»;
- б) «Захар Беркут»;
- в) «Кам'яна душа»;

- г) Рябина»;
- д) «Майстер Чирняк».

15. Вустами якого персонажа одного зі своїх драматичних творів І. Франко нагадує давню латинську сентенцію: «Кого боги знавиділи, педагогом зробили»?

- а) Михайла Гурмана;
- б) Миколи Задорожнього;
- в) Омеляна Ткача;
- г) Вольфа;
- д) Хоростіля.

Практичне заняття № 3

Тема. Прозова творчість І. Франка (1856–1916)

План

1. Цикл «Бориславські оповідання» («Ріпник», «На роботі», «Навернений грішник», «Вівчар» та ін.).
2. Оповідання з тюремного життя, їх спрямованість проти австрійської монархії: «На дні», «До світла», «Панталаха».
3. Оповідання селянської тематики до революції 1848 року та в часи революції: «Як пан собі біди шукав», «Панщизняний хліб», «Гриць і панич».
4. Оповідання про життя селянства в пореформені часи: «Ліси і пасовиська», «Домашній промисел», «Казка про Добробит».
5. «Історія кожуха», «Свинська конституція», «Звірячий бюджет», «Острий-преострий староста» як сатиричні твори про австро-угорський лад.
6. Історична тема у творчості письменника. Повість «Захар Беркут»: історична основа твору, тема, образи, ідейне спрямування.
7. Прозові твори І. Франка з життя робітників: «Борислав сміється», «Воа constrictor»; про інтелігенцію: «Лель і Полель», «Перехресні стежки», «Маніпулянтка».

Завдання

1. Прочитати й проаналізувати прозові твори І. Франка.
2. Розкрити питання плану практичного заняття.
3. Виділити цитати для характеристики образів.
4. Створити схеми-опори до аналізу творів (до 2–3 оповідань на вибір, повісті й роману (на вибір)).
5. Подивитися художній фільм «Захар Беркут» (2019, режисер – А. Сеїтаблаєв). URL : <https://tv.kyivstar.ua/ua/movie/608aa06e35f4f9ff41a5e1b8-2019-zahar-berkut>. Зіставити авторські задуми письменника та режисера-постановника й дати власну оцінку суміжним образотворчостям.
6. Виконати тестові завдання:

Проза І. Франка

1. Які з названих творів І. Франка сатиричні? (Укажіть дві правильні відповіді)

- а) «Свинська конституція»;

- б) Два приятелі»;
- в) «Ліси і пасовиська»;
- г) «До світла»;
- д) «На роботі».

2. Укажіть твір І. Франка, у якому використані традиції «Слова о полку Ігоревім»:

- а) «Сон князя Святослава»;
- б) «Захар Беркут»;
- в) «Перехресні стежки»;
- г) «Лель і Полель»;
- д) «Мойсей».

3. Ким є головний герой твору «Перехресні стежки» за професією?

- а) лікар;
- б) адвокат;
- в) маляр;
- г) кореспондент;
- д) учитель.

4. Яка головна ідея програми діяльності Євгена Рафаловича, героя роману «Перехресні стежки»?

- а) роз'яснення селянам законів;
- б) лікарська допомога селянам;
- в) праця задля добробуту рідного народу;
- г) відмова від особистого щастя заради служіння людям;
- д) домагання єдності селян у боротьбі.

5. Який шлях боротьби обрали брати Басараби, герої твору «Борислав сміється»?

- а) стихійної боротьби;
- б) організованої боротьби;
- в) страйк;
- г) голодування;
- д) терор.

6. Назва повісті «Воа constrictor» у перекладі з латинської мови означає:

- а) жадібна людина;
- б) капіталіст;
- в) змії-полоз;
- г) жадоба до збагачення;
- д) нещасливе багатство.

7. Укажіть оповідання І. Франка з тюремного життя, які спрямовані проти австрійської монархії (дві правильні відповіді):

- а) «На дні»;
- б) «Звірячий бюджет»;
- в) «Історія кожуха»;
- г) «Лель і Полель»;

д) «До світла».

8. Укажіть суспільно-політичний роман І. Франка:

а) «Маніпулянтка»;

б) «Лель і Полель»;

в) «Великий шум»;

г) «До світла»;

д) «Основи суспільності».

9. Твір І. Франка, в якому показані антигуманні основи правопорядку в Австро-Угорщині:

а) «Свинська конституція»;

б) «Ріпник»;

в) «Полуйка»;

г) «Панщизнянський хліб»;

д) «Як пан собі біди шукав».

10. Сатирична казка І. Франка

а) «Звірячий бюджет»

б) «Історія кожуха»;

в) «Гриць і панич»;

г) «Задля празника»;

д) «Великий шум».

11. Укажіть, з якого твору ці рядки:

«В темнім шатрі на ліжку, покритім м'якими, зработаними перинами, сиділа Мирослава і гірко плакала. По всіх страшних і несподіваних вражіннях сього вечора вона аж тепер мала час зібрати свої думки, розглянути добре своє теперішнє положення, в яке втягнув її батько. Положення те було справді страшне, бачилось навіть – безвихідне. Батько її – зрадник...?»

а) «Перехресні стежки»;

б) «До світла»;

в) «Задля празника»;

г) «На роботі»;

д) «Захар Беркут».

12. Назвіть оповідання бориславського циклу (дві правильні відповіді):

а) «Микитичів дуб»;

б) «Ріпник»;

в) «Моя стріча з Олексою»;

г) «На роботі»;

д) «Муляр».

13. До чого закликав Захар Беркут тухольську громаду (повість «Захар Беркут»)?

а) до дружби між собою;

б) до єдності у боротьбі з ворогами;

- в) до спілки з Тугаром Вовком;
- г) до штурму табору монголів;
- д) до визволення його сина Максима.

14. Кого Рафалович (герой твору «Перехресні стежки») називає «скотиною в людській подобі»?

- а) Стальського;
- б) маршалка Брикальського;
- в) старосту;
- г) чоловіка на лісовій дорозі;
- д) себе.

15. Твір, що містить казкові елементи і в якому пан перетворюється на мужика й на собі відчуває тяжке життя кріпака:

- а) «Панцизнянський хліб»;
- б) «Як пан собі біди шукав»;
- в) «Гриць і панич»;
- г) «Задля празника»;
- д) «Великий шум».

Самостійна робота №2

Тема. Творчість І. Франка (1856–1916)

Читати й аналізувати твори, літературно-критичні праці; розкрити питання плану самостійної роботи:

План

1. Літературно-критичні праці І. Франка: І. Франко про завдання літератури, її творчий метод («Література, її завдання і найважливіші ціхи»), про особливість творчої праці митця, завдання літературної критики, своєрідність поезії («Слово про критику», «Із секретів поетичної творчості»), І. Франко як шевченкознавець («Темне царство», «Наймичка» Т. Шевченка).

2. Переклади І. Франка: переклади творів слов'янських літератур (А. Міцкевич, К. Гавлічек-Боровський), західноєвропейських та античної літератур (У. Шекспір, Д. Мільтон, Р. Берне, В. Гюго, Г. Гейне, І. Гете, Софокл).

Завдання

1. Опрацювати літературно-критичні праці митця.
2. Подати відомості про переклади І. Франка.

Література до теми 2

1. Баган О. Загадки топосу і націософські інтенції в романі Івана Франка «Перехресні стежки». *Дивослово*. 2016. № 7–8. С. 45–50.
2. Барабаш Ю. Франкові причинки до української гоголіяни. *Дивослово*. 2007. №1. С. 45–49.
3. Бондар Л. «Коли душа терпить...»: дві заключні терцини Франкового циклу «Спомини». *Слово і Час*. 2008. №8. С. 61–67.
4. Бондар Л. Французька помана І. Франка. *Дзвін*. 2007. №4. С. 134–137.

5. Бондаренко А. Мовнохудожнє осмислення концепту «чисте мистецтво» в тексті новели І.Франка «Сойчине крило». *Урок української*. 2007. №2–3. С. 50–54.
6. Бондарук Л. На шляхах європеїзму: сторінки творчих взаємин І.Франка і Лесі Українки. *Дивослово*. 2007. №12. С. 49–51.
7. Василенко М. Грунтовний унікальний життєпис Івана Франка. *Українська літературна газета*. 2011. 28 січ. (№ 2). С. 15.
8. Вербицька Л. Природно-людський спільносвіт у дидактичній ліриці Івана Франка (“Мій Ізмарагд”, “Давнє й нове”). *Слово і Час*. 2011. № 7. С. 39–49.
9. Вертій В. Виміри української національної ідеї Великого Каменяра. *Дзвін*. 2007. №8. С. 140–149.
10. Вертій О. Іван Франко: діалектика присутності в національній свідомості українців. *Українська мова й література в школі*. 2016. №4. С. 24–30.
11. Вертій О. Морально-етичні ідеали та духовний світ Івана Франка у сприйнятті, розумінні, самовизначенні та самостверженні українців. *Українська мова й література в школі*. 2016. №2. С. 39–44.
12. Віват Г. І.Франко і В.Стус. Франківські мотиви в поезії В. Стуса. *Дивослово*. 2008. №1. С. 44–48.
13. Ворок Х. У пошуках життєвого досвіду та мудрості: (художня своєрідність казки Івана Франка «Як пан собі біди шукав»). *Слово і Час*. 2021. №5. С. 58–74.
14. Гасій К. Характеристика образів головних героїв повісті Івана Франка «Захар Беркут». *Українська мова й література в школі*. 2020. №6. С. 38–40.
15. Гаюк В. Кандидат народу. *Дзвін*. 2007. №7. С. 116–123.
16. Генц А. «Належно трактована» історія літератури: концепції Івана Франка. *Дивослово*. 2018. № 6. С. 45–49.
17. Гнатюк М. Діалог між епохами: Т.Шевченко і І.Франко. *Дзвін*. 2007. №3. С. 112–119.
18. Гнатюк М. Іван Франко і проблеми теорії літератури : навч. посібник. Київ : Академія, 2011. 240 с.
19. Голець І. Літературознавча і публіцистична діяльність Івана Франка. *Дивослово*. 2019. №6. С. 10–14.
20. Голобородько Я. І.Франко як лідер української меритократія. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2006. №9. С. 4–9.
21. Голяк Т. До історії перших багатотомних видань творів І.Франка. *Слово і Час*. 2008. №6. С. 83–90.
22. Горак Р. Цілком невідоме... *Дзвін*. 2007. №10. С. 121–141.
23. Горак Р. Довгополе. *Дзвін*. 2007. №1. С. 132–139.
24. Горак Р. Плебанія у Лолині. *Дзвін*. 2008. №8. С. 130–142.
25. Горак Р. По дорозі на Чумацьку, розділ із повісті-есе «Кинути каменем». *Дзвін*. 2007. №5–6. С. 130–142.
26. Горак Р. Твого ім'я не вимовлю ніколи: повість-есе про І. Франка. Київ : Академія, 2008. 224 с.
27. Горак Р. Цілком невідоме... *Дзвін*. 2007. №9. С. 116–138.

28. Горболіс Л. Народнорелігійна мораль і проблема збереження довкілля у світорозумінні герої української прози кінця XIX – початку XX століття. *Українська мова і література в школі*. 2006. №1. С. 53–57.
29. Гузар З. «Туга за святим» (Образ молитви у творах І.Франка). *Слово і Час*. 2007. №6. С. 71–75.
30. Гундорова Т. Сучасне українське франкознавство : між “життям” і “творчістю”. Іван Франко: Тексти. Факти. Інтерпретації. Київ : Львів : [б. в.], 2011. С. 28–40.
31. Гундорова Т. Франко і Каменярь: гностична драма. *Слово і Час*. 2006. №8. С. 3–18.
32. Данюк А. Таїна людської душі. Жіноча доля у новелі Івана Франка «Сойчине крило». *Українська мова й література в школі*. 2019. №6. С. 24–27.
33. Дронь К. Модифікація міфообразу землі-матері в художній творчості І. Франка. *Дивослово*. 2008. №6. С. 36–42.
34. Жулинський М. Іван Франко: душа, дух, духовність, або що визначає суспільний поступ. *Слово і Час*. 2007. №1. С. 37–50.
35. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період. Київ : Факт, 2006. 156 с.
36. Захарова В. Роль І.Франка в історії методики викладання літератури (за оповіданням «Борис Граб»). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. №9. С. 25–27.
37. Зеров М. Франко-поет. *Зеров М. Твори* в 2 т., т. 2. К, 1990.
38. Зубрицький М. Іван Франко і специфіка української філософії. *Молодь і ринок*. 2011. № 8(79). С. 117–120.
39. Історія української літератури XIX ст. (70–90 рр.): У 2 кн.: Підручник / О. Гнідан, С. Дем’янівська, С. Кіраль та ін. Київ : Вища школа, 2003. Кн. 2. С. 33–276.
40. Історія української літератури XIX ст. у 2 кн. Кн. 2.: Підручник. За ред. акад. М.Жулинського. Київ : Либідь, 2006. С. 268–348.
41. Історія української літератури XIX ст.: у трьох книгах. Кн. 3: Навч. посібник. За ред. М. Яценка. Київ : Либідь, 1997. С. 298–362.
42. Клочек Г. Трактат І. Франка «Із секретів поетичної творчості» як предтеча української рецептивної поезики. *Слово і Час*. 2007. №4. С. 39–45.
43. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т.2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. 624 с
44. Коляда Ю. Проблема особистого щастя у драмі Івана Франка «Украдене щастя». *Дивослово*. 2013. №11. С. 35–37.
45. Коноварт Т. Думки І.Франка на музичні теми. *Дзвін*. 2005. №12. С. 138–140.
46. Корнійчук В. «Якби ти знав, як много важить слово...» : новаторство лірики Івана Франка. *Дивослово*. 2016. №7–8. С. 51–55.
47. Лаврись Л. Соціально-психологічна драма «Украдене щастя» – найвизначніший сценічний твір І. Я. Франка. *Українська література в ЗОШ*. 2014. №10. С. 33–35.

48. Легкий М. Проза Івана Франка як психобуттєвий та соціокультурний феномен. Загальні зауваги. *Слово і Час*. 2019. №2. С. 12–25.
49. Листи І. Колесси до І. Франка. *Дзвін*. 2008. №4. С. 133–136.
50. Лінійчук Тамара Іван Франко і зарубіжна література. *Зарубіжна література в школах України*. 2016. №12. С. 8–11.
51. Маковська Ю. Драма І. Франка «Учитель» на тлі суспільного життя Галичини кінця XIX ст. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. №10. С. 2–5.
52. Мамаєва А. С. «Любов – це кара, це сумна в'язниця, бог від якої заховав ключі...»: інтимна лірика І. Франка й М. Вороного (компаративний аналіз). *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2015. №3. С. 22–25.
53. Медвідь О. Велет думки і праці у філателістичних матеріалах. *Дзвін*. 2007. №5–№6. С. 152–154.
54. Микитюк В. І. Франко і його вчителі. *Дивослово*. 2007. №8. С. 17–22.
55. Молчанова В., Мірошникова В. Біблійні мотиви та образи в українській літературі. Поема «Мойсей» Івана Франка. *Дивослово*. 2016. №7–8. С. 63–68.
56. Наєнко М. Поезія І. Франка: модерний дискурс. *Дніпро*. 2006. №7–№8. С. 80–98.
57. Нахлік Є. Іван Франко і нова українська література : попередники та сучасники (XIX – початок ХХст.) / Є. Нахлік, О. Нахлік / Іван Франко: Тексти. Факти. Інтерпретації. Київ ; Львів : [б. в.], 2011. С. 151–153.
58. Нахлік Є. Письменники – провідники нації: типологічні зближення І. Франка з П. Кулішем. *Слово і Час*. 2019. №8. С. 14–29.
59. Овдійчук Лілія Іван Франко як особистість : (до проблеми вивчення біографії письменника на основі мемуарної та епістолярної спадщини в загальноосвітній школі та ВНЗ). *Українська мова й література в школі*. 2017. №1. С. 18–26.
60. Охріменко Т. І. Франко і його сонети. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. №2. С. 25–27.
61. Павличко Д. І. Франко – будівничий української державності. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2006. №6. С. 106–122.
62. Паливода Т. Вивчення новели Івана Франка «Сойчине крило»: 10 клас. *Дивослово*. 2019. №11. С. 6–18.
63. Палієнко М. «Пришло тобі хвильку із моря». Одеські монологи І. Франка. *Дзвін*. 2007. №8. С. 2–3.
64. Парпуланська О. Іван Франко. «Захар Беркут». Історична основа твору. *Дивослово*. 2017. №9. С. 16–20.
65. Петленко Я. Два вірші І. Франка. *Українська мова і література в школі*. 2007. №3. С. 51–53.
66. Печарський А. Іван Франко – «дух, наука, думка, воля»: психоаналітична парадигма творчості. *Дивослово*. 2014. №10. С. 58–64.
67. Пилипчук С. До невмиручих джерел. *Дзвін*. 2007. №5–№6. С. 147–151.

68. Піхманець Р. «Іван Франко поставив мене малим наслідником своїм» (Василь Стефаник). *Слово і Час*. 2007. №2. С. 17–26.
69. Польська О. Філософська поезія Івана Франка «Легенда про вічне життя». Драматизм людських стосунків, роздуми про взаємність кохання. *Українська мова і література в школі*. 2021. №4. С. 33–37.
70. Приходько О. Повість Івана Франка «Перехресні стежки» як об'єкт літературознавчого та інтермедіального аналізу на уроці літератури у профільній школі. *Українська мова й література в школі*. 2016. №5. С. 30–34.
71. Сабат Г. Жанрова стереотипія. Таксономія казок Івана Франка. *Слово і Час*. 2007. №1. С. 50–57.
72. Сабат Г. Казки-«вандрівки» І. Франка. *Слово і Час*. 2008. №8. С. 55–61.
73. Сабат Г. Орієнтальні казки І. Франка. *Дивослово*. 2008. №11. С. 42–44.
74. Салига Т. Посттоталітарна недуга деяких франкознавців, або Лікарю, зцілися сам! *Урок української*. 2007. №6. С. 46–51.
75. Салій О. Загублена "намистина" «Зів'ялого листя». *Слово і Час*. 2021. №5. С. 22–39.
76. Семенюк І. Методика вивчення монографічної теми з української літератури «Іван Франко у спогадах сучасників». *Українська мова і література в школі*. 2022. №5–6. С. 12–17.
77. Семенюк Г. Поет національної честі. *Слово і Час*. 2007. №3. С. 47–51.
78. Сербенська О. Духовність у картині світу. *Дзвін*. 2007. №2. С. 133–137.
79. Сінченко О. Методологічний ізоморфізм як стиль наукового мислення Івана Франка. *Слово і Час*. 2019. №2. С. 3–11.
80. Скорина Л. Франкове слово в українському письменстві 1920-х років : до проблеми визначення репертуару прецедентних текстів епохи. *Дивослово*. 2018. №12. С. 53–60.
81. Скрипник Л. Ти вірним був сином свого народу. *Українська мова й література в школі*. 2016. №1. С. 40–43.
82. Скупейко Л. Модерність і паралітература : із досвіду І. Франка – дослідника новітньої літератури. *Слово і Час*. 2011. № 5. С. 101–107.
83. Слоньовська О. «Я не геній, синку милий»: кілька зауваг до проблеми геніальності митця. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. №42. С. 11–14.
84. Слоньовська О. «Я не геній, синку милий»: кілька зауваг до проблеми геніальності митця. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. №10. С. 23–27.
85. Слоньовська О. Міфопоетична парадигма незалежної України в ліриці І. Франка, Є. Маланюка, І. Багряного та О. Ольжича. *Дивослово*. 2007. №9. С. 59–64.
86. Слоньовська О. Міфопоетична парадигма незалежної України в ліриці І. Франка, Є. Маланюка, І. Багряного та О. Ольжича. *Дивослово*. 2007. №10. С. 56–60.
87. Спогади про Івана Франка [Текст] / Упоряд., вступ. ст., прим. М. І. Гнатюка. 2-ге вид., доп., перероб. Львів : Каменяр, 2011. 814 с.

88. Тетеріна О. Переклад у концепції національної літератури І. Франка. *Слово і Час*. 2007. №12. С. 15–23.
89. Тихолоз Б. Таємниця Франкової величі : літературознавство і критика. *Дивослово : українська мова й література в навчальних закладах*. 2011. №10. С. 44–48.
90. Тихолоз Н. Вишиванка як маркер національної ідентичності в родині Івана Франка. *Дивослово*. 2016. №7–8. С. 56–62.
91. Тихолоз Н. «Хто ми є і яка наша дорога»: Основи національного виховання в родині Франків. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2010. №5. С. 82–91.
92. Ткачук О. Відлуння стоїчної філософії в ліриці Івана Франка. *Слово і Час*. 2015. №11. С. 36–42.
93. Турчик С. М. Іван Франко «Захар Беркут». Система образів, прийоми творення характерів: 7 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №22–23–24. С. 24–27.
94. Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах (художні твори) Т. 1, 3, 5, 14, 25.
95. Франко І. Перехресні стежки. Упорядник текстів, передмова й примітки І. Андрусяка. Харків: Ранок, 2009. 336 с.
96. Хандрук Л. Викриття хитрості й пихатості Микити в казці Івана Франка «Фарбований лис». *Дивослово*. 2018. №9. С. 18–19.
97. Чепіль М., Вишнівський Р. «...яка молодь, таке й майбутнє народу» Іван Франко про освіту та виховання : моногр. Київ : Слово, 2016. 420 с.
98. Шваєвська О. Повість Івана Франка «Захар Беркут» і сучасна Україна : урок у 7 класі. *Дивослово*. 2013. №7. С. 32–38.
99. Швець А. Незакінчена поема І. Франка «Мелеагер»: міфологічний аспект. *Дивослово*. 2008. №11. С. 38–42.
100. Швець А. Франків поетичний цикл «Скорбні пісні»: аспекти поетики. *Слово і Час*. 2021. №5. С. 3–21.
101. Штонь Г. Т. Шевченко та І. Франко; Поетичні візії України. Онтологічна спільність та відмінність. *Слово і Час*. 2008. №4. С. 12–17.
102. Юречко О. Психологічне "окаменіння" у драмі Івана Франка «Кам'яна душа». *Дивослово*. 2016. №10. С. 52–54.
103. Юрчук О. О. Візіонерсько-пророча утопія Івана Франка (за поемою "Мойсей"). *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки*. 2016. Вип. 2. С. 146–149.
104. Якубовська М. На мотиви «Зів'ялого листя», вінок сонетів. *Дзвін*. 2007. №5–6. С. 2–6.
105. Янкова Н., Каленченко О. Творчість Івана Франка в дискурсивному полі сучасних наук. *Слово і Час*. 2007. №2. С. 92–93.
106. Franko, Ivan, 1856–1916 – Твори Івана Франка в Інтернет-архіві. URL : <https://archive.org/search?query=creator%3A%22Franko%2C+Ivan%2C+1856-1916%22>

Тема 3
Творчість М. Коцюбинського (1864–1913)

Самостійна робота № 3
Тема. Творчість М. Коцюбинського (1864–1913)

План

1. Історія написання повісті «Fata morgana» М. Коцюбинського.
2. Тема села та революції 1905 р. у творі. Соціальна структура українського села як ґрунт зовнішніх (соціальних) та внутрішніх (психолого-екзистенційних) конфліктів у творі.
3. Проблематика повісті.
4. Характеристика центральних персонажів.

Завдання

1. Підготувати відповіді на питання плану самостійної роботи.
2. Написати відгук на один із прочитаних творів малої прози М. Коцюбинського.

Практичне заняття № 4
Тема. Творчість М. Коцюбинського (1864–1913)

План

1. Михайло Коцюбинський – найвидатніший майстер української прози кінця XIX – поч. XX ст. Літературно-естетичні погляди письменника.
2. Рання творчість, твори для дітей й розширення ідейно-тематичних обріїв прози:
  - 2.1. Гуманістична спрямованість ранніх оповідань («Андрій Соловійко...», «21 грудня, на Введеніє», «Дядько та тітка»).
  - 2.2. Оповідання для дітей («Харитя», «Ялинка», «Маленький грішник»). Звернення до теми народної долі в оповіданнях «П'ятизлотник», «Ціпов'яз», «На віру».
  - 2.3. Розвінчування старих і шукання нових ідей у творі «Хо».
  - 2.4. Розширення ідейно-тематичних обріїв в творчості митця («Для загального добра»).
  - 2.5. Уславлення визвольної боротьби в повісті «Дорогою ціною».
3. Художнє самовизначення М. Коцюбинського:
  - ✓ «Лялечка», «На камені», «Цвіт яблуні».
4. Тема революції 1905 р. в новелістиці митця:
  - ✓ революція та інтелігенція: «Сміх», «Коні не винні»;
  - ✓ революція та індивідуальна свідомість: «Persona grata», «Подарунок на іменини».
5. Новела «Intermezzo» – поетичний маніфест естетичних принципів імпресіонізму. Злободенність, композиційно-стильові особливості новели:
  - ✓ час створення новели;
  - ✓ проблемно-тематичні рівні;
  - ✓ жанрова специфіка новели;

✓ система образів (співвідношення реального і фантастичного): ліричний герой-оповідач, образи-символи, обвинувач епохи – селянин.

6. Повість «Тіні забутих предків» – вершина творчості М. Коцюбинського.

✓ Історія написання повісті. Поетика назви.

✓ Тематика, проблематика повісті, особливості композиції, основні сюжетні лінії.

✓ Відображення уявлень та вірувань українців та язичницької культури. Символіка повісті.

✓ Ідейно-художня спорідненість з драмою Лесі Українки «Лісова пісня». Місце повісті в творчому доробку автора.

7. Місце творчості М. Коцюбинського в історії української літератури.

Завдання

1. Прочитати й проаналізувати твори, зазначені в плані практичного заняття.

2. Розкрити стисло питання плану, звертаючи увагу на аналіз творів.

3. Повторити з курсів «Усна народна творчість», «Народознавство» відомості про календарні та родинні обряди українців, поняття про демонологію.

4. Простежити, у чому проявляється імпресіоністична манера письма М. Коцюбинського.

5. Підібрати цитатний матеріал для характеристики образів творів.

6. Опрацювати статтю (виписати основні тези) та використовувати матеріал під час відповідей на питання плану):

• Задорожна О. С. Стосунки людини і природи у повісті Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків». Zbiór raportów naukowych. «Pedagogika. Teoria. Praktyka» (29.11.2014 – 30.11.2014). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2014. С. 24–28. URL : http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/txt/scientific_conference_35/zbornik_Szczecin_35_5_1.pdf

7. Виписати ключові слова з новели «Intermezzo» М. Коцюбинського. Пояснити їх значення.

8. Подивитися художній фільм «Тіні забутих предків» (1964, режисер – С. Параджанов). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=6Fsn5PUytfE>. Написати анонс до художнього фільму.

9. Виконати тестові завдання (обрати варіант самостійно):

Життя і творчість М. Коцюбинського

І варіант

1. Місто, у якому народився М. Коцюбинський:

- а) Бар;
- б) Вінниця;
- в) Чернігів;
- г) Одеса;
- д) Київ.

2. Прізвище дружини М. Коцюбинського:

- а) Н. Кобринська;
- б) С. Окуневська;

- в) В. Дейша;
- г) О. Левицька;
- д) О. Мионовська.

3. Оповідання, у якому М. Коцюбинський викриває лицемірство ліберальних панів, які лише на словах погоджуються добровільно віддати селянам землю:

- а) «Коні гне винні»;
- б) «На камені»;
- в) «В дорозі»;
- г) «Лялечка»;
- д) «У путах шайтана».

4. Укажіть, як визначив жанр твору «На камені» М. Коцюбинський:

- а) нарис;
- б) есе;
- в) образок;
- г) акварель;
- д) оповідання.

5. Твір М. Коцюбинського, у якому автор стверджує необхідність активної боротьби народу проти гнобителів:

- а) «Сміх»;
- б) «Дорогою ціною»;
- в) «У путах шайтана»;
- г) «Коні не винні»;
- д) «Подарунок на іменини».

6. У якому творі М. Коцюбинського оспівано любов, непереможне прагнення людини до прекрасного, засуджено страшно суперечність між мрією і дійсністю?

- а) «Для загального добра»;
- б) «Дорогою ціною»;
- в) «У путах шайтана»;
- г) «Тіні забутих предків»;
- д) «Лялечка».

7. Про кого сказано? («Тіні забутих предків»)

«Про нього люди казали, що він богує. Він був, як бог, знаючий і сильний, той градівник і мольфар...»:

- а) про Івана;
- б) про Миколу;
- в) про Юру;
- г) про одного з вівчарів;
- д) про батька Івана.

8. Хто є головним героєм новели М. Коцюбинського «Intermezzo»?

- а) інтелігент, який відчуває тимчасову втому від напруженої просвітницької праці на ниві культурного розвитку;
- б) людина, яку втомило місто з усією складністю і багатогранністю його

- проблем і яка прагне заспокоєння, усамітнення в кононівських степах;
- в) громадський діяч, який хоч і відчуває втому, але постійно думає про різні політичні форми боротьби за соціальну справедливість;
  - г) митець, який відчуває емоційне виснаження після тривалої, але плідної праці;
  - д) людина, яка тікає від проблем у громадському і родинному житті.

9. Визначте за фрагментом твору

«Дивись же на мене, сонце, й засмали мою душу, як засмарило тіло... (Я себе ловлю, що до сонця звертаюсь, як до живої істоти. Невже се значить, що мені вже бракує товариства людей?)», у чому полягає новизна оповідної манери М. Коцюбинського у новелі «Intermezzo»:

- а) у монолозі, який сприяє максимально конкретному, реалістичному змалюванню навколишньої дійсності;
- б) у монолозі («потоці свідомості»), що розкриває різнорівневий рух людської свідомості через тезу – антитезу – синтез;
- в) у внутрішньому діалозі, що розкриває суперечності внутрішнього життя людини;
- г) у назві та іменах дійових персонажів;
- д) правильна відповідь відсутня.

10. У якому році написана повість М. Коцюбинського «Тіні забутих предків»?

- а) 1908 р.;
- б) 1913 р.;
- в) 1909 р.;
- г) 1910 р.;
- д) 1911 р.

11. Визначте кульмінацію твору М. Коцюбинського «Intermezzo»:

- а) зустріч митця із селянином; розмова, написана у формі полемічного діалогу, змушує змінити відпочинок на активну працю ліричного героя;
- б) прочитана стаття з газети про те, що були засуджені до повішення люди (а митець у цей час їв сливи);
- в) подорож ліричного героя кононівськими степами;
- г) конфлікт «залізної руки міста» і ліричного героя, митця;
- д) рішення письменника повернутись до міста.

12. З якого твору М. Коцюбинського слова:

«Ловлю останній промінь на хмарах, проводжаю тебе у вогні. В лампі, у фейерверках, збираю з квіток, з сміху дитини, з очей коханої. Коли ж ти гаснеш і тікаєш від мене – твою подобу, даю наймення їй «ідеал» і ховаю у серці. І він мені світить?»

- а) «Тіні забутих предків»;
- б) «Інтермецо»;
- в) «Коні не винні»;
- г) «Цвіт яблуні»;
- д) «Дядько і тітка».

13. Визначте тему оповідання «Подарунок на іменини»:

- а) показ страти жінки, свідком якої став хлопчик;
- б) показ деморалізуючого впливу катівської політики царизму на її виконавців;
- в) змалювання трагедії в родині поліцейського надзирателя;
- г) відображення боротьби народу за національне визволення;
- д) показ святкування іменин у селянській родині.

14. Укажіть тему новели М. Коцюбинського «Цвіт яблуні»:

- а) показ нужденного життя творчої інтелігенції, через що гине дитина;
- б) показ творчих пошуків, «муки творчості» митця, що передано в різноманітній повноті емоційного стану ліричного героя;
- в) тема психологічної роздвоєності людини в трагічний момент смерті дитини, коли співіснують в одній особі митець і батько;
- г) тема конфлікту митця і суспільства, коли особисте життя митця, зокрема смерть дитини, переважає над обов'язком служіння народу;
- д) показ мук і смерті хворої дитини на фоні чарівної весняної природи.

15. Головні герої оповідання «Ціпов'яз» М. Коцюбинського:

- а) Роман і Степан;
- б) Борис і Семен;
- в) Семен і Микола;
- г) Лука і Свирид;
- д) Семен і Роман.

II варіант

1. 29 жовтня 1891 р. М. Коцюбинський склав екстерном іспит на звання...

- а) лікаря;
- б) народного вчителя;
- в) землеміра;
- г) юриста;
- д) повара.

2. Дитяче оповідання М. Коцюбинського:

- а) «Лялечка»;
- б) «Харитя»;
- в) «Назустріч долі»;
- г) «Сміх»;
- д) «Він іде».

3. Враження від роботи в антифілоксерній комісії в Молдавії спонукали М. Коцюбинського написати твір

- а) «Для загального добра»;
- б) «Він іде»;
- в) «Лялечка»;
- г) «У путах шайтана»;
- д) «Відьма».

4. Твір М. Коцюбинського, у композиції якого незримо сплітаються дійсність і вигадка, реальне і фантастичне:

- а) «В дорозі»;

- б) «Сміх»;
- в) «Тіні забутих предків»;
- г) «Лялечка»;
- д) «У путах шайтана».

5. Про кого сказано? («Тіні забутих предків»)

«Вона і перше любила пишино вбратися, а тепер наче щось вступило у неї: навіть у будень носила шовкові хустки, дороги і писані мудро, блискучі дротяні запаски, а важкі згарди гнули їй шию».

- а) про Марічку;
- б) про Химу;
- в) про сусідку Івана;
- г) ця цитата у творі відсутня;
- д) про Палагну.

6. Укажіть, що спричинює протиставлення взаємин і почуттів Івана з Марічкою та з Палагнуою у повісті «Тіні забутих предків»:

- а) майнові статки родин Марічки та Палагни, через що для Івана розумніше було поєднати свою долю з Палагнуою;
- б) чуттєва, душевна гармонія між Марічкою та Іваном і життя заради «газдування» з Палагнуою;
- в) вікова різниця між жінками, що змушує Івана обирати Палагну, старшу жінку;
- г) кохання Івана до Марічки та відсутність кохання до Палагни;
- д) роздвоєність у душі Івана, непостійність його почуттів.

7. Укажіть, який регіон України зображено з етнографічною деталізацією звичаїв і побуту в повісті М. Коцюбинського «Тіні забутих предків»:

- а) Чернігівщину;
- б) Гуцульщину;
- в) Поділля;
- г) Бойківщину;
- д) Буковину.

8. Який подарунок презентував батько синові в творі «Подарунок на іменини»?

- а) подорож у зоопарк;
- б) цуценя;
- в) іграшковий літак;
- г) дозволив не йти до школи;
- д) показав, як відбувається страта людини.

9. Події часів панщини змальовані в творі М. Коцюбинського:

- а) «Для загального добра»;
- б) «Дорогою ціною»;
- в) «У путах шайтана»;
- г) «Сміх»;
- д) «На камені».

10. За жанром «Intermezzo»:

- а) оповідання;
- б) повість;
- в) есе;
- г) новела;
- д) етюд.

11. Укажіть мистецький напрям, що мав основним завданням витончене відтворення особистісних вражень і спостережень, мінливих миттєвих відчуттів та переживань, що зумовило ліризацію епічної розповіді, розширення функцій внутрішнього монологу, естетичної функції кольорів, звукових барв і тонів (представником цього напрямку був М. Коцюбинський):

- а) сентименталізм;
- б) романтизм;
- в) експресіонізм;
- г) імпресіонізм;
- д) авангардизм.

12. Хо з однойменного твору М. Коцюбинського – це:

- а) символ злиденного життя селян;
- б) символ безрадінного дитинства;
- в) образ лісовика;
- г) уособлення людського страху;
- д) людське бажання.

13. Що символізує сонце в новелі «Intermezzo»?

- а) красу природи;
- б) надію на щасливе життя;
- в) залежність людини від навколишнього світу;
- г) творчу наснагу;
- д) вічність і космічну енергію.

14. У якому творі М. Коцюбинського описуються стосунки вчительки Раїси Левицької з о. Василем?

- а) «Тіні забутих предків»;
- б) «Лялечка»;
- в) «Коні не винні»;
- г) «Сміх»;
- д) «Дядько і тітка».

15. Укажіть твір М. Коцюбинського, де головний герой Василько *«переляканий, без шапки, запорошений снігом, мчався <...> по дорозі назустріч холодному вітрові. За ним навздогінці бігли два вовки, вигинаючи сірі хребти...»:*

- а) «Ялинка»;
- б) «Лялечка»;
- в) «Маленький грішник»;
- г) «Для загального добра»;
- д) «Дядько і тітка».

Література до теми 3

1. Агеєва В. Українська імпресіоністична проза. Київ : Наукова думка, 1999.
2. Агеєва В. М. Коцюбинський. Усе для школи. Українська література. 10 клас. Випуск 2. Київ : АртЕк, 2001. 72 с.
3. Балабко О. Острів Капрі: відкриття М. Коцюбинського. *Київ*. 2006. №9. С. 131–148.
4. Балабко О. Острів Капрі: відкриття М. Коцюбинського. *Київ*. 2006. №10. С. 108–132.
5. Балабко О. Рай і пекло Коцюбинського : есеїстична повість. Новели «Сон», «Хвала життю», «На острові» М. Коцюбинського ; передм. В. Панченка. Чернівці Букрек, 2014. 216 с.
6. Балабко О. Скарб родини М. Коцюбинських. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2007. №11. С. 55–56.
7. Бобровська Т. Усмішка сонця: сонячні типи в українській класиці. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2006. №6. С. 5–8.
8. Борискіна Л. Ю. Михайло Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків»: 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2016. №25–26. С. 20–24.
9. Горболіс Л. Українські письменники кінця XIX – початку XX ст. про релігію і мораль. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіах*. 2005. №1. С. 144–157.
10. Горболіс Л. Художнє осмислення сакрального у творах М. Коцюбинського «Intermezzo», «Тіні забутих предків». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2006. №5. С. 9–11.
11. Дем'янчук Г. М. Михайло Коцюбинський «Дорогою ціною» : 8 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №19–20–21. С. 24–27.
12. Дем'яненко Л. Синтез мистецтв як засіб вираження імпресіоністичного переживання у новелі М. Коцюбинського «Intermezzo». *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіах*. 2010. №1. С. 118–124.
13. Дяченко С., Музика М. Михайло Коцюбинський – імпресіоніст : вивчення новели «Intermezzo» в 10-му класі загальноосвітньої школи. *Українська мова й література в школі*. 2015. №1. С. 19–23.
14. Єрмоленко О. І. Михайло Коцюбинський (1864–1913): Життя та творчість / О. І. Єрмоленко, Н. М. Коцюбинська. Чернівці, 2010. 104 с.
15. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Феміна, 1995. 688 с.
16. Жила Світлана Відкритий художній світ Михайла Коцюбинського. *Українська література в ЗОШ*. 2014. №4. С. 9–15.
17. Зленко Г. Забутий знайомий М. Коцюбинського. *Слово і Час*. 2003. №1. С. 76–78.
18. Історія української літератури кінця XIX – початку XX ст. Київ : Вища школа, 1991. С. 232–290.
19. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. С. 280–352.
20. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т.2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. 624 с.

21. Ковальчук О. «Intermezzo» : імпресіонізм + експресіонізм + сюрреалізм? *Дивослово*. 2015. №9. С. 51–55.
22. Ковальчук О. Візуальний досвід як основа філософії існування : на матеріалі оповідання Михайла Коцюбинського «Для загального добра». *Дивослово*. 2014. №2. С. 44–47.
23. Козлова Т. М. Михайло Коцюбинський. Новаела «Intermezzo» : 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2017. №4–5. С. 36–44.
24. Коляда І. Національно-культурницька діяльність Михайла Коцюбинського. *Історія в сучасній школі*. 2012. № 3. С. 25–28.
25. Коцюбинський М. Я так поріднився з тобою...: листи до дружини / авт. проекту вид. І. Коцюбинський; уклад.: О. Єрмоленко, Н. Коцюбинська, Г. Степанець. Київ : Ярославів Вал, 2007. 392 с.
26. М. Коцюбинський. Твори. Українська література. Електронна бібліотека. URL : <https://ukrclassic.com.ua/katalog/k/kotsyubinskij-mikhajlo>
27. Кошова І. Михайло Коцюбинський. Життя і творчість : конспект уроку з української літератури. 10 клас. *Українська мова і література в школі*. 2022. №3. С. 14–18.
28. Красільник Н. Михайло Коцюбинський. Новаела «Intermezzo» : 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2020. №4–5–6. С. 48–51.
29. Кузнецов Ю. «Напоєний соками багатющої землі своєї...» (Творчість М. Коцюбинського в контексті європейського імпресіонізму). Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2001. №5. С. 25–40.
30. Кузнецов Ю. Т. Шевченко і М. Коцюбинський. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2009. №3. С. 4–6.
31. Лисенко О., Коровасенко П. Кінострічка Сергія Параджанова «Тіні забутих предків»: трагізм почуттів Івана та Марічки крізь призму символів природи. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2020. №19–20–21. С. 46–53.
32. Марко В. П. Аналіз художнього твору : навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. Київ : Академвидав, 2013. 280 с.
33. Мельник М. Ю. Михайло Коцюбинський «Тіні забутих предків» : 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2018. №31–32. С. 27–30.
34. Мельник Н. Трагічна доля Івана й Марічки як наслідок суперечності між мрією та дійсністю. Фольклорне тло твору. Образи й символи в ньому : за повістю М. Коцюбинського «Тіні забутих предків», 10 клас. *Дивослово*. 2019. №12. С. 5–8.
35. Меншій А. М. «Напоєні красою слів твоїх...»: школа М. Коцюбинського в українському постімпресіонізмі : монографія. Миколаїв: Ліон, 2016. 580 с.
36. М'ястківська Н. М. Життєвий і творчий шлях М. М. Коцюбинського : урок-заочна подорож. 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2017. №22–23–24. С. 71–81.
37. Нежива Людмила «Прагнути життя, усіма тягнутися до його фібрами своєї істоти»: вивчення імпресіонізму на прикладі новели «Intermezzo» М. Коцюбинського. *Українська література в ЗОШ*. 2014. №9. С. 8–11.

38. Павленко М. Над «Книгою споминів» з Михайлиною Коцюбинською. *Дзвін*. 2008. №5–6. С.152–154.
39. Паливода Тетяна «Зібрати роздвоєну психологію в щось єдине»: заняття за новелою «Intermezzo» Михайла Коцюбинського. *Дивослово*. 2015. №12. С. 2–9.
40. Панченко В. «Шукач незвіданого». *Бібліотека «Дивослова»*. 2005. №1. С. 44–64.
41. Поворознюк С. Етнічні стереотипи татарського народу в творах Михайла Коцюбинського. *Дивослово*. 2018. №5. С. 36–40.
42. Поліщук Я. І ката, і героя він не любив...: Михайло Коцюбинський: літературний портрет. Київ: Академія, 2010. 304 с.
43. Привалова С. Особливості індивідуальної творчої манери письма Михайла Коцюбинського. *Українська література в ЗОШ*. 2014. №7–8. С. 54–56.
44. Ременюк Л. О. М. М. Коцюбинський. Життєвий і творчий шлях письменника. Гуманізм світогляду митця: 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2015. №4–5. С. 33–43.
45. Романенко Ю., Щербина В. Новелістична акварель Михайла Коцюбинського «На камені»: урок літератури у профільному класі. *Дивослово*. 2015. №12. С. 10–12.
46. Субіна В. Михайло Коцюбинський. Новела «Intermezzo»: урок-дослідження. 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2020. №10–11–12. С. 46–52.
47. Ткаченко І. «Мої дні течуть тепер серед степу...»: «Степ» як психологема в новелі М.Коцюбинського «Intermezzo». *Дивослово*. 2010. №7. С. 42–46.
48. Турган О. Агон життя і смерті у творчості М. Коцюбинського. *Слово і Час*. 2017. №6. С. 28–35.
49. Фонарюк Т. І. М. Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків». Світ людини і природи: 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №22–23–24. С. 39–43.
50. Фурко Л. Я. Шлях до волі (за повістю Михайла Коцюбинського "Дорогою ціною") [Текст]: урок-подорож, 8 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2015. №10–11. С. 28–32.
51. Цьома Л. Система уроків з вивчення творчості Михайла Коцюбинського. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. №2. С. 17–27.
52. Чопик Р. М. Коцюбинський. *Усе для школи*. Українська література. 10 клас. Київ: АртЕк, 2001. 64 с.
53. Шевченко З. Вивчення творчості М. Коцюбинського в контексті світової художньої культури. *Українська мова і література в школі*. 2011. №8. С. 42–47.
54. Шваєвська О. Новела Михайла Коцюбинського «Intermezzo», її актуальність: 10 клас. *Дивослово*. 2018. №11. С. 20–25.
55. Шиналь Р. І. Михайло Коцюбинський «Тіні забутих предків»: 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №25–26–27. С. 26–31.

56. Шупта-В'язовська О. Художній часопростір як спосіб вираження несвідомого в прозі М. Коцюбинського. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіах*. 2009. №12. С. 102–105.

МОДУЛЬ 2

«Літературний процес кінця ХІХ – початку ХХ століття. Творчість Лесі Українки, В. Самійленка, О. Кобилянської, А. Чайковського»

Тема 1

Творчість Лесі Українки (1871–1913)

Практичне заняття № 5

Тема. Основні мотиви лірики Лесі Українки (1871–1913)

План

1. Життєвий і творчий шлях письменниці.
2. Загальний огляд збірок Лесі Українки. Збірки «На крилах пісень», «Думи і мрії», «Відгуки». Мотиви та образи лірики:
  - ✓ Пристрасний заклик до визвольної боротьби: «Contra spem spero», «Досвітні огні», «Товарищі на спомин»;
  - ✓ Утвердження художнього слова як зброї у визвольній боротьбі народу: «Слово, чому ти не твердая криця...», «Поет під час облоги», «Де поділися ви, голосні слова...»;
  - ✓ Мотиви дружби: «Дим», цикл «Єгипетські фантазії»;
  - ✓ Патріотичні поезії: «І все-таки до тебе думка лине», цикл «Сльози-перли»;
  - ✓ Уславлення творчого генія народу: «Напис в руїні»;
  - ✓ Поетизація визвольної боротьби: «Пісні про волю»;
  - ✓ Сатиричне викриття ліберального панства: «Пан-народовець», «Практичний пан» та ін.;
  - ✓ пейзажно-інтимна поезія: «Давня весна», «Стояла я і слухала весну», «Хотіла б я тебе, мов плющ, обняти» та ін.
2. Жанр поеми:
  - ✓ обов'язок митця і громадянина («Давня казка»);
  - ✓ тема боротьби за волю («Роберт Брюс, король шотландський»);
  - ✓ пробудження соціальної свідомості поневолених народів («Одно слово»);
  - ✓ оспівування краси, сили й вірності почуття («Віла-посестра», «Зольда Білорука»).

Завдання

1. Прочитати й проаналізувати твори, зазначені в плані практичного заняття.
2. Розкрити питання плану практичного заняття.

3. Виконати тестові завдання (варіант на власний вибір):

Життєвий шлях і лірика Лесі Українки

І варіант

1. Укажіть місце народження Лесі Українки:

- а) м. Новоград-Волинський;
- б) м. Луцьк;
- в) м. Київ;
- г) м. Кутаїсі;
- д) м. Житомир.

2. Кому присвятила поетеса свою першу поезію «Надія»?

- а) матері Олені Пчілці;
- б) товарищі дитячих літ Варварі Дмитрук;
- в) тітці Олені Косач;
- г) Сергію Мержинському;
- д) братові Михайлу.

3. Яку назву мав підручник для навчання молодших сестер, написаний 19-річною Лесею Українкою?

- а) «Читанка»;
- б) «Граматики»;
- в) «Стародавня історія східних народів»;
- г) «Рідне слово»;
- д) «Життєпис відомих українських письменників».

4. Хто дав таку оцінку творчості Лесі Українки: «Від часу Шевченкового «Поховайте та вставайте, кайдани порвіте...» Україна не чула такого сильного, гарячого та поетичного слова, як із уст сеї слабосилої, хворої дівчини...»?

- а) Михайло Драгоманов;
- б) І. Франко;
- в) М. Павлик;
- г) О. Кобилянська;
- д) В. Самійленко.

5. Укажіть назву першої надрукованої збірки поезій Лесі Українки:

- а) «На крилах пісень»;
- б) «Думи та мрії»;
- в) «Відгуки»;
- г) «Північне море»;
- д) «Слово».

6. У перекладі з латинської українською мовою слова назви поезії Лесі Українки «Contra spem spero!» зі збірки «На крилах пісень» означають:

- а) «Пам'ятай про життя!»;
- б) «Без надії сподіватись!»;
- в) «Я мислю, отже існую!»;
- г) «Життя без свободи – ніщо»;

д) «Сподіваюсь, значить я існую».

7. Укажіть твір Лесі Українки, що має низку образів на означення ролі поета в суспільстві («їх пісні ідуть по людях», «прудкого слова не затримає в'язниця», «проти діла соромного виступає слово праве»):

- а) «І все-таки до тебе думка лине...»;
- б) «Стояла я і слухала весну...»;
- в) «Слово, чому ти не твердая криця...»;
- г) «Давня казка»;
- д) «Поет під час облоги».

8. До кого звертається поетеса у вірші «І все-таки до тебе думка лине...»?

- а) до матері;
- б) до чоловіка К. Квітки;
- в) до коханого С. Мержинського;
- г) до рідного краю;
- д) до народу.

9. Основною думкою поезії «Напис в руйні» є:

- а) народ – творець усіх матеріальних і духовних цінностей;
- б) роль видатних осіб у світовій історії;
- в) вічність і невмирущість мистецтва;
- г) засудження примусової непосильної праці;
- д) правильна відповідь відсутня.

**10. Брязне клинок об залізо кайданів,
Піде луна по твердинях тиранів,
Стрінеться з брязкотом інших мечей,
З звуком нових, не тюремних речей...**

Це рядки з поезії:

- а) «Хто вам сказав, що я слабка...»;
- б) «Відгуки»;
- в) «Слово, чому ти не твердая криця»;
- г) «Досвітні огні»;
- д) «Скрізь плач, і стогін, і ридання...».

11. Який вірш Лесі Українки звучить як гімн боротьби за життя, за світло, за добро?

- а) «І все-таки до тебе думка лине...»;
- б) «Поет під час облоги».
- в) «Слово, чому ти не твердая криця...»;
- г) «Давня казка»;
- д) «Contra spem spero!».

**12. Умер давно той цар з лицем тирана,
Зоставсь по ньому – круг і збитий напис.
Співці, не вгадуйте, ви, вчені, не шукайте,
Хто був той цар і як йому наймення.**

Це рядки з поезії Лесі Українки:

- а) «Дим»;
- б) «Віла-посестра»;
- в) «Напис в руїні»;
- г) «Досвітні огні»;
- д) «Скрізь плач, і стогін, і ридання...».

13. Вставай, хто живий, в кого думка повстала!

Година для праці настала!

Не бійся досвітньої мли –

Досвітній огонь запали,

Коли ще зоря не заграла.

Це рядки з поезії Лесі Українки:

- а) «Давня казка»;
- б) «Досвітні огні»;
- в) «Красо України, Подолля»;
- г) «Пісні про волю»;
- д) «Хто вам сказав, що я слабка...».

14. Весняне відродження природи, єдність з нею людини, глибина і щирість переживань ліричної героїні, світле передчуття сподіваного щастя складають зміст вірша:

- а) «І все-таки до тебе думка лине...»;
- б) «Стояла я і слухала весну»;
- в) «Досвітні огні»;
- г) «Скрізь плач, і стогін, і ридання...»;
- д) «Хто вам сказав, що я слабка...».

15. У центрі якої поеми Лесі Українки – юнак і міфічна істота, яка має багато спільного з українською мавкою?

- а) «Давня казка»;
- б) «Роберт Брюс, король шотландський»;
- в) «Одно слово»;
- г) «Віла-посестра»;
- д) «Ізольда Білорука».

II варіант

1. Скільки дітей було в батьків Лесі Українки?

- а) 3;   б) 4;   в) 5;
- г) 6;   д) 8.

2. За спогадами сестри Ольги, до кого Леся найбільше була подібна і вродою, і вдачею?

- а) до матері;
- б) до батька;
- в) до тітки;
- г) до дядька;
- д) до старшого брата.

3. Як звали чоловіка Лесі Українки?

- а) Климент Квітка;

- б) Сергій Мержинський;
- в) Максим Славінський;
- г) Нестор Гамбарашвілі;
- д) правильна відповідь відсутня.

4. Ким доводився Михайло Драгоманов Лесі Українці?

- а) кузеном;
- б) дідом;
- в) дядьком;
- г) братом;
- д) вони не були родичами.

5. Поетична збірка Лесі Українки, у якій переважають біблійні й античні мотиви:

- а) «На крилах пісень»;
- б) «Думи і мрії»;
- в) «Відгуки»;
- г) «Подорож до моря»;
- д) «Сльози-перли».

**6. Може, в руках невідомих братів
Станеш ти крацим мечем на катів.**

Що, на думку поетеси, має стати мечем на катів (за твором, рядки з якого наведені):

- а) залізо;
- б) сила;
- в) мужність;
- г) слово;
- д) правильна відповідь відсутня.

7. У якому вірші поетеси утверджується роль художнього слова у визвольній боротьбі народу?

- а) «І все-таки до тебе думка лине»;
- б) «Дим»;
- в) «Товарищі на спомин»;
- г) «Contra spem spero»;
- д) «Поет під час облоги».

8. Вірш, у якому Леся Українка закликає до активних дій, до боротьби за нове життя:

- а) «Хто вам сказав, що я слабка...»;
- б) «Відгуки»;
- в) «Слово, чому ти не твердая криця»;
- г) «Досвітні огні»;
- д) «Дим».

9. Вірш поетеси, у якому наявний мотив ностальгії, авторка звертається до рідного «занапащеного, нещасного краю»:

- а) «І все-таки до тебе думка лине...»;
- б) «Стояла я і слухала весну»;

- в) «Досвітні огні»;
- г) «Скрізь плач, і стогін, і ридання...»;
- д) «Хто вам сказав, що я слабка...».

10. В основі якого вірша – факт з історії єгипетського народу, хоча з підтексту твору зрозуміло, що в ньому йдеться про Україну:

- а) «Напис в руїні»;
- б) «І все-таки до тебе думка лине...»;
- в) «Досвітні огні»;
- г) «Скрізь плач, і стогін, і ридання...».
- д) «Поет під час облоги».

11. У якій поезії розкрита ніжно-трагічна історія стосунків Лесі Українки із Сергієм Мержинським, передчуття довічної розлуки:

- а) «І все-таки до тебе думка лине...»;
- б) «Стояла я і слухала весну»;
- в) «Хотіла б я тебе, мов плющ, обняти»;
- г) «Давня весна»;
- д) «Хто вам сказав, що я слабка...».

12. Кому Леся Українка присвятила триптих «Сльози-перли»?

- а) матері;
- б) батькові;
- в) М. Драгоманову;
- г) К. Квітці;
- д) І. Франкові.

13. Твір, у якому авторка звертається до образу Спартака:

- а) «І все-таки до тебе думка лине»;
- б) «Дим»;
- в) «Товарищі на спомин»;
- г) «Contra spem spero»;
- д) «Поет під час облоги».

14. *Золотих не хочу лаврів, –*

З ними щастя не здобуду.

Як я ними увінчаюсь,

То поетом вже не буду.

Це слова героя твору:

- а) «Давня казка»;
- б) «Роберт Брюс, король шотландський»;
- в) «Одно слово»;
- г) «Віла-посестра»;
- д) «Ізольда Білорука».

15. Поема Лесі Українки, що є варіацією на відому середньовічну тему про двох закоханих:

- а) «Давня казка»;
- б) «Роберт Брюс, король шотландський»;
- в) «Одно слово»;

- г) «Віла-посестра»;
- д) «Ізольда Білорука».

Практичне заняття № 6

Тема. Драматургія Лесі Українки (1871–1913)

План

1. Головні світоглядно-філософські засади драматургії Лесі Українки. Перші драматичні твори. Відображення екзистенціалу страждання в драмі «Одержима».
2. Драматична поема «В катакомбах»: ідея соціального визволення народу, її гостросучасна інтерпретація. Гострота соціальних конфліктів в драмі «Вавилонський полон». Художньо-філософський синтез ідеологічних і морально-етичних питань («На руїнах»).
3. Переосмислення історичного минулого в драмі «Бояриня».
4. Драма-феєрія «Лісова пісня»:
  - ✓ історія написання твору: життєві враження, прообрази героїв;
  - ✓ своєрідність жанру, композиційної побудови, ритміки;
  - ✓ фольклорна основа твору, композиція;
  - ✓ система образів, прийоми їх творення;
  - ✓ поетична символіка, філософська ідея твору.
5. Інтерпретація античного міфу в драмі «Кассандра». Філософське переосмислення традиційного образу Кассандри, глибоко трагічний образ пророчиці.
6. Драма «Камінний господар». Проблематика. Місце серед інших драматичних творів світової літератури про Дон-Жуана.
7. Роль і значення творчості Лесі Українки.

Завдання

1. Прочитати й проаналізувати твори, зазначені в плані практичного заняття.
2. Підібрати цитати до характеристики головних дійових осіб драматичних творів Лесі Українки.
3. Опрацювати статтю й використовувати її матеріали під час відповіді на питання 4: Юрчук О. О. *Антиколоніалізм у творчості Лесі Українки (за драматичною поемою «Бояриня»)*. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2011. Випуск 55. С. 163–166. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/5211>
4. Простежити, як інтерпретовані образи світової літератури в творчості Лесі Українки. Порівняти образ міфічної Кассандри з образом Кассандри Лесі Українки. У чому полягає його переосмислення?
5. Знайти спільні риси драми-феєрії «Лісова пісня» Лесі Українки й повісті «Гіні забутих предків» М. Коцюбинського.
6. Вивчити напам'ять останній монолог Мавки з драми-феєрії «Лісова пісня».

7. Переглянути лекцію Віри Агеєвої «Леся Українка як культурна героїня XXI століття». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=i8XRAmxvGw>. Написати твір-роздум на одну із запропонованих тем: «Про що нам сьогодні говорять драми Лесі Українки, «Чи справді Леся Українка лише тепер стала культурною героїнею XXI століття».

8. Подивитися художній фільм «Лісова пісня» (1961, режисер – В. Івченко). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=GCQHGGu4ktRQ>. Схарактеризувати образи героїв, що втілені в різних видах мистецтва.

* Оформити літературознавчі дослідження з пунктів 3, 4 завдань як порівняльні таблиці або повідомлення.

9. Виконати тести:

Драматичні твори Лесі Українки

1. У драмі-феєрії Лесі Українки «Лісова пісня» події відбуваються:

- а) у полтавському лісі;
- б) у волинському лісі;
- в) у Карпатських горах;
- г) у Галицькому гаї;
- д) у Середньо-подніпровському гаї.

2. Своєю сестрою Мавка вважала:

- а) русалку;
- б) березу;
- в) вербу;
- г) Килину;
- д) осоку.

**3. ...Я, небоже, знаю,
Як з чим і коло кого обійтись;
Де хрест покласти, де осоку вбити,
Де просто тричі плюнути, та й годі.**

Так говорить один із героїв драми-феєрії «Лісова пісня», а саме:

- а) Лісовик;
- б) Водяник;
- в) Лукаш;
- г) дядько Лев;
- д) Перелесник.

4. Про кого сказано:

**...нехай ся жінка більше не приходить,
Я не люблю її – вона лукава,
Як видра.**

- а) про русалку Польову;
- б) про Килину;
- в) про матір Лукаша;
- г) про Мавку;
- д) правильна відповідь відсутня.

5. Кому належить вислів: «Не зневажай душі своєї цвіту...»?

- а) Оксані («Бояриня»);
- б) Мавці («Лісова пісня»);
- в) поету-співцеві («Давня казка»);
- г) Міріам («Одержима»);
- д) Тірці («На руїнах»).

6. До якого періоду національної історії народу звернулася Леся Українка в драматичній поемі «Бояриня»?

- а) Руїни та гетьманування П. Дорошенка;
- б) визвольної війни під проводом Б. Хмельницького;
- в) визвольної боротьби гетьмана І. Мазепи;
- г) періоду Київської Русі;
- д) періоду підписання Березневих статей.

7. «Неволею бусурманською» Оксана-бояриня називала:

- а) султанську Туреччину;
- б) панську Польщу;
- в) царську Росію;
- г) Україну;
- д) кріпосне право.

8. Оксана з драматичної поеми «Бояриня» глибоко страждала:

- а) від безсилля допомогти матері-Україні;
- б) від непорозуміння з чоловіком Степаном;
- в) від приниження перед московськими боярами;
- г) від фізичної хвороби;
- д) від душевної хвороби.

9. Драматична поема, яку Леся Українка створила впродовж однієї ночі коло ліжка смертельно хворого С. Мержинського:

- а) «Кассандра»;
- б) «Одержима»;
- в) «Осінь казка»;
- г) «Вавілонський полон»;
- д) «Лісова пісня».

10. Твір, у якому Леся Українка подає одну з найцікавіших версій легенди про Дон Жуана, оригінально її трактує:

- а) «На руїнах»;
- б) «Осінь казка»;
- в) «В катакомбах»;
- г) «У пущі»;
- д) «Камінний господар».

11. Ідея соціального й національного визволення, єдності у боротьбі виражена в творі Лесі Українки:

- а) «На руїнах»;
- б) «Кассандра»;

- в) «В катакомбах»;
- г) «У пущі»;
- д) «Камінний господар».

12. Хто наділив Кассандру, за антично-грецькою міфологією, даром провидіння?

- а) Аполлон;
- б) Зевс;
- в) Гефест;
- г) Прометей;
- д) Афродіта.

13. У чому трагедія пророчиці Кассандри (за однойменною драмою Лесі Українки)?

- а) сама боїться свого пророцтва й часто в ньому сумнівається;
- б) її не розуміють оточуючі;
- в) втратила кохану людину;
- г) не змогла врятувати рідну Трою;
- д) її пророцтвам заважає діяльність брата Гелена.

14. Хто в драмі «Кассандра» Лесі Українки є лжепророком?

- а) Кассандра;
- б) Гелен;
- в) Поліксена;
- г) Андромаха;
- д) Паріс.

15. Проблеми ролі мистецтва в житті народу, обов'язку митця перед народом і Батьківщиною Леся Українка порушує в драмі:

- а) «Вавілонський полон»;
- б) «На руїнах»;
- в) «Одержима»;
- г) «Осіньна казка»;
- д) «Лісова пісня».

Самостійна робота № 4

Тема. Драматургія, проза і публіцистика Лесі Українки

План

1. Драматична поема «У пущі». Ідейний підтекст твору. Трагічна доля митця.
2. Фантастична драма «Осіньна казка». Проблематика, гострота соціальних конфліктів, алегоричність образів. Особливості жанру і композиції.
3. Проблема митця і мистецтва в драматичній поемі «Оргія». Характер конфлікту, основні проблеми та образи твору.
4. Художня проза Лесі Українки. Тематика та стилеві особливості («Метелик», «Над морем», «Приязнь», «Помилка», ін.). Манера викладу, ліризм, художні засоби. Відповідність прози Лесі Українки основним

тенденціям у сучасній прозі.

5. Загальний огляд літературно-критичних статей «Малорусские писатели на Буковине», «Новейшая общественная драма».

Завдання

1. Читати й аналізувати твори.
2. Підготувати відповіді на питання плану самостійної роботи.

Література до теми 1

1. Агеева В. Леся Українка. *Все для школи*. Українська література. 10 клас. Випуск 2. Київ : АртЕк, 2001. 72 с.
2. Азьомов В. Необхідність розірвання свідомісного кола зла – через магічний кристал повісті Михайла Коцюбинського «Тіні забутих предків». *Українська мова й література в школі*. 2019. №1. С. 39–44.
3. Баран Г. Мова віршованої молитви Лесі Українки. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2007. №4. С. 129–134.
4. Безушко В. Неповторний світ дитинства у поезіях Лесі Українки : до 150-річчя від дня народження. *Зарубіжна література в школах України*. 2021. №3. С. 50–51.
5. Богдан С. Автопортрет «жінки з Косаківського роду» за її листами. *Дивослово*. 2005. №2. С. 64–68.
6. Богдан С. «... Мені треба одєжу, варту мого письменського стану» [Текст] : одяг у контексті епістолярного автопортрета Лесі Українки. *Дивослово*. 2016. №10. С. 35–44.
7. Богдан С. «...Пуделочко живих квіток» : новорічний дискурс в епістолярії Лесі Українки. *Дивослово*. 2020. №2. С. 34–40.
8. Богород А. Танцювальний фольклор у творчості Лесі Українки. *Народна творчість та етнографія*. 2006. №5. С. 54–58.
9. Бондаренко Н. Л. Леся Українка «Давня Казка» : 8 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №1–2. С. 7–12.
10. Вертій О. З'ясування народних джерел творчості Лесі Українки. *Українська мова й література в школі*. 2018. №1. С. 19–23.
11. Гнатюк І. Мова і стиль науково-популярних праць Лесі Українки. *Урок української*. 2007. №5. С. 34–37.
12. Гуменюк В. Леся Українка і театр. *Дивослово*. 2003. №2. С. 14–17.
13. Гундорова Т. «Блакитна троянда» Лесі Українки: психіатрія, біографія і сексуальність : із додатком: Леся Українка. "Крафт-Эбинг. Психиатрия". Виписки. *Слово і Час*. 2021. №1. С. 3–21.
14. Гундорова Т. «Одержима» Лесі Українки: любов до смерті (Liebestod) // Українка, Леся. Драми та інтерпретації. Київ : Книга, 2011. С. 44–54.
15. Демська-Будзуляк Л. Драма свободи в модернізмі: Пророчі голоси драматургії Лесі Українки: монографія. Київ : Академвидав, 2009. 184 с.
16. Дагович Т. Право і релігія в драматичній поемі Лесі Українки «Адвокат Мартіан». *Слово і Час*. 2021. №1. С. 39–55.

17. Забужко О. «Une princesse lointaine». Леся Українка як культурно-інтерпретаційна проблема. *Слово і Час*. 2001. №2. С. 6–8.
18. Забужко О. «Une princesse lointaine»: Леся Українка як культурно-інтерпретаційна проблема. *Слово і Час*. 2001. №3. С. 45–53.
19. Зборовська Н. Жіноче письмо на порубіжжі віків (Леся Українка, О.Забужко). *Слово і Час*. 2004. №2. С. 32–38.
20. Івченко В. Гелуан. вулиця Рагеб-паші, 52. Леся Українка в країні пірамід, або Як увічнювали пам'ять її перебування в Єгипті. *Київ*. 2008. №2. С. 180–189.
21. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. С. 181–246.
22. Кобржицька Т. Леся Українка в духовному просторі. *Вища школа*. 2021. №3-4. С. 28–50
23. Камінчук О. Духовно-естетична концепція неоромантизму в поезії Лесі Українки. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2010. №3. С. 111–120.
24. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т. 2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. 624 с
25. Ковалик М. Це болюче «жіноче питання»: модерна жінка в драматургії Лесі Українки та В. Винниченка. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2007. №2. С. 122–129.
26. Ковальова О. Леся Українка: вибір модернізму. *Дивослово*. 2005. №10. С. 51–54.
27. Коконенко Є. Драма нації, драма мистецтва чи драма кохання? (чи добрим є "добрий приклад"?): до 145-річчя від дня народження Лесі Українки. *Слово і Час*. 2016. №12. С. 3–9.
28. Коротич К. Особливості презентації вибачення в листах Лесі Українки. *Дивослово*. 2018. №4. С. 43–47.
29. Кудрявцев М. «Камінний господар» Лесі Українки як українська інтерпретація світової теми. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. №5. С. 15–17.
30. Левченко Г. Леся Українка – enfant terrible українського народництва. *Дивослово*. 2019. №3. С. 45–53.
31. Левчук Т. Утопія на магістралі естетичних шукань Лесі Українки. *Дивослово*. 2020. №2. С. 43–48.
32. Левчук Т. Утопія/антиутопія в контексті жанрового прогнозування Лесі Українки. *Слово і Час*. 2016. №7. С. 47–56.
33. Майданій Т. С. Невідоме про відоме: життєве й мистецьке кредо Лесі Українки. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2018. №13–14. С. 26–33.
34. Малютіна Н. Драматургія слова у поетичному театрі Лесі Українки / Українська драматургія кінця XIX – початку XX ст. Київ: Академвидав, 2010. С. 101–171.
35. Мафтин Н. Ідеал краси у творчості Лесі Українки. *Дивослово*. 2019. №2. С. 39–45.

36. Мерзвинський В. Поетика заголовків драматичних творів Лесі Українки. *Слово і Час*. 2007. №2. С. 32–40.
37. Мірошниченко Л. «...Ти дав колючу гілочку тернову...» (3 етюдів про фотографії з архіву Косачів). *Слово і Час*. 2008. №5. С. 64–77.
38. Мірошниченко Л. Невідомі автографи Лесі Українки. *Слово і Час*. 2008. №1. С. 72–78.
39. Могильницька Т. Своім життям до себе дорівнятися: українська драма кінця XIX – початку XX ст. в контексті розвитку європейської модерністичної драматургії. *Українська мова і література в середніх школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах*. 2006. №4–№5. С. 116–128.
40. Мороз Т. Спільне та індивідуальне: Про явища паралельного слововживання у творах Лесі Українки та в українських перекладах Біблії. *Урок української*. 2006. №11–№12. С. 28–31.
41. Мошенець В. Український Космос у творчості Лесі Українки. *Рідна школа*. 2017. №5–6. С. 65–68.
42. Нагірна Т. «Лісова пісня» Лесі Українки : художні особливості драми-феєрії. *Профтехосвіта*. 2018. №9. С. 34–41.
43. Павленко А. «Ти себе Українкою звала, і чи краще знайти ім'я»: невідомими сторінками біографії Лесі Українки. *Українська мова й література в школі*. 2016. №5. С. 50–57.
44. Памірська Л. Леся Українка і традиції педагогічної школи Олени Пчілки. *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2007. №4. С. 135–138.
45. Посребенник В. Гуцульщина в наддніпрянській поезії (на матеріалі творів Лесі Українки, Христини Алчевської, Олександра Олеся). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. №11. С. 28–30.
46. Подлісецька О. Вибір естетичної традиції: Леся Українка – літературознавиця, критик, прозаїк. *Українська мова і література в школі*. 2022. №1. С. 18–20.
47. Поліщук Я. Драматургія Лесі Українки: втілення трагічного. *Дивослово*. 2005. №5. С. 52–56.
48. Поліщук Я. Прагнення модерної особистості (Жінка як персонаж української літератури XX століття). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. №5. С. 55–59.
49. Приліпко І. Конфлікт «Свій-Чужий» у драматургії Лесі Українки: етнонаціональний та світоглядний аспекти. *Слово і Час*. 2021. №1. С. 22–38.
50. Прокіп В. «Лісова пісня» Лесі Українки: у пошуках джерел і прототипів. *Дивослово*. 2016. №2. С. 18–21.
51. Романов С. Історичний дискурс Лесі Українки: література як форма пізнання : до 150-річчя з дня народження. *Український історичний журнал*. 2021. №2. С. 48–64.
52. Романов С. Любовні історії епохи модерн. Лариса Косач, Ольга Кобилянська: віддзеркалення. *Слово і Час*. 2021. №4. С. 40–56.

53. Сачко М. Подвійне наголошування непохідних прикметників у поезії Лесі Українки. *Дивослово*. 2007. №6. С. 36–38.
54. Сірук В. Проза Лесі Українки: мистецькі контексти, інтерпретації. *Дивослово*. 2020. № 10. С. 52–59.
55. Скупейко Л. Мотив свободи-через-страждання у творчості Лесі Українки: психотипологія образів Прометея й Ісуса Христа. *Слово і Час*. 2017. №12. С. 16–20.
56. Скупейко Л. Форми художнього часу в «Лісовій пісні» Лесі Українки. *Слово і Час*. 2005. №8. С. 16–20.
57. Терещенко А. В. Донжуанство в драмі Лесі Українки «Камінний господар» на тлі світової традиції. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №31–32–33. С. 43–49.
58. Турган О. Культурно-історичні епохи як текст у драматургії Лесі Українки. *Слово і Час*. 2021. №6. С. 3–20.
59. Хомчак В. Художній світ та особливості поетики Лесі Українки. *Українська мова і література в школі*. 2021. №5. С. 16–19.
60. Щавурський Б. Б. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2021. 384 с. (Серія «Богданова шкільна наука»).

Тема 2

Творчість В. Самійленка (1864–1925)

Самостійна робота № 5

Тема. Творчість В. Самійленка (1864 – 1925)

План

1. Загальна характеристика життєвого і творчого шляху В. Самійленка.
2. Гумористичні і сатиричні поезії:
  - ✓ викриття реакційної політики царизму («Ельдорадо», «Як то весело жить на Україні»);
  - ✓ засудження псевдопатріотизму ліберальної інтелігенції («Патріота Івана», «На печі»);
  - ✓ сатира на чиновництво («Собаки»), на цензурні утиски («Пісня про вішого Василя»);
  - ✓ вірші, написані під впливом революції 1905–1907 років («Мрія бюрократа», «Міністерська пісня», «Дума-цяця»).
3. Лірика В. Самійленка. Спроби філософського осмислення дійсності. «Як ми ждали її віковічні раби», «Вечірня пісня», «Українська мова», цикл «Весна».
4. Етичні й філософські погляди поета, пов'язані з суспільно-політичним життям свого часу в поемі «Гея».
5. Драматургія В. Самійленка. Ідейно-тематичний аналіз творів «Маруся Чурайвна», «Дядькова хвороба».
6. Огляд прозових творів («Дейний чоловік», «Патріот»).
7. Значення творчості В. Самійленка.

Завдання

1. Прочитати й проаналізувати твори.

2. Розкрити питання плану самостійної роботи.
3. Вивчити напам'ять поезії «Українська мова», «Ельдорадо».
4. Опрацювати статтю, використовувати матеріал під час відповідей на питання плану: Сипливець С. Українська культура в художній рецепції Володимира Самійленка-поета. *Слово і Час*. 2010. № 10. С. 55–63. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/142671>

Література до теми 2

1. Історія української літератури XIX ст. (70–90 pp.): У 2 кн.: Підручник / О. Гнідан, С. Дем'янівська, С. Кіраль та ін. Київ : Вища школа, 2003. Кн. 2. С. 397–419.
2. Самійленко В. Я – «незаконний син...». Автобіографія. Київ. 2004. №6. С. 163–177.
3. Сипливець С. Історія України й історія кохання в драматичній поемі Володимира Самійленка «Чураївна». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. №9. С. 6–9. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/142671>
4. Сипливець С. Неоромантичні риси в драматичній поемі Володимира Самійленка «Чураївна». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. №10. С. 5–8.
5. Сипливець С. Українська культура в художній рецепції Володимира Самійленка-поета. *Слово і Час*. 2010. № 10. С. 55–63.
6. Чернописьский М. Антиімперський гротеск В. Самійленка. *Урок української*. 2002. №11–№12. С. 44–47.
7. Чернописьский М. В. Самійленко / У кн. Самійленко В. Поетичні твори. Прозові твори. Драматичні твори. Київ : Наукова думка, 1990. С. 5–33.
8. Чернописьский М. Московський імперіалізм у гротеску В. Самійленка. *Дивослово*. 2004. №11. С. 68–72.
9. Шутря М. «Прожиті сили». Київ. 2004. №6. С. 162–163.

Тема 3

Творчість О. Кобилянської (1863–1942)

Практичне заняття №7–8

Тема. Творчість О. Кобилянської (1863–1942)

План

1. Життєвий шлях Ольги Кобилянської, особливості світобачення письменниці.
2. Порушення важливих соціально-етичних проблем сучасного життя письменниці в ранній повісті «Людина». Місце інтелігенції в суспільстві в повісті «Царівна». Розкриття ідей емансипації в цих повістях.
3. Тема мистецтва, доля талановитого митця в міщанському суспільстві в новелі «Меланхолійний вальс». Три жіночі образи як три тенденції модерної емансипації, особливості композиції та образно-символічної системи новели, елементи автобіографізму у творі. Музично-живописна стихія і образ героїні в

новелі «Impromptu phantasie» («Фантазія експромтом»).

4. Твори з життя буковинських селян:
  - ✓ тема пролетаризації села («Банк рустикальний»);
  - ✓ трагізм хлібороба-трударя у нарисі («На полях»).
5. Моральна краса і благородство душі простої людини («За готар», «Некультурна»). Художнє новаторство новели «Битва».

Завдання

1. Прочитати й проаналізувати твори.
2. Розкрити питання плану практичного заняття.
3. Підібрати цитати для характеристики центральних образів творів письменниці.
4. Розробити порівняльні таблиці до аналізу трьох жіночих образів новели «Меланхолійний вальс».

5. Переглянути лекцію Світлани Кирилук «Ольга Кобилянська – людина й письменниця, біографія від А до Я. Цікаві невідомі факти, міфи», доцентки кафедри української літератури в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, дослідниці творчості Ольги Кобилянської, авторки монографії «Ольга Кобилянська і світова література», поетичної книжки «Сад земних насолод», книжки-абетки «Кобилянська від А до Я» URL : <https://www.youtube.com/watch?v=TVVwhJH-YLk>

6. Виконати тестові завдання (один варіант на вибір):

Життя і творчість Ольги Кобилянської

1 варіант

1. Укажіть дату народження Ольги Юліанівни Кобилянської:

- а) 27 листопада 1863 року;
- б) 15 травня 1888 року;
- в) 4 липня 1867 р.;
- г) 17 листопада 1872 р.;
- д) 8 жовтня 1889 р.

2. У багатодітній родині О. Кобилянська за віком була дитиною:

- а) найстаршою;
- а) наймолодшою;
- в) другою;
- г) четвертою;
- д) п'ятою.

3. Єдиний шлях культурного зростання й літературного розвитку, який мала О. Кобилянська в роки юності:

- а) навчання в гімназії;
- б) самоосвіта;
- в) домашня освіта під керівництвом репетитора;
- г) навчання в університеті;
- д) навчання в бурсі.

4. Якою мовою написані перші твори О. Кобилянської?

- а) російською;

- б) українською;
- в) румунською;
- г) німецькою;
- д) польською.

5. Мистецький напрям, який був визначальним у творчості О. Кобилянської:

- а) символізм;
- б) романтизм;
- в) неоромантизм;
- г) експресіонізм;
- д) акмеїзм.

6. Підкресліть рядок, у якому всі з перерахованих творів належать О. Кобилянській:

- а) «Банк рустикальний», «Битва», «На полях», «На руїнах»;
- б) «В катакомбах», «На полях», «Назустріч долі», «Людина»;
- в) «Царівна», «Людина», «За готар», «Юда»;
- г) «Земля», «Людина», «Некультурна», «Осінь казка»;
- д) «Меланхолійний вальс», «П'ятизлотник», «На віру», «Мадонна».

7. Однією з трьох головних героїнь якого твору О. Кобилянської є Софія Дорошенко?

- а) «Бджілка»;
- б) «Царівна»;
- в) «Людина»;
- г) «Меланхолійний вальс»;
- д) «Через кладку».

8. Перша назва повісті О. Кобилянської «Людина»:

- а) «Людина»;
- б) «Одруження»;
- в) «Вона вийшла заміж»;
- г) «Лорелай»;
- д) «Вільна жінка».

9. Чого найбільше прагне в житті Олена Ляуфлер, героїня повісті «Людина»?

- а) соціальної, психічно-інтелектуальної самореалізації;
- б) світських розваг;
- в) матеріальних благ;
- г) незалежності;
- д) кохання.

10. Заради чого вийшла заміж Олена з повісті «Людина» О. Кобилянської?

- а) порятунку родини;
- б) власного щастя;
- в) подруги Маргарет;
- г) Ірини;

д) розрахунку.

11. Провідна тема повістей О. Кобилянської «Людина», «Царівна», «Через кладку», «Ніоба»:

- а) тема влади землі над людиною;
- б) соціальної боротьби;
- в) емансипації жінки;
- г) кохання;
- д) місця інтелігенції в суспільстві.

12. Звеличення моральної краси й благородства душі простої людини, засудження егоїзму, байдужості в суспільстві – це ідея твору:

- а) «Банк рустикальний»;
- б) «Некультурна»;
- в) «Назустріч долі»;
- г) «За готар»;
- д) «Огривай, сонце...».

13. Про яку повість О. Кобилянської І. Франко писав: «*Се перша у нас повість, основана не на інтригах та любовних пригодах, а на психічному аналізі буденного життя пересічних людей*»?

- а) «Людина»;
- б) «Земля»;
- в) «Апостол черні»;
- г) «В неділю рано зілля копала...»;
- д) «Царівна».

14. Повість «Царівна» написана у формі:

- а) спогадів головної героїні;
- б) щоденникових записів;
- в) листів;
- г) авторської розповіді про події;
- д) вражень.

15. Новела О. Кобилянської, якою вона виступила на захист природи:

- а) «Рожі»;
- б) «На полях»;
- в) «За готар»;
- г) «Битва»;
- д) «Огривай, сонце».

II варіант

1. Мова, якою О. Кобилянська здобула початкову освіту:

- а) українська;
- б) німецька;
- в) польська;
- г) російська;
- д) угорська.

2. Протягом 1889–1891 рр. О. Кобилянська проживала в:

- а) с. Димки;

- б) Сучаві;
- в) Молдові;
- г) Києві;
- д) Варшаві.

3. Німецький філософ, ідеями якого захоплювалась О. Кобилянська:

- а) А. Шлегель;
- б) І. Кант;
- в) Й. Фіхте;
- г) Ф. Ніцше;
- д) правильна відповідь відсутня.

4. Перший друкований твір О. Кобилянської, написаний українською мовою:

- а) «Людина»;
- б) «Земля»;
- в) «Апостол черні»;
- г) «В неділю рано зілля копала...»;
- д) «Битва».

5. Підкресліть ряд перерахованих творів письменниці, у яких порушуються проблеми, пов'язані з емансипацією жінки:

- а) «Буковина», «Видиво», «Зоря»;
- б) «Людина», «Царівна», «Через кладку»;
- в) «За ситуаціями», «Меланхолійний вальс», «Битва», «Він і вона»;
- г) «Царівна», «Назустріч долі», «Огривай, сонце»;
- д) «Царівна», «Людина», «За готар», «Юда».

6. Повість «Людина» О. Кобилянська присвятила:

- а) Лесі Українці;
- б) Софії Окуневській;
- в) Наталії Кобринській;
- г) Августі Кохановській;
- д) Марії Вернер.

7. Хто з персонажів повісті «Людина» висловлює протест проти функцій, «визначених природою – бути дружиною, матір'ю, домогосподаркою»?

- а) Ірина Ляуфлер;
- б) Олена Ляуфлер;
- в) Герман-Евген-Сидор;
- г) батько Олени;
- д) Фельс.

8. На кого Ляуфлери покладали всі надії та сподівання?

- а) на Олену;
- б) на Германа-Євгена-Сидора;
- в) на Ірину;
- г) на Фельса;
- д) на Геню.

9. Основна ідея повісті «Людина» О. Кобилянської:

- а) заклик жінок до боротьби за рівноправність, за гідне людини місце в суспільстві;
- б) заклик шукати щастя в шлюбі;
- в) турбота про долю жінки в містечковому середовищі;
- г) заклик шукати однодумців у боротьбі проти міщанства;
- д) ідеалізація родинних стосунків у тогочасному суспільстві.

10. Олена Ляуфлер із повісті О. Кобилянської «Людина» виявляє своєрідний героїзм у протистоянні:

- а) панській сваволі з боку чоловіка;
- б) згубному впливові сірої буденщини, у намаганні зберегти свою людську гідність, віру у високе покликання жінки-людини;
- в) батькам, які змушували її силою вийти заміж за нелюба;
- г) середовищу, яке постає в образах заздрісних і дріб'язкових сусідів;
- д) поглядам чоловіків на призначення жінки в суспільстві й сім'ї.

11. У якому творі О. Кобилянської порушено проблеми феміністичного погляду на сім'ю, родинних взаємин, жіночої дружби, взаєморозуміння, матеріальних нестатків, таланту й бідності тощо?

- а) «Банк рустикальний»;
- б) «Некультурна»;
- в) «Назустріч долі»;
- г) «Valse melancholique»;
- д) «Огривай, сонце!».

12. У якій повісті О. Кобилянської яскраво простежуються елементи автобіографічності?

- а) «Царівна»;
- б) «Людина»;
- в) «Земля»;
- г) «Про себе саму»;
- д) «В неділю рано зілля копала...».

13. Твір, у якому О. Кобилянська виписала ідеал нової людини – сильної, духовно багатой особистості, самодостатньої Людини, гідної її високого покликання:

- а) «Людина»;
- б) «Царівна»;
- в) «Земля»;
- г) «За ситуаціями»;
- д) «Без дії».

14. Твір Ольги Кобилянської, у центрі якого процес пролетаризації буковинського селянства, зокрема розорення його владою:

- а) «Банк рустикальний»;
- б) «Битва»;
- в) «Назустріч долі»;
- г) «Земля»;

д) «На полях».

15. Перша чорнова назва повісті «Царівна»:

а) «Без подій»;

б) «Щоденник Царівни»;

в) «Льореляй»;

г) «Наталка»;

д) «Жінка».

Практичне заняття №8

Тема. Творчість О. Кобилянської (1863–1942)

План

1. Повість «Земля» – вершина творчості письменниці:
  - ✓ Джерела твору. Історія написання, проблематика.
  - ✓ Тема трагічного становища селянства, обездоленого і залежного від влади землі.
    - ✓ Система образів, засоби їх творення.
    - ✓ Персоніфікований образ землі, майстерність пейзажних малюнків.
    - ✓ Народність духу і стилю твору.
2. Повість «У неділю рано зілля копала» – незрівнянна епопея кохання:
  - ✓ Високий філософський зміст твору, модифікація фольклорних образів.
  - ✓ Оригінальна психологічна трактовка драматичного конфлікту народної пісні.
    - ✓ Герої пісні – типи сильних людських особистостей, здатних протистояти сирій буденщині.
    - ✓ Глибока психологізація вчинків героїв повісті; поетизація краси почуттів, піднесених до рівня високої трагедії.
    - ✓ Гуманістична платформа письменниці, сценічне втілення повісті.
3. Засудження лихоліть першої світової війни в новелах: «Назустріч долі», «Юда», «Лист засудженого вояка до своєї жінки». Тема трагедії буковинського народу, насильно втягнутого в криваву війну. Мінорне звучання творів.
4. Реалістичні образи людських трагедій у творах О. Кобилянської 20-х років («Вовчиха», «Огривай, сонце...», «Але господь мовчить...»).
5. Внесок О. Кобилянської в українську літературу, зв'язок її творчості із західноєвропейською літературою.

Завдання

1. Прочитати й проаналізувати твори.
2. Розкрити питання плану практичного заняття.
3. Підібрати цитати для характеристики центральних образів творів письменниці.
4. Розробити порівняльні таблиці до аналізу образів Сави та Михайла (повість «Земля»), Тетяни й Настки («У неділю рано зілля копала...»).
5. Визначити риси індивідуального стилю О. Кобилянської.

6. Подивитися художній фільм «Земля» (1954). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=gOoWxас0bJs>. Подумайте, чи вдалося акторам утілити авторський задум письменниці.

7. Виконати тести до практичних занять № 7–8 (до практичного заняття № 7 – один із двох варіантів на вибір) :

Творчість О. Кобилянської.

1. «Факти, що спонукали мене написати... <>, правдиві... <> Я просто фізично терпіла під з'явиськом тих фактів, і коли писала – ох, як хвилями ридала!» – писала О. Кобилянська про твір:

- а) «Битва»;
- б) «Некультурна»;
- в) «В неділю рано зілля копала»;
- г) «Земля»;
- д) «Людина».

2. Кому О. Кобилянська присвятила повість «Земля»?

- а) Брату Максиміліану;
- б) матері Марії;
- в) Лесі Українці;
- г) батькові Юліану;
- д) В. Стефанику.

2. Повість «Земля» пов'язана з біблійною історією про:

- а) Адама та Єву;
- б) Ноя;
- в) Іуду;
- г) Вавилонську вежу;
- д) Каїна й Авеля.

3. Жанр твору «Земля»:

- а) соціальна повість;
- б) соціально-політичний роман;
- в) соціально-психологічна повість;
- г) психологічна повість;
- д) соціально-побутова повість.

4. Укажіть головного персонажа повісті О. Кобилянської «Земля»:

- а) Сава;
- б) Михайло;
- в) Анна;
- г) Земля;
- д) Івоніка Федорчук.

5. Визначте кульмінацію повісті «Земля»:

- а) одруження Сави;
- б) служба Михайла у війську;
- в) народження в Анни близнюків;
- г) братовбивство;
- д) смерть Михайлових синів.

6. Хто змусив Саву робити вибір – «Рахіра або земля!»?

- а) брат Михайло;
- б) батьки;
- в) сама Рапіра;
- г) дядько Григорій;
- д) Докійка.

7. Побачивши мертвого Михайла, Івоніка Федорчук вигукнув:

- а) «За що, Боже?»;
- б) «Де Сава?»;
- в) Де Марія?»;
- г) «І Богові треба чогось доброго»;
- д) «як це трапилось?».

8. Про якого персонажа повісті «Земля» ідеться в наведеній цитаті?

«Ні одна сльоза не заблисла в його очах. Всі присутні говорили про незнайомого убивцю, проклинали найтяжчими словами, ба здавалося, були б його на кусні роздерли, особливо жінки, лише він один не мав для нього слова. Він і не наставляв на те, щоб його віднайти».

- а) про Саву;
- б) про Івоніку;
- в) про Тодорика;
- г) Про Петра;
- д) про Михайла.

9. Кого старий Івоніка голубив, як онука, вважав «одиноким золотим промінчиком»?

- а) сина Сави і Рахіри;
- б) сина Анни і Михайла;
- в) сина Анни і Петра;
- г) сина Тодорика і Парасинки;
- д) сирітську дитину.

10. Проблема, що поєднує твори «Земля» О. Кобилянської та «Хіба ревуть воли...» Панаса Мирного:

- а) збагачення заради збагачення;
- б) нещасливого кохання;
- в) революційної визвольної боротьби;
- г) нездійсненності мрій селянства;
- д) значення землі в житті селян-трудівників.

11. Що лягло в основу сюжету твору О. Кобилянської «У неділю рано зілля копала»?

- а) дійсні події;
- б) балада;
- в) сюжетна схема драми М. Старицького «Ой не ходи, Грицю...»;
- г) події, що відбулись у житті самої письменниці;
- д) художній вимисел О. Кобилянської.

12. Кого з героїнь повісті «У неділю рано зілля копала» можна

охарактеризувати таким чином: «Горда, одчайдушна, як й її любов, що ваги не знає...»:

- а) Настку;
- б) Мавру;
- в) Тетяну;
- г) матір Тетяни;
- д) правильна відповідь відсутня.

13. Як називали Тетяну односельці? («У неділю рано зілля копала...»)

- а) українка;
- б) туркиня;
- в) ворожка;
- г) циганка;
- д) кароока.

14. Твори О. Кобилянської, у яких змальовані кримінальні злочини, зумовлені не так соціальними причинами, як патологічними відхиленнями у психіці людини:

- а) «Огривай, сонце», «Але Господь мовчить»;
- б) «Битва», «На полях»;
- в) «Покора»; «Рожі»;
- г) «Банк рустикальний»; «Назустріч долі»;
- д) «За готар»; «Некультурна».

15. У якому творі О. Кобилянської звучить ідея засудження війни, її жорстокості й антилюдяності?

- а) «Вовчиха»;
- б) «Юда»;
- в) «Але Господь мовчить»;
- г) «На полях»;
- д) «Огривай, сонце...»

Самостійна робота № 6

Тема. Творчість О. Кобилянської (1863–1942)

План

1. Трагізм людини фізично і морально зламаной важкими суспільними обставинами, спустошеної і самотньої:

- ✓ «Під голим небом», «Сліпець», «Через море»;
- ✓ «Думи старика», «Старі батьки».

2. Повість «Ніоба» – правдивий відбиток міщанського способу життя і мислення буковинської інтелігенції.

3. Проблематика та художні особливості повістей «Через кладку», «За ситуаціями», роману «Апостол черні». Стильовий зв'язок цих творів з попередньою творчістю письменниці.

4. Проблема емансипації жінки («Він і вона»), нестримний порив до краси, до гармонії в навколишньому житті в прозових мініатюрах «Рожі», «Що я любив», «Поети», «Покора».

Завдання

1. Читати й аналізувати твори.
2. Підготувати відповіді на питання плану самостійної роботи.

Література до теми 3

1. Антофійчук В. Параболічна структура нарису / новели-притчі Ольги Кобилянської «За готар». *Слово і Час*. 2019. №3. С. 65–69.
2. Бойко В. Читати! Читати! Читати! Штрихи до портрета українських феміністок. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. №3. С. 26–28.
3. Венгер А., Чернок С. Творчість О. Кобилянської у контексті німецької літератури. *Дивослово*. 2006. №2. С. 54–59.
4. Вітвицька О. Новела Ольги Кобилянської «Valse Melancolique» : 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2020. №10–11–12. С. 30–33.
5. Вознюк В. Духовна донька О. Кобилянської. *Дзвін*. 2007. №1. С. 125–131.
6. Градовський А. «Свобідний чоловік з розумом – се мій ідеал» (Феміністичні пошуки Ж. Санд і О. Кобилянської). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2004. №12. С. 25–26.
7. Гурдуз А. «Битви» О. Кобилянська та В. Реймонта (на матеріалі новели «Битва» і роману «Селяни»). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. №8. С. 23–25.
8. Данюк А. Образи нових жінок-інтелектуалок у новелі Ольги Кобилянської «Valse melancolique». *Українська мова і література в школі*. 2021. №2. С. 27–30.
9. Історія української літератури кінця XIX – початку XX ст. Київ : Вища школа, 1991. С. 291–332.
10. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. С. 116–180.
11. Клейменова Т. В. Художня специфіка антивоєнних творів О. Кобилянської. *Nauka i edukacja w warunkach zmian cywilizacyjnych* : Mater. II Międz. Konf. Nauk.-Prakt. / Pod red. Stanisława Kowalczyka/ Łódź: Nowa nauka, 2020. S. 25–27.
12. Клименко Н., Дудар О., Беззуб Ю. Гендерні уявлення та практики на Буковині кінця XIX – початку XX ст. у світлі его-документів О. Кобилянської. *Український історичний журнал*. 2021. №2. С. 65–79.
13. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т.2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. 624 с.
14. Ковалів Ю. Ольга Кобилянська. *Слово і Час*. 2019. №11. С. 84–85.
15. Кутова Т. Колір у психологічній характеристиці поведінки персонажів повісті Ольги Кобилянської «Земля». *Рідна школа*. 2016. №8–9. С. 47–51.
16. Логінова Ю. І. Ольга Кобилянська. Повість «Людина» : 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №34–35–36. С. 42–46.
17. Марченко Т. І. Ольга Кобилянська «Земля» : уроки з теми. 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2018. № 16–17–18. С. 43–51.

18. Мельничук Я. Ольга Кобилянська та її оточення. *Дивослово*. 2017. №2. С. 54–57.
19. Моклиця М. Стильові домінанти творчості Ольги Кобилянської. *Слово і Час*. 2012. № 4. С. 52–63.
20. Мосіюк Н.П. Ольга Кобилянська «Valse melancholique» : 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2018. №34–35–36. С. 34–39.
21. Приліпко І. Різномасштабність художнього зображення духовних діячів у прозі Ольги Кобилянської. *Українська мова й література в сучасній школі*. 2012. № 10. С. 18–23.
22. Приходько І. Ф. Начерк до творчого портрету Ольги Кобилянської. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2016. №1–2. С. 59–65.
23. Разгільдєєва А. Таїна людської душі. Особиста і творча доля Ольги Кобилянської за романом Валерії Врублевської «Шарітка з Рунгу». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 12. С. 27–31.
24. Романов С. Любовні історії епохи модерн. Лариса Косач, Ольга Кобилянська: відзеркалення. *Слово і Час*. 2021. №4. С. 40–56.
25. Сорока Г. Музика у слові : урок у 10 класі за новелою Ольги Кобилянської «Impromptu phantasie». *Дивослово*. 2019. №2. С. 2–6.
26. Сорока Г. Урок за новелою Ольги Кобилянської «Valse melancholique» : 10 клас. *Дивослово*. 2020. №1. С. 9–14.
27. Супрун Т. П. Ольга Кобилянська «Valse melancholique» ("Меланхолійний вальс"): 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №16–17–18. С. 53–57.
28. Тимків Н. Своєрідність авторської позиції в повісті О. Кобилянської «Земля». *Дивослово*. 2005. №3. С. 5–10.
29. Хмелюк М. Пошуки жіночого самовираження у ранній творчості Ольги Кобилянської. *Дивослово*. 2013. №2. С. 54–57.
30. Якименко О. Трансформація міфу про вічне повернення у повісті О. Кобилянської «В неділю рано зілля копала». *Дивослово*. 2008. №6. С. 43–46.
31. Яструбецька Г. Динаміка українського літературного експресіонізму : монографія. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2013. С. 59–61.

Тема 4

Творчість А. Чайковського (1857–1935)

Самостійна робота № 7

Тема. Художні особливості повісті «За сестрою» та роману «Сагайдачний»

А. Чайковського

План

1. Загальний огляд життєвого і творчого шляху А. Чайковського.
2. Жанрові й композиційно-сюжетні особливості героїко-романтичної повісті «За сестрою». Образ Павлуся як утілення благородства й лицарства, сміливості й винахідливості. Фольклорні мотиви. Проблематика твору.
3. Історична основа твору «Сагайдачний». Історія створення роману.

4. Особливості композиції. Використання народних легенд, переказів в основі твору.

5. Характеристика образів роману:

✓ спорідненість з щирою дружбою Петро Конашевич та Марко Жмайло, їхня військова майстерність;

✓ характеристика діяльності гетьмана війська запорізького Петра Конашевича-Сагайдачного;

✓ князь Констянтин Острозький, його культурницька діяльність на благо українського народу.

5. Місце роману у творчому доробку письменника.

Завдання

1. Читати й аналізувати твори.

2. Дібрати цитати для характеристики образів.

3. Підготувати відповіді на питання плану самостійної роботи.

Література до теми 4

1. Григорчук Н. Козацькому роду нема переводу. Характеристика образу Павлуся. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2015. № 30. С. 12–15.
2. Дяченко С. Образ гетьмана П. Сагайдачного в українській літературі. *Дивослово*. 2002. №5. С. 76–78.
3. Дудіна Т., Панченков А. Андрій Чайковський (1857–1935). Оповідання «За сестрою»: урок української літератури, 7 клас. *Українська мова та література*. 2007. №29–32. Серпень. С. 42–63.
4. Ільницький М. Історичні повісті Андрія Чайковського. Спогади. Листи. Дослідження : у 3-х т. / А. Чайковський. Львів, 2002. Т. 3. С. 377–381.
5. Лебедівна Л. «Чайковський – міфотворець». *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колеґіумах*. 2005. №6. С. 144–148.
6. Литвиненко В. Чайковський А. Я. «За сестрою» : робота з текстом художнього твору, 7 кл. *Все для вчителя*. 2009. Груд. № 23–24. С. 39–40.
7. Приходько І. Творчі портрети українських письменників ХХ ст. / Посібник для вузів і шкіл. Хмельницький: Поділля, 1993. 160 с.
8. Васянович О. Традиційно-побутова культура Галицької дрібної шляхти ХІХ – початку ХХ ст. у творчості Андрія Чайковського. *Народна творчість та етнографія*. 2008. №. 5. С. 99–105.
9. Коновальчук Н. О. Історія як інтертекст роману «Сагайдачний» А. Чайковського. Вісник Запорізького національного університет. Збірник наукових статей. Філологічні науки. Запоріжжя. Запорізький національний університет. 2007. С. 92–96.
10. Сенік В., Сірко М. Розвиток історичного жанру у світовій літературі : роман В. Скотта «Айвенґо», повість І. Франка «Захар Беркут» та А. Чайковського «За сестрою». *Зарубіжна література*. 2012. №17–18. С. 25–27.
11. Слотницька І. Відтворення історичних подій у повісті А. Чайківського «За сестрою» : урок укр. літератури. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 4. С. 21–24.

12. Чайковський А. На уходах. За сестрою : іст.-пригодн. Повісті : для серед.шк. віку ; упор., передм. та словник малозрозум. слів, імен та назв О. Нахлік. Київ : Веселка, 2008. 247 с. : іл.

II ПІВРІЧЧЯ

МОДУЛЬ 3

Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Творчість представників «Покутської трійці»

Тема 1

Творчість Осипа Маковея (1867–1925)

Самостійна робота № 1

Тема: Творчість Осипа Маковея (1867–1925)

План

1. Викриття дріб'язкових, егоїстичних інтересів, консерватизму, кар'єризму частини галицької інтелігенції, урядовців, попів (оповідання «Клопоти Савчихи», «Великий клопіт»). Спроба показати галицького інтелігента, нову людину (оповідання «Вуйко Дорко»).

2. Сатиричне висміювання діяльності «москвофілів», «народовців»:

✓ «Казка про невдоволеного Русина», «Виклад про крамниці;

✓ «Як я продавав свої новели»;

✓ «Народний дім», «Новітній плуг», «Два ставки».

3. Критика парламенту, українських і польських панів-послів у сатиричних новелах «Три політики», «Вдячний виборець», «Гвір штуки», таврування хамелеонства користолюбців з польсько-українських націоналістичних кіл, які живуть за принципом "куди вітер дме" («КВД»).

4. Художні особливості збірки «Криваве поле». Антивоєнне спрямування нарисів «Криваве поле», «Інвалід», «Мертве місто», «Братання».

5. Показ боротьби проти турецьких і татарських загарбників у повісті «Ярошенко».

6. Значення творчості О. Маковея.

Завдання:

1. Прочитати й проаналізувати твори.

2. Дібрати цитати до характеристики образів.

3. Опрацювати рекомендовану літературу, розкрити питання плану самостійної роботи.

4. Навести приклади гумористично-сатиричних засобів («гра словом», комічні ситуації, гротескові сцени, гіперболізація, загострення образів і життєвих ситуацій тощо) у творах О. Маковея (до 2 питання плану).

5. Пояснити назву антивоєнної збірки нарисів «Криваве поле». Чому дослідники називають твори цієї збірки «трагічно-розпачливими

медитативними мініатюрами»? Які проблеми порушив автор? Чи є вони актуальними? (до 4 питань плану).

Література до теми 1

1. Клейменова Т. В. Художня інтерпретація проблеми еміграції у прозі Осипа Маковей. *Таврійські філологічні наукові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ, 25–26 січня 2019 р. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. С. 14–17.
2. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т. 2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. С. 67–71.
3. Маковей О. Вибране: для ст. шк. віку (Шкільна хрестоматія) / Осип Маковей; передм. О. Кавуненка. Київ : Школа, 2008. 192 с.
4. Маковей О. Твори в двох томах. Том I. Поетичні твори. Повісті; передм. Ф. П. Погребенника. Упоряд. та авт. приміт. О. В. Мишанича. Київ : Дніпро, 1990. 719 с.
5. Сліпушко О., Щелкунова О. Обсервація українського буття у творчості Осипа Маковей. *Літературознавчі студії*. 2018. Випуск 53–2. С. 201–206.
6. Шалацька Г. М. Концепція людини і дійсності у збірці «Кроваве поле» Осипа Маковей. *Літературознавчі студії*. 2018. Випуск 53–2. С. 207–225.

Тема 2

Творчість В. Стефаника (1871–1936)

Практичне заняття № 1

Тема. Творчість В. Стефаника (1871–1936)

План

1. В. Стефаник – неперевершений майстер соціально-психологічної новели. Творча співдружність В. Стефаника з Л. Мартовичем та Марком Черемшиною («покутська трійця»). Ідейно-тематична та художня своєрідність новелістики митця.

2. Трагічне становище та соціальне прозріння селянства в новелах В. Стефаника першого періоду творчості:

2.1. Твори про рекрутчину («Виводили з села», «Стратився»).

2.2. «Новина» – вершина малої прози письменника початку ХХ ст. Ідейний зміст твору, образ Гриця Летючого. Пейзажі, художні деталі, портретні характеристики дітей, глибокий психологізм новели.

2.3. Психологічне розкриття теми еміграції галицького селянства у Канаду в новелі «Камінний хрест»:

- ✓ Конкретно-історична канва зображуваного;
- ✓ Ідея нерозривної єдності Івана Дідуха з полем, рідною землею;
- ✓ Символічний образ камінного хреста.

2.4. Трагедія бідняків, які намагаються “горілкою свій біль перепалювати”, але перепалюють своє серце в новелах «Лесева фамілія», «У корчмі», «Майстер». Новела «Синя книжечка» – «маленька трагедія усіх хлопів на світі».

2.5. Перші спроби боротьби сільської бідноти за соціальну справедливість в новелах «Суд», «Палій», «З міста йдучи», «Май», «Давнина».

2.6. Проблема батьків і дітей у новелах «Діти», «Сама-самісінька», «Осінь», «Кленові листки». Вражаюча картина селянського горя і трагічної батьківської любові в новелі «Катруся».

3. Творчість В. Стефаника другого періоду (збірка «Земля»). Новели про події Першої світової війни та її наслідки в соціальному та родинному житті («Діточа пригода», «Пістунка», «Гріх» («Думає собі Касіяниха...»), «Мати»). Спільне і відмінне у творах антивоєнної теми В. Стефаника та О. Маковея.

4. Зображення наростання національно-визвольного руху в Галичині, боротьби Січових стрільців за незалежну соборну Україну в новелах «Марія», «Сини». Майстерне зображення внутрішнього світу матері-патріотки в новелі «Марія».

5. В. Стефаник в оцінці української критики.

Завдання

1. Розкрити зміст поняття «покутська трійця».

2. Опрацювати:

1) матеріал про життя В. Стефаника та використовувати на занятті до питання 1: **150-літній ювілей Василя Стефаника. Радянській владі не вдалося «приручити» письменника. Радіо Свобода. Культура. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/stefanyk-modernist-tsenzura-holodomor/31253883.html>** (використати для розкриття питання 1 плану практичного заняття)

2) статтю Степана Микуша «Поетика новели Василя Стефаника» (див. «Покутська трійця» в загальноукраїнському літературному процесі кінця XIX – початку XX століття: Збірник наукових праць. Івано-Франківськ, 2006. С. 126-137 (див. матеріал книги в електронному варіанті в бібліотеці ЧТІВО).

3. Прочитати й проаналізувати твори за планом заняття.

4. Дібрати цитати для характеристики образів та визначення проблематики новел «Новина», «Камінний хрест», «Марія».

5. Скласти схему до аналізу новели «Камінний хрест».

6. Переглянути відеорозповідь Степана Процюка «Василь Стефаник: між романтикою і трагізмом». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=N9IU0kcvbuA>

7. Виконати тестові завдання (варіант на вибір):

Життя і творчість В. Стефаника

І варіант

1. Василь Стефаник народився в селі:

- а) Криворівня
- б) Колодяжне;
- в) Нагуєвичі;
- г) Русів;
- д) Новоселиця.

2. В. Стефаник був послом до парламенту:

- а) чернівецького;
- б) польського;
- в) віденського;
- г) австрійського;
- д) українського.

3. Прототипом персонажа якої новели став батько В. Стефаника?

- а) «Палій»;
- б) «Новина»;
- в) «Камінний хрест»;
- г) «Сини»;
- д) «Пістунка».

4. Майстром якого літературного жанру вважається В. Стефаник?

- а) соціально-психологічного роману;
- б) соціально-психологічного нарису;
- в) соціально-психологічної новели;
- г) соціально-психологічної драми;
- д) соціально-психологічного оповідання.

5. Який твір В. Стефаника розкриває тему еміграції галицького селянства?

- а) «Камінний хрест»;
- б) «Новина»;
- в) «Синя книжечка»;
- г) «Сини»;
- д) «Марія».

6. Укажіть мотив злочину Гриця Летючого (новела «Новина»):

- а) усе, пов'язане зі спогадами про померлу дружину, має піти з нею в могилу;
- б) менша дитина все одно хвора, то хай не мучиться;
- в) подія приверне увагу односельців, і вони почнуть допомагати бідній родині;
- г) відсутність змоги прогодувати дітей;
- д) правильна відповідь відсутня.

7. Який образ не належить до образної системи твору В. Стефаника «Марія»?

- а) Могила Шевченка;
- б) пісня козаків;
- в) портрет Шевченка;
- г) камінний хрест;
- д) правильна відповідь відсутня.

8. Якою є присвята до новели «Марія»?

- а) світлій пам'яті Івана Франка;
- б) світлій пам'яті Тараса Шевченка;
- в) Ользі Кобилянській;
- г) усім, хто помер, захищаючи Україну;
- д) присвяти до новели немає.

9. Назвіть твір В. Стефаника, фрагмент з якого наведено:

«А ти, Мати Божжа, будь мойов газдинев; ти з своїм сином посередині, коло тебе Андрій та Іван по боках... Ти дала сина одного, а я двох».

- а) «Марія»;
- б) «Сини»;
- в) «Камінний хрест»;
- г) «Вона — земля»;
- д) «Мати».

10. Який образ у новелістиці В. Стефаника символізує пам'ять про людину на землі, її виснажливу й животворну працю?

- а) портрет Шевченка;
- б) кленові листки;
- в) розрита могила;
- г) рушник;
- д) камінний хрест.

11. Яка з перерахованих новел Стефаника присвячена зображенню наслідків війни в соціальному й родинному житті?

- а) «Палій»;
- б) «З міста ідучи»;
- в) «Пістунка»;
- г) «Май»;
- д) «Кленові листки».

12. Укажіть назву новели В. Стефаника, яка зображує сумні хрестини небажаної дитини під час жнив:

- а) «Діточа пригода»;
- б) «Кленові листки»;
- в) «Діти»;
- г) «Лесева фамілія»;
- д) «Мати».

13. Укажіть назву новели, у якій В. Стефаник зобразив моторошно-жахливу картину смерті жінки-матері:

- а) «Сини»;
- б) «Діточа пригода»;
- в) «Мати»;
- г) «Пістунка»;
- д) «Кленові листки».

14. Назва збірки новел В. Стефаника другого періоду творчості:

- а) «Камінний хрест»;
- б) «Синя книжечка»;
- в) «Земля»;
- г) «Мое слово»;
- д) правильна відповідь відсутня.

15. З якої новели В. Стефаника наведені нижче рядки?

«Гриць глянув на них із лави і погадав: "Мерці" — і напудився так, що аж його ніт обсилав. Чогось йому так стало, як коли би йому хто тяжкий камінь поклав на груди. Дівчата глемедали хліб, а він припав до землі і молився, але щось його тягнуло все глядіти на них і гадати: "Мерці!"»

- а) «Палій»;
- б) «З міста ідучи»;
- в) «Пістунка»;
- г) «Май»;
- д) «Новина».

II варіант

1. Під час навчання у Дрогобицькій гімназії В. Стефаник разом із Л. Мартовичем узяв участь у написанні сатиричного оповідання:

- а) «Май»;
- б) «Нечитальник»;
- в) «Лумера»;
- г) «З міста ідучи»;
- д) «Мое слово».

2. Укажіть ім'я дружини В. Стефаника:

- а) Ольга Гаморак;
- б) Ольга Кобилянська;
- в) Євгенія Бачинська;
- г) Олена Плешкан;
- д) правильна відповідь відсутня.

3. Укажіть першу збірку новел Василя Стефаника:

- а) «Сині етюди»;
- б) «Синя книжечка»;
- в) «Камінний хрест»;
- г) «Земля»;
- д) «Дорога».

4. Укажіть назву течії модернізму, ознаки якої яскраво представлені в творчості В. Стефаника:

- а) імпресіонізм;
- б) експресіонізм;
- в) символізм;
- г) неоромантизм;
- д) неокласицизм.

5. Значення творчості В. Стефаника в українській і світовій літературі полягає:

- а) у майстерному розкритті теми голодомору;
- б) у вдалому й майстерному введенні розмовної діалектної лексики до літературного вжитку;
- в) у майстерності розкриття соціального конфлікту;
- г) у умінні в малому за обсягом творі — соціально-психологічній новелі — передати картини людського життя;

д) у розкритті сімейних трагедій в селянському середовищі.

6. Залишаючи село, Іван Дідух просить сусідів, щоб вони (В. Стефаник «Камінний хрест»)...

- а) чистили хрест і прибирали біля нього;
- б) у святу неділю покрипили хрест;
- в) писали йому листи про своє життя;
- г) обробляли ту землю, на якій він тяжко працював;
- д) усі відповіді правильні.

7. Новела В. Стефаника, у якій батьки опинились у скрутному становищі через хворобу дочки, яка вже заробляла на себе:

- а) «Марія»;
- б) «Гріх»;
- в) «Діти»;
- г) «Катруся»;
- д) «Май».

8. У якому творі В. Стефаника поєдналися універсально-філософські мотиви з українськими визвольними й соборницькими?

- а) «Марія»;
- б) «Камінний хрест»;
- в) «Діточа пригода»;
- г) «Кленові листки»;
- д) «Май».

9. Новела, в основу сюжету якої покладено дійсний факт, що стався в селі Трійця у 1898 р.:

- а) «Май»;
- б) «Палій»;
- в) «Новина»;
- г) «Діточа пригода»;
- д) «Марія».

10. Новела Стефаника, сюжет якої починається з розв'язки:

- а) «Палій»;
- б) «З міста ідучи»;
- в) «Марія»;
- г) «Новина»;
- д) «Діточа пригода».

11. Найбільш психологічно розгорнений образ у всій творчості новеліста, на думку критиків, – це:

- а) образ Федора з новели «Палій»;
- б) образ Гриця Летючого з «Новини»;
- в) образ Катрусі з однойменної новели;
- г) образ Касіянихи з новели «Гріх» (Думає собі Касіяниха...»);
- д) образ Марії з новели «Марія».

12. Твір В. Стефаника на тему рекрутчини:

- а) «Стратився»;

- б) «Давнина»;
- в) «З міста ідучи»;
- г) «Сини»;
- д) «Синя книжечка».

13. Новела В. Стефаника, яка в композиційному плані є одним довгим внутрішнім монологом роздвоєної і вимученої протиріччями душі персонажа:

- а) «Синя книжечка»;
- б) «З міста ідучи»;
- в) «Камінний хрест»;
- г) «У корчмі»;
- д) «Сини».

14. «Лагодила їх цілу ніч у дорогу, затикала кулаками рот, аби їх не побудити. А як почало світати, на зорях, як побачила їх, що сплять супокійно, то й сама заспокоїлася. Сіла біля них у головах, гляділа на них тихенько від зорі до сходу сонця – і в той час посивіла». Це цитата з новели:

- а) «Мати»;
- б) «Марія»;
- в) «Гріх» («Думає собі Касіяниха...»);
- г) «Вона – земля»;
- д) «Діточа пригода».

15. «Старий пес, все лютий, але молоді коні ще міцно тримає, багатир, ізамолоду добре годований, та втратив обох синів і відтогди все кричить і на полі, і в селі». Це цитата з новели:

- а) «Стратився»;
- б) «Сини»;
- в) «Камінний хрест»;
- г) «Марія»;
- д) «Виводили з села».

Самостійна робота № 2

Тема: Творчість Василя Стефаника (1871–1936)

1. Прочитати й проаналізувати твори.
2. Розкрити питання плану:

План

1. Твори В. Стефаника 1926–1933 рр. – «Гріх», «Мати», «Дурні баби».
2. Сміслові домінанти стилю В. Стефаника: лаконізм, художня довершеність, драматичний пафос та його художні компоненти – натуралізм, експресіонізм, реалізм.

Література до теми 2

1. Бабій В. Жінки, яких він кохав. Київ. 2005. №7–8. С. 149–150.
2. Вавжонек М. Василь Стефанік галицьких радикалів. *Український історичний журнал*. 2014. №5. С. 49–60.

3. Голик О. Сповідь наболілої душі : урок української літератури, 10 клас. *Українська мова й література в сучасній школі*. 2012. №7–8. С. 34–36.
4. Горак Р. Фрагмент роду В. Стефаніка. *Дзвін*. 2006. №5–№6. С. 105–108.
5. Гордієнко К. Психологічний словник В. Стефаніка. *Урок української*. 2006. №3–№4. С. 29–31.
6. Гоян Я. Дорога (Життєва дорога і творча доля В. Стефаніка). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. №4. С. 5–4.
7. Гоян Я. Дорога (Життєва дорога і творча доля В. Стефаніка). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. №3. С. 2–9.
8. Гоян Я. Дорога (Життєва дорога і творча доля В. Стефаніка). *Українська література в загальноосвітній школі*. 2000. №2. С. 2–9.
9. Дяченко О. В. Експресіонізм і новелістика В. Стефаніка. Актуальні проблеми сучасної філології та методики викладання мов у вишах. Секція 3. Літературознавчі студії, 2019. С. 95–98.
10. Єсипенко Д. Трагічна сторінка української історії, концепти Страшного Суду і Богоматері у новелі В. Стефаніка «Марія». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. №6. С. 29–32.
11. Єсипенко Д. Християнський світогляд Василя Стефаніка: шлях духовного зростання. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 11. С. 43–48.
12. Зубрицький М. Психологізм соціальних новел Василя Стефаніка. *Проблеми гуманітарних наук. Філологія*. 2013. № 32. С. 168–183.
13. Ігнатенко І. Погляд із минулого в сучасне : проблема еміграції в новелі Василя Стефаніка «Камінний хрест». *Профтехосвіта*. 2019. №5. С. 27–33.
14. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн.1. С. 411–475.
15. Ключек Г. Текст «під мікроскопом»: фрагмент новели В. Стефаніка «Катруся». *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колеґіумах*. 2004. №2. С. 123–137.
16. Клейменова Т. В. Художні особливості новел В. Стефаніка про Першу світову війну та її трагічні наслідки. *Таврійські філологічні наукові читання : матеріали міжнародної науково-практичної конференції*. Київ : Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського, 26–27 січня 2018. С. 21–24.
17. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т. 2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. С. 344–357.
18. Лагода І., Дичик Л. Експресіонізм у світовому красному письменстві : «Камінний хрест» В. Стефаніка та «Перевтілення» Ф. Кафки. Інтегроване заняття з української та зарубіжної літератур. *Зарубіжна література в школах України*. 2016. №5. С. 28–33.
19. Левченко Т. П. Василь Стефанік «Камінний хрест» : бінарний урок, 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2016. №19–20–21. С. 26–35.

20. Мовчан Р. В. Василь Стефаник і експресіонізм в українській літературі 1920-х років. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*. 2016. № 2 (34). С. 112–121.
21. Нежива Л. «Одна сльоза котилася по лиці, як перла по скалі». Стильовий аналіз новели В. Стефаника «Камінний хрест» на тлі порівнянь з однойменним кінофільмом Л. Осики. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. №2. С. 7–10.
22. Пилипчук С. Фольклорна партитура «Давньої мелодії» Василя Стефаника. *Слово і Час*. 2022. №2. С. 42–54.
23. «Покутська трійця» в загальноукраїнському літературному процесі кінця XIX – початку XX століття: Збірник наукових праць. Івано-Франківськ, 2006. 494 с.
24. Процюк С. Троянда ритуального болю: роман про Василя Стефаника. Київ : Академія, 2010. 184 с.
25. Пудло Д. Василь Стефаник «Камінний хрест» : урок-конкурс. 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2020. №10–11–12. С. 34–45.
26. Романовська А. Василь Стефаник «Камінний хрест» : 10 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2020. №13–14–15. С. 56–59.
27. Рудик Л. Василь Стефаник «Камінний хрест». Трагедія переселення галицьких селян до Канади. Узагальнюючий зміст образу Івана Дідуха. Образи-символи в новелі. *Українська мова і література в школі*. 2021. №5. С. 27–29.
28. Стефаник В. С. Вибрані новели. Київ : Мультимедійне видавництво Стрельбицького, 2015. 104 с. URL : <https://iknigi.net/avtor-vasil-stefanik/110674-vibran-noveli-vasil-stefanik.html>
29. Токарік М. Новели Василя Стефаника як експресіоністичне відображення дійсності. *Дивослово*. 2008. № 2 (611). С. 28–33.
30. Шевченко З. Експресіонізм у новелістиці В. Стефаника в контексті світової художньої культури. *Українська мова і література в школі*. 2012. № 4. С. 31–35.
31. Шевченко К. М. Своєрідність розкриття внутрішнього світу селянина в новелістиці В. Стефаника. *Глухівські наукові читання – 2020. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук*. Матеріали XI Міжнародної інтернет-конференції молодих учених і студентів. Глухів, 2020. С. 327–329.
32. Шевченко К. М. Проблемно-тематичні домінанти новелістики Василя Стефаника. *Науковий потенціал дослідника: філологічні та методичні пошуки*: зб. наукових праць викладачів і студентів [випуск 9] / відп. редактор В. А. Каліш. Суми : ФОП Цьома С. П., 2021. С. 174–180.
33. Яструбецька Г. Динаміка українського літературного експресіонізму : монографія. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2013. С. 87–95.

Тема 3 Творчість Леся Мартовича (1871–1916)

Практичне заняття № 2

Тема. Творчість Леся Мартовича (1871–1916)

План

1. Леся Мартович – письменник-реаліст революційно-демократичного напрямку. Загальний огляд життєвого і творчого шляху письменника.

2. Ідейно-художня своєрідність малої прози письменника:

✓ Оповідання «Нечитальник» – літературний дебют Л. Мартовича.

✓ Оповідання «Лумера» – художній документ про болючий процес пролетаризації села.

✓ «Мужицька смерть» як етап становлення реалізму Мартовича.

✓ Оригінальне трактування традиційної морально-етичної проблеми в новелі «Грішниця».

✓ Викриття забитості, пасивності, покірливості і ворожнечі в оповіданнях «За межу», «За топливо», «Зле діло», «Ось поси моє». Гостровикривальний характер «Стрибожого подарунку».

✓ Процес переродження селянина-трудівника в підступного визискувача лихваря («Народна ноша»).

✓ «Винайдений рукопис про рідний край» – їдка сатира проти всіх конституцій гноблення трудящих.

✓ Тематична група оповідань Л. Мартовича, спрямованих проти фальші конституційних свобод, реакційної системи виборів Австро-Угорській імперії. («Квіт на п'ятку», «Смертельна справа», «Хитрий Панько»).

✓ Викриття «мертвих душ» галицької інтелігенції в оповіданнях «Булка», «Прощальний вечір».

3. Новаторство письменника в жанрі повісті. Повість «Забобон» (1911). Зображення соціального паразитизму, суспільної байдужості як ґрунту морального, духовного виродження людини.

4. Основні риси прозописьма та значення творчості Л. Мартовича.

Завдання

1. Ознайомитися з життєвим шляхом Леся Мартовича.

2. Прочитати й проаналізувати твори відповідно до плану самостійної роботи.

3. Опрацювати статтю Ковалець Л. «Драматизм соціальних і морально-психологічних конфліктів оповідання Леся Мартовича «Мужицька смерть» (Див.: Ковалець Л. Драматизм соціальних і морально-психологічних конфліктів оповідання Леся Мартовича «Мужицька смерть». *Слово і Час*. 2005. №7. С. 45–48 або «Покутська трійця» в загальноукраїнському літературному процесі кінця XIX – початку XX століття: Збірник наукових праць. Івано-Франківськ, 2006. С. 103–106 (див. матеріал книги в електронному варіанті в бібліотеці ЧТІВО).

4. Скласти портфолію головного персонажа повісті «Забобон» Леся Мартовича.

5. Переглянути відеолекцію Петренко Тетяни, літературознавиці, критиціні й авторки каналу «Нотатки варварки». URL : https://www.youtube.com/watch?v=osX4A_qdCek

6. Виконати тестові завдання:

Життя і творчість Леся Мартовича

1. Історико-етнографічний регіон, де народився Лесь Мартович:

- а) Волинь;
- б) Поділля;
- в) Буковина;
- г) Галичина;
- д) Покуття.

2. Який університет закінчив Л. Мартович?

- а) Чернівецький;
- б) Львівський;
- в) Київський;
- г) Харківський;
- д) не закінчив жодного.

3. Оповідання, яке Л. Мартович написав разом із В. Стефаником:

- а) «Мужицька смерть»;
- б) «Нечитальник»;
- в) «Війт»;
- г) «За межу»;
- д) «Стрибожий дарунок».

4. Перша назва оповідання «Нечитальник»:

- а) «Війт»;
- б) «Рудаль»;
- в) «Лінивець»;
- г) «Нерозумний»;
- д) «Дурень».

5. Що таке «лумеро» в оповіданні Л. Мартовича «Лумера»?

- а) число мужицького ярма;
- б) номер хати мужика;
- в) назва селянської страви;
- г) назва документа;
- д) жіноче ім'я.

6. Укажіть, у якому творі Л. Мартовича зображено пробудження політичної свідомості селян:

- а) «Смертельна справа»;
- б) «Стрибожий дарунок»;
- в) «Винайдений рукопис про руський край»;
- г) «Квіт на п'ятку»;
- д) «Іван Рило».

7. Укажіть твір Л. Мартовича, у якому зображено темного, неосвіченого селянина-виборця:

- а) «Війт»;
- б) «Квіт на п'ятку»;

- в) «Хитрий Панько»;
- г) «Іван Рило»;
- д) «Грішниця».

8. Укажіть твір Л. Мартовича, у якому викрито вовчу натуру лихваря:

- а) «Мужицька смерть»;
- б) «Хитрий Панько»;
- в) «Війт»;
- г) «Винайдений рукопис про руський край»;
- д) «Грішниця».

9. У якій новелі Л. Мартовича порушені морально-етичні проблеми?

- а) «Війт»;
- б) «Грішниця»;
- в) «Смертельна справа»;
- г) «Хитрий Панько»;
- д) правильна відповідь відсутня.

10. Укажіть сатиричний памфлет Л. Мартовича:

- а) «За топливо»;
- б) «Винайдений рукопис про руський край»;
- в) «Хитрий Панько»;
- г) «Стрибожий дарунок»;
- д) «Мужицька смерть».

11. Укажіть, з якого твору Л. Мартовича наведена цитата:

«Розповідають даліше, що ці муссікуси приносять людям велику прислугу — більшу, як нам коні або воли, або мули, або осли. Тільки м'яса з тих муссікусів не їдять: кажуть, що дуже тверде й несмаковите. Ці муссікуси ніби орють, і сіють, і збирають збіжжя, а зібране віддають людям, собі ж нічого не лишають, як хіба тільки, щоби жити; більше ніколи, менше дуже часто».

- а) «Мужицька смерть»;
- б) «Смертельна справа»;
- в) «Хитрий Панько»;
- г) «Війт»;
- д) «Винайдений рукопис про руський край».

12. Уперше сатириком щодо простого народу Л. Мартович виступив у творі:

- а) «Мужицька смерть»;
- б) «Смертельна справа»;
- в) «Винайдений рукопис про руський край»;
- г) «Хитрий Панько»;
- д) «Війт».

13. Укажіть, з якого твору Л. Мартовича наведена цитата:

«Громада могоричила, а з того була двояка радість. Одна на землі в

Смеречівчан при забаві, а друга на небі поміж божками, що їм удало ся так потійшити й розвеселити бідний нарід».

- а) «За топливо»;
- б) «Винайдений рукопис про руський край»;
- в) «Хитрий Панько»;
- г) «Стрибожий дарунок»;
- д) «Мужицька смерть».

14. Укажіть, з якого твору Л. Мартовича наведена цитата:

«Коли чоловікові робота наймиліша? Хіба тоді, як він собі ту роботу сам придумає й сам собі її завдасть. А от же молодому вчителеві Мицькові не було так. Хоч він сам собі роботу придумав і сам собі її завдав, а проте однако вона йому зараз остогидла. Робота ж його була така, що мав скомпонувати й вивчити промову на прощання пана директора...»

- а) «Ось поси моє»;
- б) «Смертельна справа»;
- в) «Хитрий Панько»;
- г) «Булка»;
- д) «Прощальний вечір».

15. Укажіть, ким був головний герой повісті «Забобон» Л. Мартовича Славко Марчук:

- а) інтелігентом-народником;
- б) членом «Просвіти»;
- в) священником-народовцем;
- г) адвокатом простих людей;
- д) zdegradованим інтелігентом.

Література до теми 3

1. Горак Р. Так де ж насправді помер Лесь Мартович? *Дзвін*. 2007. №4. С. 122–124.
2. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. С. 542–595.
3. Ковалець Л. Драматизм соціальних і морально-психологічних конфліктів оповідання Леся Мартовича «Мужицька смерть». *Слово і Час*. 2005. №7. С. 45–48.
4. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т. 2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. С. 60–67.
5. Лепьохін Є. Інтерпретаційні парадокси текстової відкритості: наратологічне, психоаналітичне та феміністичне розкодування новели «Грішниця» Леся Мартовича. *Слово і Час*. 2022. №6. С. 51–68.
6. «Покутська трійця» в загальноукраїнському літературному процесі кінця XIX – початку XX століття: Збірник наукових праць. Івано-Франківськ,

2006. 494 с.

7. Ткаченко В., Коляда І., Ткаченко І. «Талант його був занадто міцний...». *Освіта і суспільство*. 2021. №10–11. С. 2.

Тема 4 **Творчість Марка Черемшини (1874–1927)**

Практичне заняття № 3 **Тема. Творчість Марка Черемшини (1874–1927)**

План

1. Огляд життєвого шляху Марка Черемшини.
2. Характеристика першого періоду творчості (1895–1901). Цикл поезій у прозі «Листки»:
  - ✓ Трагедія самотності приреченої на самотню смерть бабусі – «Весна»;
  - ✓ Безпросвітної сирітської життя – «Симфонія»;
  - ✓ Тема еміграції – «Осінь»;
  - ✓ Віра в силу народу і його майбутнє – «Обнова»;
  - ✓ Осуд несправедливого поділу суспільства, натяк на потребу знищення верхів – «Щоб не тії гори».
3. Автобіографічна новела «Карби».
4. Картини безпросвітної нужди і горя в новелах «Святий Миколай у гарті», «Чічка», «Основини». Сила життя, його перемога над смертю в новелі «Грушка». Соціальне прозвівання народних мас, перші прояви протесту – «Раз мати родила».
5. Показ трагічної долі дітей-сиріт «Злодія зловили», дівчат-покриток – «Зведениця». Типовість каліцтва дівчини «Більмо», невиліковна хвороба – «Лік».
6. Другий період творчості. Цикл новел «Село за війни» – новелістична повість Марка Черемшини про страхіття війни. Аналіз проблематики антивоєнних новел «Село потерпає», «Перші стріли», «Зрадник», «Поменник», «Бодай їм путь пропала», «Після бою», «Село вигибає».
7. Значення творчості письменника.

Завдання

1. Ознайомитися з життєвим шляхом ще одного представника «покутської трійці».
2. Прочитати й проаналізувати твори за планом.
3. Розробити схему-опору або таблицю «Проблематика новелістики Марка Черемшини».
4. Переглянути мистецьку, авторську програму Уляни Маляр спільно з "Time4 Production" - "ART Персона" «Марко Черемшина. Покутський феномен». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=T0kZMfoTf4Q>
5. Виконати тестові завдання:

Життя і творчість Марка Черемшини

1. Яке справжнє ім'я Марка Черемшини?

- а) Іван Потурайчин
- б) Іван Семанюк;
- в) Дмитро Ісаєвич;
- г) Павло Федоров;
- д) Микита Меремошин.

2. Хто виховував Марка Черемшину в ранньому дитинстві?

- а) батьки;
- д) дядько;
- в) тітка;
- г) дідусь і бабуся;
- д) сільський священник.

3. У якому університеті навчався Марко Черемшина?

- а) у Львівському;
- б) у Київському;
- в) у Віденському;
- г) у Краківському;
- д) не навчався в університеті.

4. Перша збірка письменника мала назву:

- а) «Основини»;
- б) «Осінь»;
- в) «Село вигибає»;
- г) «Карби»;
- д) «Верховина».

5. Укажіть, яку назву мав цикл ранніх поезій у прозі Марка Черемшини:

- а) «Зів'яле листя»;
- б) «Листя»;
- в) «Листки»;
- г) «Листочки»;
- д) «Гілка».

6. Ідея новели «Зрадник»:

- а) засудження подружньої зради;
- б) засудження національної зради;
- в) засудження війни;
- г) засудження «перекинчиків»;
- д) правильна відповідь відсутня.

7. Яким напрямом модернізму позначені ранні поезії у прозі Марка Черемшини?

- а) експресіонізмом;
- б) імажізмом;
- в) імпресіонізмом;
- г) неоромантизмом;
- д) символізмом.

8. Хто кого оплакує у поезії у прозі «Весна»?

- а) мати сина;
- б) наречена нареченого;
- в) мати дочку;
- г) бабуся онуку;
- д) пан коханку.

9. Автобіографічною є новела Марка Черемшини:

- а) «Дід»;
- б) «Раз мати родила»;
- в) «Святий Миколай у гарті»;
- г) «Грушка»;
- д) «Карби».

10. Новела Марка Черемшини, у якій описано гру при покійнику:

- а) «Грушка»;
- б) «Дід»;
- в) «Лік»;
- г) «Село вигибає»;
- д) «Раз мати родила».

11. Новела Марка Черемшини, яка має в сюжеті спільне з драмою

I. Франка «Украдене щастя»:

- а) «Святий Миколай у гарті»;
- б) «Раз мати родила»;
- в) «Злодія зловили»;
- г) «Зведениця»;
- д) «Зрадник».

12. Трагічну долю дитини-сироти зображено в новелі Марка Черемшини:

- а) «Зведениця»;
- б) «Чічка»;
- в) «Злодія зловили»;
- г) «Основини»;
- д) «Раз мати родила».

13. Укажіть, з якого твору Марка Черемшини наведена цитата:

«Муха так втягла Василеву чорну корову, що корова звиріла. Виломила собі ріг, бовтаючи головою по яслах, урвала курмей і побігла лісом настрімголов через військо, через шанці одні й другі, через дріт, геть аж на Попадюківський верх. Через час став неприятель метати гранати в самі шанці противника».

- а) «Святий Миколай у гарті»;
- б) «Після бою»;
- в) «Злодія зловили»;
- г) «Перші стріли»;
- д) «Зрадник».

14. Що сприяло поверненню Марка Черемшини до літературної творчості й початку нового її етапу після довгих років мовчання?

- а) одруження письменника;
- б) приклад В. Стефаніка;
- в) увага критики до першої збірки;
- г) Перша світова війна з її трагедіями;
- д) матеріальна незабезпеченість письменника.

15. Заключним «акордом» у зображенні великої трагедії воєнного лихоліття в циклі «Село за війни» є новела:

- а) «Бодай їм путь пропала»;
- б) «Село вигибає»;
- в) «Після бою»;
- г) «Зрадник»;
- д) «Село потерпає».

Література до теми 4

1. Горболіс Л. Партитура ритму у прозі Марка Черемшини. *Слово і Час*. 2015. №8. С. 70–79.
2. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. С. 476–541.
3. Клейменова Т. В. Художня специфіка циклу новел «Село за війни» Марка Черемшини. *Nowoczesna nauka: teoria i praktyka: Mater. V Międz. Konf. Nauk.-Prakt.* / Pod red. M. Andrzejewskiego. Poznań : Nowa nauka, 2021. S. 45–47.
4. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т. 2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. С. 357–365.
5. Кулик Н. Мужичський адвокат : 145 р. з дня народження Марка Черемшини – громадського діяча, письменника, просвітника. *Освіта України*. 2019. №24. С. 14–15.
6. Лях Т. Творчість Марка Черемшини у контексті західноукраїнської новелістики: жанрово-стильові тенденції. Ужгород : Гражда, 2015. 200 с.
7. Медведєва О. Народнопоетична основа художньої мови новели Марка Черемшини «Туга». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2006. №11. С. 5–7.
8. «Покутська трійця» в загальноукраїнському літературному процесі кінця XIX – початку XX століття: Збірник наукових праць. Івано-Франківськ, 2006. 494 с.
9. Стеф'юк І. І. Перша світова війна у творчості Марка Черемшини. *Вісник Запорізького національного університету* : Збірник наукових праць. Філологічні науки. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. №1. С. 268–276.
10. Стеф'юк І. Поетика гармонії і хаосу у творчості Марка Черемшини. *Мандрівець*. 2016. №1. С. 33–38.

МОДУЛЬ 4

Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Українська новелістика та драматургія межі XIX – XX ст.

Тема 1

Творчість А. Тесленка (1882–1911)

Самостійна робота № 3

Тема: Творчість А. Тесленка (1882–1911)

1. Прочитати й проаналізувати твори.
2. Дібрати цитати до характеристики образів.
3. Опрацювати рекомендовану літературу, розкрити питання плану самостійної роботи.

План

1. Гуманістичний пафос оповідання «За пашпортом».
2. Художні прийоми відтворення життя у творі «Хуторяночка». Трагічна доля наймички в оповіданні «У городі». Проблема становлення нової людини («Мати»).
3. Викриття лібералізму, філософії «любові до ближнього» в оповіданні «Любов до ближнього». Осуд фальшивої філософії братання бідноти з куркульством («Дід Омелько»).
4. Доля дитини у новелі «Школяр». Тема трагічної материнської любові в новелі «Наука».
5. Півісь «Страчене життя» – помітне явище в демократичній прозі першого десятиріччя XX століття:
  - ✓ Проблематика твору, особливості композиції;
  - ✓ Образи нових людей із середовища демократії;
  - ✓ Образ отця Полієвкліта – крок вперед і викритті філософії «любові до ближнього».
6. Автобіографізм у творчості А. Тесленка:
  - ✓ Тематика, образна система, автобіографічні елементи в творах «Немає матусі», «Прощавай, життя», «Поганяй до ями!».
  - ✓ Викриття царської тюрми – душителя народного духу в новелах «В тюрмі», «На чужині», «В пазурах людини», «Свій брат». Автобіографічна основа цих творів.

Завдання

1. З'ясувати, чому А. Тесленка називають однією з найтрагічніших постатей в історії української літератури.
2. Зробити цитатну характеристику образів повісті «Страчене життя».
3. Переглянути відеорозповідь Степана Процюка «Архип Тесленко: наймолодший класик української літератури». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=tCXNToQze44>

Література до теми 1

1. Історія української літератури кінця XIX – поч. XX ст. Київ : Вища школа,

1991. С. 444–456.
2. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. С. 596–617.
  3. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т. 2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. С. 189–200.
  4. Нестелєєв М. А. Мотив смерті у творчості Архипа Тесленка. *Науковий вісник Миколаївського державного університету ім. В. О. Сухомлинського*. Миколаїв. держ. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. Миколаїв : МДУ. Вип. 4.10 : Серія «Філологічні науки»: зб. наук. праць / за ред. В. Д. Будака, М. І. Майстренко. 2012. С. 135–136.
  5. Росоха М. Ю. Безсмертна слава їх чекає : усний журнал. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2017. №13–14. С. 65–70.
  6. Яструбецька Г. Динаміка українського літературного експресіонізму : монографія. Луцьк : ПВД «Твердиня», 2013. С. 71–86.

Тема 2

Творчість Степана Васильченка (1879–1932)

Практичне заняття № 4

Тема. Творчість Степана Васильченка (1879–1932)

План

1. Степан Васильченко – прозаїк, драматург, педагог. Степан Васильченко і Глухів.

2. Основні тематичні цикли творчості Степана Васильченка:

2.1. Тема селянського життя у творчості письменника («На чужину», «Відьма», «На хуторі», «На розкоші»). Зображення нових соціально-політичних зрушень, пробудження села в оповіданні «Мужицька арифметика». Новий підхід письменника до змалювання селянства в новелі «Осінній ескіз».

2.2. Тема трагічної долі талановитої людини з народу у повісті «Талант». Проблематика твору. Образ учительки Тетяни. Новий підхід до трактування образу народного інтелігента.

2.3. Багатостраждальний образ матері як уособлення образу України в оповіданні «Чайка».

2.4. Тема вчительської долі в тогочасному суспільстві («З самого початку», «Вова», «Вечеря», «Над Россю»).

2.5. Різкий соціально-психологічний контраст між душевною чистотою дітей і нестерпними соціальними умовами в оповіданні «Дош», «Дома». Ліричний герой оповідань «Басурмен», «Свекор», «Циганка».

2.6. Правдиве зображення жахів війни в оповіданнях «На золотому лоні», «Під святим гомін», «Отруйна квітка», «Чорні маки» й ін.

Завдання

1. Простежити, як відображені педагогічні погляди письменника в його творчості (усно).

2. З'ясувати особливості образу дитини у творах Степана Васильченка

(бажано оформити у вигляді схеми-опори)

3. Підібрати цитати для характеристики образу вчительки Тетяни з повісті «Талант».

4. Порівняти образ Тетяни з образом Оленки з повісті «Страчене життя» А. Тесленка за такими аспектами: походження, освіта, життєві прагнення, світогляд, вплив оточення на дівчат, причини трагедії; створити відповідну порівняльну таблицю.

5. Підготувати письмове повідомлення: «Спільність трагічної історії українських емігрантів у творах «Камінний хрест» В. Стефаника та «На чужину» Степана Васильченка». *Рекомендація:* у повідомленні порівняйте теми, сюжети, центральні образи, символіку двох зазначених творів.

6. Створити буктрейлер за творами С. Васильченка (на власний вибір).

7. Виконати тестові завдання:

Життя і творчість Степана Васильченка

1. Де Степан Васильченко здобув професію сільського вчителя?

- а) у Київському університеті;
- б) у Глухівському учительському інституті;
- в) у Коростишівській семінарії;
- г) на вчительських курсах;
- д) у Харківському університеті.

2. Чому Степан Васильченко не закінчив Глухівський учительський інститут?

- а) через хворобу;
- б) через матеріальні нестатки;
- в) через події революції 1905 року;
- г) був виключений через неблагонадійність;
- д) через особисте життя.

3. Головна героїня повісті Степана Васильченка «Талант» – це:

- а) молода акторка;
- б) молода фельдшерка;
- в) молода вчителька;
- г) молода працівниця фабрики;
- д) молода вчена.

4. Образ матері, сини якої мужньо стали на шлях боротьби за волю, – головний мотив у творі Степана Васильченка:

- а) «Талант»;
- б) «В бур'янах»;
- в) «Мужицька арифметика»;
- г) «Чайка»;
- д) «Басурмен».

5. Чим була викликана посилена увага Степана Васильченка до теми життя й праці вчителів і виховання дітей?

- а) сам був учителем;
- б) проніс через усе життя любов до першої вчительки;
- в) мріяв стати учителем;

- г) походив із сім'ї вчителів;
- д) мав власних дітей.

6. Твір Степана Васильченка, у якому селяни читають шкільний підручник з арифметики, і умови задач наводять їх на роздуми про соціальну несправедливість:

- а) «Над Россю»;
- б) «Дома»;
- в) «Мужицька арифметика»;
- г) «Талант»;
- д) «В бур'янах».

7. Хто з персонажів повісті «Талант» Степана Васильченка не здається їй вірити у нове радісне життя?

- а) Андрій Маркович й оповідач;
- б) дяк Запорожець;
- в) отець Василь;
- г) поміщиця;
- д) правильна відповідь відсутня.

8. Хто з персонажів повісті Степана Васильченка «Талант» висловлює таку думку: «Коли є у мене той талант, то не продам же його ні за гроші, ані за тую славу!»?

- а) Андрій Маркович;
- б) дяк Запорожець;
- в) отець Василь;
- г) Тетяна;
- д) правильна відповідь відсутня.

9. Укажіть серед перерахованих творів Степана Васильченка оповідання про життя дітей:

- а) «Гріх»;
- б) «Кармелюк»;
- в) «Талант»;
- г) «Вечеря»;
- д) «Басурмен».

10. Укажіть серед перерахованих творів Степана Васильченка оповідання про нелегке життя вчителів:

- а) «Вечеря»;
- б) «Минають дні»;
- в) «В холодку»;
- г) «Свекор»;
- д) «Басурмен».

11. Хлопчик Василько з оповідання «Свекор» Степана Васильченка вирішив одружитися з дівчиною Ганною, бо вона...

- а) врятувала його з багнюки;
- б) добре розповідала казки;
- в) була вродливою;
- г) хотіла сама за нього заміж;

д) була працюючою.

12. Який твір Степана Васильченка присвячений темі війни?

- а) «Басурмен»;
- б) «Авіаційний гурток»;
- в) «Минають дні»;
- г) «Над Россю»;
- д) «Чорні маки».

13. Тему якого твору Степана Васильченка можна визначити так: показ сумної долі вдовиної дочки, молодої сільської вчительки?

- а) «Дома»;
- б) «На хуторі»;
- в) «Талант»;
- г) «Приблуда»;
- д) «Гріх».

14. Героя цього твору вісімнадцять разів переводили з одного місця роботи на друге, і кожен раз йому доводилося будувати своє життя наново: знайомитися з людьми, звикатися з новою школою, дітьми:

- а) «Дома»;
- б) «На хуторі»;
- в) «Над Россю»;
- г) «Приблуда»;
- д) «Гріх».

15. Твір Степана Васильченка, присвячений життю Тараса Шевченка:

- а) «Талант»
- б) «В бур'янах»
- в) «Мужицька арифметика»
- г) «Чайка»;
- д) «Дома».

Самостійна робота № 4

Тема: Творчість Степана Васильченка (1879–1932)

1. Прочитати й проаналізувати твори.
3. Дібрати цитати для характеристики образів.
4. Підготувати відповіді на питання самостійної роботи:

План

1. Поревольюційна творчість Степана Васильченка (другий період творчості):

- ✓ Тема виховання безпритульних дітей в оповіданні «Приблуда».
- ✓ Ствердження необхідності зміцнення єдності між трудівниками міста і села у повісті «Олив'яний перстень».
- ✓ Новий аспект розробки традиційної «шкільної» теми у повісті «Авіаційний гурток».

2. Загальний огляд драматичних творів письменника: водевіль «На перші гулі», лірична комедія «Не співайте півні, не вменшайте ночі».

Завдання

1. Опрацювати рекомендовану літературу, розкрити питання плану самостійної роботи.

2. Переглянути фільм «Приблуда» (URL : <https://www.youtube.com/watch?v=fXsBVUsOe5w>), у якому знімалися учні Луцької загальноосвітньої школи-інтернату та відомі українські актори. Подумайте, чи вдалося творчій групі втілити основну думку оповідання С. Васильченка «Приблуда».

Література до теми 2

1. Божук А. Соціально-політична сатира в українській драматургії періоду визвольних змагань 1917–1921 років : на матеріалі п'єси Степана Васильченка «Куди вітер віє». *Слово і Час*. 2012. № 10. С. 89–95.

2. Васильченко С. В. Мужичський ангел: Оповідання, повість, п'єси: для серед. та ст. шк. віку / Упоряд., передм. та приміт. Н. М. Шумило. Київ : Веселка, 2000. 287 с.

3. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2006. Кн. 2. С. 3–56.

4. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т. 2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. С. 178–188.

5. Кулик Н. Шлях учителя: 140 р. від дня народження Степана Васильченка – українського письменника, журналіста і педагога. *Освіта України*. 2019. №5. С. 14–15.

6. Ситченко А. Вивчаємо оповідання С. Васильченка «Свекор». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. № 4. С. 25–27.

Тема 3

Особливості української новелістики кінця XIX – початку XX ст.

Самостійна робота № 5

Тема: Особливості української новелістики кінця XIX – початку XX ст.

План

1. Загальна характеристика малої прози кінця XIX – початку XX ст. (див.: Українська новелістика кінця XIX – XX ст. Упоряд. і прим. Є. К. Нахліка; вступ. ст. І. О. Денисюка. Київ : Наукова думка, 1989. 688 с., вступна стаття: С. 5–26).

2. Аналіз творів:

- ✓ Олена Пчілка «Збентежена вечеря».
- ✓ Наталя Кобринська «Перша вчителька», «Душа», «Чортище», «Брати».
- ✓ Андрій Чайковський «Ні разу не вдарив», «Як у нас виконується закон проти п'янства».
- ✓ Дніпрова Чайка «Дівчина-чайка», «Мара», «Плавні горять», «У школі».
- ✓ Михайло Грушевський «Неробочий Грицько Кривий», «Предок».
- ✓ Михайло Яцків «В казармі», «Лісовий дзвін», «Дівоча груди у скрипці», «За горою».
- ✓ Катря Гриневичева «Як згасне день», «3 книг вигнаного народу».

Завдання

1. Опрацювати рекомендовану літературу, розкрити питання плану самостійної роботи (підготувати відомості про авторів, прочитати й проаналізувати твори).

Література до теми 3

1. Антипчук Н. Журнал «Молода Україна» Олени Пчілки, його ідейно-естетична та виховна цінність. *Українська мова і література в школі*. 2009. №6. С. 39–43.
2. Антипчук Н. Поетичний світ журналу «Молода Україна». *Дивослово*. 2019. №5. С. 46–51.
3. Антипчук Н. Часопис для дітей «Молода Україна» Олени Пчілки. *Дивослово*. 2010. №6. С. 39–43.
4. Вірченко К. Андрій Чайковський «За сестрою» : 7 клас. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2019. №7–8–9. С. 20–23.
5. Гажаман Н. Олена Пчілка – «Образ української жінки». *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колеґіумах*. 2009. №6. С. 121–125.
6. Гошовська О. Відтворення історичних подій з позицій гуманізму у повісті Андрія Чайковського «За сестрою». *Дивослово*. 2018. №10. С. 16–18.
7. Діптан І. Особистість і діяльність Івана Виговського у баченні Михайла Грушевського. *Сіверянський літопис*. 2014. №5. С. 297–308.
8. Єрмоленко С. Я. Українська мова в науковому світогляді Михайла Грушевського. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2017. №1–2. С. 3–14.
9. Іскорка-Ігнатенко В. Маловідома сторінка біографії Олени Пчілки : перший Київський період. *Слово і Час*. 2016. №9. С. 103–109.
10. Іскорка-Ігнатенко В. Сторінками київського життя Олени Пчілки : до 170-річчя від дня народження. *Слово і Час*. 2019. №7. С. 33–53.
11. Калакура Я. С. Михайло Грушевський – фундатор історіографічних досліджень : до 150-річчя від дня народження М. С. Грушевського. *Український історичний журнал*. 2016. №3. С. 4–17.
12. Кіндратюк Б. Образ скомороства в «Історії української літератури» Михайла Грушевського. *Народна творчість та етнологія*. 2017. №2. С. 22–31.
13. Ковалів Ю. Михайло Грушевський. *Слово і Час*. 2018. №9. С. 85–87.
14. Ковальчук Г. І. С. Нечуй-Левицький у творчому житті М. С. Грушевського-література. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2009. №12. С. 35–39.
15. Кочерга С. «Милая мама...»: емпативна інтерпретація епістолярного образу Олени Пчілки. *Слово і Час*. 2019. №10. С. 37–43.
16. Кулик Н. «Я не належу до породи героїв» : [про українського історика, громадського та політичного діяча Михайла Грушевського]. *Освіта України*. 2017. №24. С. 14–15.
17. Лебедівна Л. Стильові особливості історичної прози Катрі Гриневичевої. *Слово і Час*. 2006. №11. С. 30–37.

18. Левченко Г. «Він так багато зробив і для мене особисто: коли б не він, все життя моє минуло б зовсім по-іншому, зійшло б на інший шлях...» : Михайло Драгоманов, Олена Пчілка і цінності роду Драгоманових. *Дивослово*. 2019. №10. С. 40–48.
19. Матвіяс І. Діалектизми в мові творів Михайла Яцкова. *Українська мова*. 2013. №1. С. 20–23.
20. Мацько Л. Українська мова, культура й освіта в діяльності Михайла Грушевського : на пошану 150-річчя від дня народження Першого Президента України. *Дивослово*. 2016. №12. С. 32–38.
21. Панченко В. Феміністка [Наталя Кобринська]. *Дивослово*. 2012. № 12. С. 43–47.
22. Слотницька І. Відтворення історичних подій у повісті А.Чайковського «За сестрою». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. №4. С. 21–24.
23. Слотницька І. Урок позакласного читання за повістю Андрія Чайковського «За сестрою» : 7 клас. *Дивослово*. 2017. №12. С. 13–16.
24. Тетеріна О. Олена Пчілка: роль художнього перекладу в розвитку української літератури. *Дивослово*. 2013. №10. С. 61–64.
25. Тимків Н. «Мене вже серце не болить». *Дивослово*. 2010. №6. С. 56–62.
26. Ткачук О.М. Наративні принципи прози Михайла Яцківа : монографія. Тернопіль : Медобори, 2013. 276 с.
27. Швець А. «Від неї виводиться новий тип українки»: фемінізм Наталії Кобринської: публіцистичний та художній дискурси. *Мандрівець*. 2016. №1. С. 4–9.
28. Швець А. «Вона ніколи не була завзятою феміністкою» : життєтворчість Наталії Кобринської. *Дивослово*. 2020. №4. С. 52–63.
29. Шумило Н. Дніпрова Чайка: «Будуйте будинок нового життя». *Дивослово*. 2014. №2. С. 48–51.

Тема 4

Українська драматургія II половини XIX – початку XX ст.

Самостійна робота № 6

Тема: Українська драматургія II половини XIX – початку XX ст.

План

1. Т. Сулима «Дячиха».
2. О. Кониський «Порвана нитка».
3. Г. Цегельський «Торгівля жемчугами».
4. Д. Маркович «Не зрозуміли».
5. Б. Грінченко «Арсен Яворенко».
6. І. Франко «На склоні віку».
7. Л. Старицька-Черняхівська «Гетьман Дорошенко».
8. С. Васильченко «Куди вітер віє».

Завдання:

1. Розкрити художні особливості української драматургії II половини XIX – початку XX ст.
2. Прочитати й проаналізувати 3 драматичні твори зі списку (на вибір).

Література до теми

1. Александрова Г. Знаковість і значущість присутності: До 170-річчя О. Кониського. *Дивослово*. 2006. №10. С. 58–63.
2. Бойко Н. «Таких діячів надто потрібно буває на світанні національного життя...». Літературна спадщина Олександра Кониського. *Слово і Час*. 2011. № 11. С. 71–80.
3. Бойко Н. О. Кониський та О. Барвінський: до історії співпраці. *Слово і Час*. 2019. №6. С. 85–94.
4. Бойко Н. Художньо-стильові домінанти в малій прозі Олександра Кониського. *Дивослово*. 2013. №10. С. 53–56.
5. Бурко О. Вивчення оповідання «Каторжна» Бориса Грінченка на принципах етновідповідності, кордоцентризму, діалогічності, проблемності, індивідуалізації. *Українська мова й література в школі*. 2013. №3. С. 20–23.
6. Бувальщина: Драми. Комедії. Діалоги. Водевіль: Українська драматургія другої половини XIX – початку XX століття: Маловідомі п'єси / Упор. О. Ставицький. Київ : Дніпро, 1990. 415 с.
7. Голобородько Я. Борис Грінченко – речник української духовності: життєтворчість крізь призму «херсонського періоду». *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2020. №19–20–21. С. 8–16.
8. Грінченко Б. Зібрання творів. Педагогічна спадщина : 150 років від дня народження Бориса Дмитровича Грінченка (1863–1910). Кн. 2 / упоряд.: О. М. Мислива, А. І. Мовчун, В. В. Мовчун. Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. 424 с.
9. Євтушенко С. Образ народного вчителя у творчості Б. Грінченка. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2012. №4. С. 6–8.
10. Малютіна Н. Українська драматургія кінця XIX – початку XX ст. Київ : Академвидав, 2010. 256 с.

Питання до підсумкового контролю

(екзамен)

з дисципліни «Історія української літератури: ХІХ ст. – поч. ХХ ст.»
для студентів денної форми навчання

1. Загальна характеристика літературного процесу кінця ХІХ – початку ХХ століття.
2. Загальний огляд життєвого і творчого шляху І. Франка.
3. Збірка «З вершин і низин» І. Франка – зразок громадянської лірики. Прочитати один із віршів напам'ять.
4. Драма розбитого серця за поезіями збірки І. Франка «Зів'яле листя». Композиція і жанрова своєрідність. Прочитати один із віршів напам'ять.
5. Загальна характеристика поем І. Франка («Мойсей», «Іван Вишенський», «Панські жарти» та ін.).
6. Драматичні твори І. Франка («Украдене щастя», «Учитель» та ін.).
7. Історична повість І. Франка «Захар Беркут». Ідейно-тематичний зміст, проблематика.
8. Тема робітництва у творчості І. Франка (цикл «Бориславські оповідання», «Воа constrictor», «Борислав сміється»).
9. Тема інтелігенції у творчості І. Франка («Лель і Полель», «Маніпулянтка» та ін.).
10. Твір І. Франка «Перехресні стежки». Жанрово-композиційні особливості, проблематика. Образ Є. Рафаловича.
11. Літературно-критична спадщина І. Франка («Література, її завдання і найважливіші цілі», «Слово про критику», «Із секретів поетичної творчості» та ін.).
12. Загальний огляд життєвого і творчого шляху М. Коцюбинського. Шлях митця до становлення імпресіоністичного стилю прози.
13. Особливості раннього періоду творчості М. Коцюбинського («Андрій Соловійко...», «Дядько та тітка», «Ялинка», «П'ятизлотник» та ін.).
14. Новаторство М. Коцюбинського в зображенні життя інших народів («Для загального добра», «На камені»).
15. Розвінчування нікчемності, мізерності культурництва у творах М. Коцюбинського («Лялечка», «Коні не винні» та ін.).
16. Філософська новела «Інтермеццо» М. Коцюбинського – один із шедеврів новелістики ХХ ст.
17. Героїко-романтичний характер оповідання М. Коцюбинського «Дорогою ціною». Патріотичний пафос твору.
18. Повість «Тіні забутих предків» – вершина творчості М. Коцюбинського. Синкретизм стильових тенденцій у повісті. Імпресіоністична трансформація фольклорного та міфологічного матеріалу. Філософське осмислення вічних істин.
19. Загальний огляд життєвого і творчого шляху Лесі Українки.
20. Мотиви лірики Лесі Українки. Проблематика і поетика. Прочитати

один із віршів напам'ять.

21. Поеми Лесі Українки, проблематика і художні образи («Давня казка», «Одно слово», «Віла-посестра», «Ізоolda Білорука» та ін.).

22. «Лісова пісня» Лесі Українки. Джерела, філософська ідея, образна система, художні особливості.

23. Драматичні поеми Лесі Українки. Система образів, проблематика і poetика («Одержима», «На руїнах», «В катакомбах» та ін.).

24. Драматична поема Лесі Українки «Кассандра». Проблематика, система образів.

25. «Камінний господар» Лесі Українки. Джерела, проблематика, образна система.

26. Драма Лесі Українки «Бояриня». Проблематика, система образів.

27. Загальний огляд життєвого і творчого шляху В. Самійленка.

28. Гумористичні та сатиричні твори В. Самійленка.

29. Драматургія В. Самійленка («Маруся Чурайвна», «Дядькова хвороба»).

30. Новаторство В. Самійленка в жанрах прози («Ідейний чоловік», «Патріот»).

31. О. Кобилянська – письменниця демократичного напрямку.

32. Порушення важливих соціально-етичних проблем сучасного життя письменниці у повісті «Людина» О. Кобилянської.

33. Місце інтелігенції в суспільстві у повісті «Царівна» О. Кобилянської.

34. Особливості новелістики О. Кобилянської («Битва», «За готар», «На полях», «Меланхолійний вальс» й ін.).

35. Повість «Земля» – вершина творчості О. Кобилянської.

36. «В неділю рано зілля копала...» О. Кобилянської – незрівнянна епопея кохання.

37. Історична основа твору «Сагайдачний» А. Чайковського. Ідейно-тематичний зміст, проблематика.

38. О. Маковей – письменник-реаліст, публіцист, критик, учений і редактор, педагог.

39. Викриття діяльності частини галицької інтелігенції, урядовців, священників у творчості О. Маковея («Клопоти Савчихи», «Великий клопіт», «Вуйко Дорко»).

40. Сатиричне висміювання діяльності «москвофілів», «народовців» у творах О. Маковея («Казка про невдоволеного Русина», «Як я продавав свої новели», «Народний дім», «Два ставки» та ін.).

41. Критика парламенту, українських і польських панів-послів у сатиричних новелах О. Маковея «Три політики», «Вдячний виборець», «Твір штуки».

42. Антивоєнне спрямування нарисів «Криваве поле», «Інвалід», «Мертве місто», «Братання» О. Маковея.

43. Показ боротьби проти турецьких і татарських загарбників у повісті «Ярошенко» О. Маковея.

44. В. Стефанік – майстер соціально-психологічної новели. Загальний огляд життєвого і творчого шляху письменника.

45. Твори В. Стефаника про рекрутчину («Виводили з села», «Стратився»).
46. Тема еміграції в новелі «Камінний хрест» В. Стефаника. «Новина»
- В. Стефаника – вершина малої прози письменника початку ХХ ст.
47. Показ зубожіння села в новелах «Засідання», «З міста йдучи», «Май», «Давнина» В. Стефаника.
48. Проблема батьків і дітей в новелах «Діти», «Сама-самісінька», «Осінь», «Кленові листки» В. Стефаника.
49. Показ трагедії бідних верств населення в умовах тогочасного суспільства («Лесева фамілія», «У корчмі», «Майстер» В. Стефаника).
50. Новели В. Стефаника про події Першої світової війни та її наслідки в соціальному та родинному житті людини («Діточа пригода», «Пістунка», «Гріх. (Думає собі Касіяниха...)», «Мати»).
51. Загальний огляд життєвого і творчого шляху Л. Мартовича.
52. Викриття пасивності, покірливості й ворожнечі в оповіданнях Л. Мартовича («Мужицька смерть», «За межу», «За топливо», «Зле діло» та ін.).
53. Тема селянського життя в тогочасному суспільстві у творчості Л. Мартовича («Народна ноша», «Грішниця», «Винайдений рукопис про рідний край», «Ось поси моє» та ін.).
54. Тематична група оповідань Л. Мартовича, спрямованих проти фальші конституційних свобод, реакційної системи виборів в Австро-Угорській імперії. («Квіт на п'ятку», «Смертельна справа», «Хитрий Панько» та ін.).
55. Викриття галицької інтелігенції в оповіданнях «Булка», «Прощальний вечір» Л. Мартовича.
56. Новаторство Л. Мартовича в жанрі повісті («Забобон»).
57. Загальний огляд життєвого і творчого шляху Марка Черемшини.
58. Характеристика першого періоду творчості Марка Черемшини (1895 – 1901). Цикл поезій у прозі «Листки» («Весна», «Симфонія», «Обнова» та ін.).
59. Збірка Марка Черемшини «Карби» (аналіз творів «Святий Миколай у гарті», «Чічка», «Більмо», «Основини» та ін.).
60. Особливості тематики другого періоду творчості Марка Черемшини (Збірки «Село за війни», «Верховина» та ін.).
61. Загальний огляд життєвого і творчого шляху А. Тесленка. Літературно-естетичні погляди письменника.
62. Основна тематика оповідань А. Тесленка («Любов до ближнього», «Дід Омелько», «Радощі», «Школяр», «Наука», «Истинно русский человек» та ін.).
63. Реальні картини життя у творах А. Тесленка («Хуторяночка», «За паспорт», «У городі» та ін.).
64. Повість «Страчене життя» А. Тесленка – помітне явище у прозі першого десятиріччя ХХ століття.
65. Автобіографічні твори А. Тесленка («Поганяй до ями!», «Немає матусі», «Прощавай, життя!» та ін.).
66. Тюремна тематика в новелах А. Тесленка («В тюрмі», «На чужині», «В пазурах людини», «Свій брат» та ін.). Автобіографічна основа цих творів.
67. Степан Васильченко – прозаїк, драматург, педагог. Степан

Васильченко і Глухів.

68. Новий підхід письменника до змалювання селянства у творах Степана Васильченка («На чужину», «Відьма», «На хуторі», «Мужицька арифметика», «Осінній ескіз» та ін.).

69. Ідейно-тематичне спрямування, проблематика і система образів повісті «Талант» Степана Васильченка.

70. Тема вчительської долі в суспільстві у творах Степана Васильченка («З самого початку», «Вова», «Вечеря», «Над Россю»).

71. Соціально-психологічний контраст між душевною чистотою дітей і нестерпними соціальними умовами в оповіданнях Степана Васильченка («Дош», «Дома», «Басурмен», «Свекор», «Циганка» та ін.).

72. Загальна характеристика другого періоду творчості Степана Васильченка («Приблуда», «Авіаційний гурток», «Олив'яний перстень»).

73. Загальний огляд драматичних творів Степана Васильченка (водевіль «На перші гулі», лірична комедія «Не співайте півні, не вменшайте ночі»).

74. Особливості української новелістики кінця XIX – початку XX ст. (Олена Пчілка, Н. Кобринська, А. Чайковський, Дніпрова Чайка, М. Грушевський та ін.).

75. Особливості української драматургії кінця XIX – початку XX ст. (Т. Сулима, О. Кониський, Г. Цегельський, Д. Маркович, Б. Грінченко та ін.).

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

1. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст.: У 2 кн.: Підручник / за ред. проф. О. Д. Гнідан. Київ : Либідь, 2005. Кн. 1. 624 с.

2. Історія української літератури XIX ст. (70–90 рр.): У 2 кн.: Підручник / О. Гнідан, С. Дем'янівська, С. Кіраль та ін. Київ : Вища школа, 2003. Кн. 1. 576 с.

3. Історія української літератури XIX ст. (70–90 рр.): У 2 кн.: Підручник / О. Гнідан, С. Дем'янівська, С. Кіраль та ін. Київ : Вища школа, 2003. Кн. 2. 440 с.

4. Ковалів Ю. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: підручник: у 10 т. Київ : Академія, 2013. Т.2.: У пошуках іманентного сенсу. 2013. 624 с.

5. Малютіна Н. Українська драматургія кінця XIX – початку XX ст. Київ : Академвидав, 2010. 256 с.

6. Насенко М. Художня література України: Від міфів до модерної реальності. Київ : Просвіта, 2008. С. 262–335.

7. Новиков А. Українська драматургія й театр від найдавніших часів до початку XX ст.: монографія. Харків: Видавництво «Сага», 2011. С. 65–84.

8. Погребенник В. Кастальське джерело: українська література кінця XIX – початку XX століття. Кн. 2. Новітнє українське письменство: посіб. для учнів, абітурієнтів, студентів і вчителів. Кн. 2.: Новітнє українське письменство. Київ : Освіта України, 2007. 252 с.

Періодичні фахові видання

1. Слово і Час: науково-теоретичний журнал. Київ: Національна академія наук України, Інститут літератури імені Тараса Шевченка, Національна спілка письменників України.

2. «Українська література в загальноосвітній школі»: український науково-методичний журнал. Головний редактор – Н. М. Логвіненко, кандидат педагогічних наук. Київ: Інститут педагогіки АПН України.

3. «Українська мова і література в школі» (УМЛШ) – науково-методичний журнал. Київ: Інститут педагогіки АПН України.

Електронні ресурси

1. Слово і Час: науково-теоретичний журнал. URL: <http://www.slovoichas.in.ua>

2. Державна бібліотека України для юнацтва. URL: <http://www.4uth.gov.ua/>

3. Національна бібліотека України для дітей. URL: www.chl.kiev.ua/.

4. Національна парламентська бібліотека України. URL: <http://www.nplu.org/>

5. Львівська обласна бібліотека для дітей. URL: <http://kazkar.at.ua/lodb.org.ua/>

6. Електронна бібліотека української літератури (зарубіжна література). URL: <http://ukrlib.com>

7. Бібліотека українського центру. URL: <http://ukrcenter.com>.

8. Читиво: вільна онлайн-бібліотека україномовної літератури. URL: <https://chtyvo.org.ua/>

ВІДЕОТЕКА ПРО УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Процюк Степан. Письменник про письменників. Канал про літературу. URL: https://www.youtube.com/channel/UCA_vCcJwRstTeyW1OAQ66Q

Іван Франко

«Та, що поруч». Іван Франко та історія його шлюбного життя з дружиною Ольгою Хоружинською. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=uaEmXeD6tJw>
Фаріон І. І. Франко. Ген українців. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=m8e5-VP0bRc>

Фаріон І. Іван Франко – одержимий культом праці для народу | Велич особистості. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=PbVCSraaVsmw>

Михайло Коцюбинський

Марко Роберт Стех «Очима культури» № 44. Михайло Коцюбинський URL: <https://www.youtube.com/watch?v=0F6PnNvDmvc>

Михайло Коцюбинський. Бистроплинний сон. Гра долі.

URL: <https://www.youtube.com/watch?v=yju8BCa1ars>

Фаріон І. Михайло Коцюбинський: геніяльний стиліст, знавець мови та психології. Велич особистості. URL: https://www.youtube.com/watch?v=dS_srz4lgJo&feature=youtu.be

Леся Українка

150-річчя Лесі Українки. Оксана Забужко про життя видатної письменниці. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=UyiLYK31tzw>

Агеева В. Леся Українка як культурна героїня ХХІ століття. Лекція Віри Агеевої. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=i8XRAMsxvGw>

Історія кохання Лесі Українки до Сергія Мержинського. Гра долі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=afkzKaVqBQA>

Фаріон І. Леся Українка. 150 років сходження до вершин. Велич особистості. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=DCcUUjUaBEM>

Фаріон І. Поетичне та політичне життя Лесі Українки. Велич особистості. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ouUOwyF8rT0>

Володимир Самійленко

Фаріон І. Про невідомого поета – Володимира Самійленка. Велич Особистості. URL : https://www.youtube.com/watch?v=sh_U7ERJauc

Ольга Кобилянська

Кирилюк С. Ольга Кобилянська – людина й письменниця, біографія від А до Я. Цікаві невідомі факти, міфи. Лекція Світлани Кирилюк. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=TVVwhJH-YLk>

Ольга Кобилянська. Перші романтичні почуття юної письменниці. Гра долі. URL : https://www.youtube.com/watch?v=-zq_7PpDecU

Фаріон І. Ольга Кобилянська – українська феміністка із шляхетної сім'ї. Велич особистості. URL : https://www.youtube.com/watch?v=zGF-Dvv3_kc

Як з чотирикласною освітою Ольга Кобилянська стала класиком світової літератури. Врятовані дублі. Гра долі. Беседа Наталки Сопіт і Василя Вітра. URL : https://www.youtube.com/watch?v=OnMN_QtM6bs

Осип Маковей

День народження Осипа Маковея. Гра долі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=si54SI28xW0>

Василь Стефаник

Процюк С. Василь Стефаник: між романтикою і трагізмом.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=N9IU0kcvbuA>

Василь Стефаник. Перші закоханості і перші розчарування. Гра долі.

URL : <https://www.youtube.com/watch?v=40kFCy38-j8>

Василь Стефаник. Мистецтво і література. Знайомство з Соломією Крушельницькою. Частина 2. Гра долі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=5wsuUw1k63c>

Василь Стефаник. Трагічне Кохання до шлюбної жінки Євгенії Калитовської. Частина 3. Гра долі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=VX-vvSbeB8Q>

Василь Стефаник. Кохання Ольги Гаморак, сестри Євгенії до Василя Стефаника. Частина 4. Гра долі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=7uTКyubw8Jo>

Василь Стефаник. Одруження з Ольгою Гаморак і виховання синів після її смерті. Частина 5. Гра долі. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=>

LNNmGd2TTwI

Фаріон І. Політичне та поетичне життя Василя Стефаника. Велич особистості. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=3oIFRR66o8w>

Лесь Мартович

Лесь Мартович. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=NeyYXSOkKW8>

Петренко Т. Лесь Мартович і Покутська трійця. Страх і ненависть на Покутті наприкінці XIX ст. Відеолекція Петренко Тетяни, літературознавиці, критиціні й авторки каналу «Нотатки варварки». URL : https://www.youtube.com/watch?v=osX4A_qdCek

Марко Черемшина

Марко Черемшина. Покутський феномен. Мистецька, авторська програма Уляни Маляр спільно з «Time4 Production» - «ART ПерсонА». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=T0kZMfoTf4Q>

Архип Тесленко

Процюк С. Архип Тесленко: наймолодший класик української літератури. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=tCXNTQze44>

СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Критерії оцінювання тестових завдань

За результатами тестового контролю студент отримусь:

- ✓ **15** правильних відповідей – «відмінно» (А);
- ✓ **11–14** правильних відповідей – «добре» (В);
- ✓ **8–10** правильних відповідей – «добре» (С);
- ✓ **6–7** правильних відповідей – «задовільно» (Д);
- ✓ **4–5** правильних відповідей – «задовільно» (Е);
- ✓ **1–4** правильні відповіді – «незадовільно» (F);
- ✓ **0** правильних відповідей – «незадовільно» (FX).

Політика оцінювання усних (письмових) відповідей

– Політика щодо дедлайнів та перескладання:

Роботи, які подаються з порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-1 бал). Перескладання модулів відбувається до завершення вивчення курсу.

– Політика щодо академічної доброчесності:

Списування під час контрольних і самостійних робіт заборонені (у т. ч. із використанням мобільних пристроїв).

– Політика щодо відвідування:

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

Навчальні досягнення здобувачів освіти оцінюються за національного шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», «зараховано», «не зараховано»), 100-бальною шкалою та шкалою ECTS (A, B, C, D, E, FX, F).

Загальна підсумкова оцінка з дисципліни визначається відповідно до

обчислення середньоарифметичного значення оцінок за національною шкалою, одержаних здобувачем вищої освіти за кожен вид діяльності, та з урахуванням середньозваженого бала, який визначається відповідно до визначених вагових коефіцієнтів (ВК) за кожним видом роботи, що в сумі дорівнює 1, а саме:

ВК (модулі 1–2 – перше півріччя) за практичні заняття – 0,5; ВК за модульний контроль – 0,2; ВК за самостійну роботу – 0,3.

ВК (модулі 3–4 – друге півріччя) за практичні заняття – 0,5; ВК за модульний контроль – 0,2; ВК за самостійну роботу – 0,2, ВК за екзамен – 0,1.

Розрахунок підсумкового середньозваженого бала (П) у процесі опанування здобувачами освіти 1-го й 2-го модулів здійснюється за формулою, де ПК – поточний контроль на практичному занятті, МК – модульний контроль; СР – самостійна робота:

$$П = ((ПК_1 + ПК_2 + ПК_3 + ПК_4 + \dots) / \text{кількість занять за семестр}) * 0,5 + ((МК_1 + МК_2 + МК_3) / \text{кількість модульних контрольних робіт за семестр}) * 0,2 + ((СР_1 + СР_2 + СР_3 + СР_4 + \dots) / \text{кількість самостійних робіт за семестр}) * 0,3.$$

Розрахунок підсумкового середньозваженого бала (П) у процесі вивчення модулів 3–4 здійснюється за формулою, де ПК – поточний контроль на практичному занятті, МК – модульний контроль; СР – самостійна робота; 0,1 – екзамен (може виставлятися за результатом виконання передбачених програмою завдань):

$$П = ((ПК_1 + ПК_2 + ПК_3 + ПК_4 + \dots) / \text{кількість занять за семестр}) * 0,5 + ((МК_1 + МК_2 + МК_3) / \text{кількість модульних контрольних робіт за семестр}) * 0,2 + ((СР_1 + СР_2 + СР_3 + СР_4 + \dots) / \text{кількість самостійних робіт за семестр}) * 0,2 + (\text{оцінка за екзамен}) * 0,1.$$

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти

Оцінка ЕCTS	Середньо-зважений бал, що формує інтервальну шкалу	Сума балів за 100 бальною шкалою	Національна оцінка		Критерії
А	4,51-5,00	90-100	5	Зарховано	Здобувач вищої освіти на високому рівні володіє теоретичними відомостями про специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української літератури, життєвий і творчий шлях письменників, художні твори класики й сучасності. Вільно оперує літературознавчими поняттями.
	5,00	100			
	4,95	99			
	4,90	98			
	4,85	97			
	4,80	96			
	4,75	95			
	4,70	94			
	4,65	93			
4,60	92				
				Відмінно – високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями	

	4,55 4,51	91 90			<p>Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та зарубіжної культури. Розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками. Порівнює літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності. Самостійно оцінює явища літератури, виявляючи власну позицію щодо них.</p> <p>Виявляє особливі творчі здібності та здатність до оригінальних рішень, різноманітних навчальних завдань, до перенесення набутих знань і вмінь на нестандартні ситуації. Працює з різними джерелами інформації, систематизує, узагальнює та творчо використовує дібраний матеріал з історії української літератури, створює опорні матеріали (схеми, таблиці, тези тощо). Повно розкриває питання під час відповіді, спираючись на вивчений матеріал і знання із суміжних наук (психології, історії, історії зарубіжної літератури, вступу до літературознавства тощо). Чітко, послідовно, логічно, правильно (відповідно до норм сучасної української літературної мови та комунікативних ознак мовлення), аргументовано висловлює власні думки з приводу прочитаного. Під час відповіді ілюструє теоретичний матеріал прикладами, цитатами з художнього твору, порівнює, аналізує. Повністю відповідає на додаткові запитання. Якісно і самостійно проводить літературознавчі дослідження. Виконує всі завдання для самопідготовки (репродуктивні, творчі) до практичних занять, у встановлений термін складає в повному обсязі самостійну роботу, виявляє творчий підхід. Безпомилково виконує завдання модульних контрольних робіт.</p>
В	4,01-4,50	82-89	4	<i>Добре</i> – достатній рівень	Здобувач вищої освіти у межах програми навчальної дисципліни

	4,50	89		<p>оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження</p>	<p>володіє теоретичними відомостями про специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української літератури, життєвий і творчий шлях письменників, художні твори класики й сучасності. Вільно оперує літературознавчими поняттями. Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та зарубіжної культури. Розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками. Порівнює літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності. Самостійно оцінює літературні явища. Працює з різними джерелами інформації, систематизує, узагальнює та творчо використовує дібраний матеріал, створює опорні матеріали (схеми, таблиці, тези тощо). Достатньо повно розкриває питання під час відповіді, проте допускає неточності. Чітко, послідовно, логічно, правильно (відповідно до норм сучасної української літературної мови та комунікативних ознак мовлення) висловлює власні думки з приводу прочитаного. Під час відповіді ілюструє теоретичний матеріал прикладами. На додаткові запитання здебільшого відповідає повністю. Якісно проводить літературознавчі дослідження. Виконує всі завдання для самопідготовки (репродуктивні (безпомилково), творчі (здебільшого безпомилково)) до практичних занять. У встановлений термін складає самостійну роботу. Якісно виконує завдання модульних контрольних робіт.</p>
	4,43	88			
	4,36	87			
	4,29	86			
	4,22	85			
	4,15	84			
	4,08	83			
	4,01	82			
С	3,50-4,00	74-81	4	<p><i>Добре</i> – середньо-достатній рівень володіння</p>	<p>Здобувач вищої освіти володіє загальними теоретичними відомостями про специфіку перебігу літературного процесу України в культурному</p>
	4,00	81			
	3,90	80			

	3,84	79		теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками	контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української літератури, життєвий і творчий шлях письменників, художні твори класики. Загалом оперує літературознавчими поняттями. Володіє навичками різних видів аналізу художнього твору, під керівництвом викладача визначає жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, однак не завжди усвідомлює значення для національної та зарубіжної культури. Розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками. Однак має труднощі під час порівняння літературних фактів, явищ, визначення їхніх подібностей і відмінностей. Оцінює літературні явища. Працює з різними джерелами інформації, узагальнює теоретичний матеріал, створює опорні матеріали (схеми, таблиці, тези тощо). Достатньо повно розкриває питання під час відповіді. Здебільшого чітко, послідовно, логічно, правильно (відповідно до норм сучасної української літературної мови та комунікативних ознак мовлення) висловлює власні думки з приводу прочитаного, однак не завжди ілюструє теоретичний матеріал прикладами. На додаткові запитання відповідає не повністю. Проводить літературознавчі дослідження, однак потребує консультації викладача. Виконує всі завдання для самопідготовки (репродуктивні (безпомилково), творчі (за аналогію до виконаних колективно)) до практичних занять. У встановлений термін складає самостійну роботу. Допускає окремі незначні помилки під час виконання модульних контрольних робіт.
	3,76	78			
	3,67	77			
	3,59	76			
	3,51	75			
	3,50	74			
D	2,83-3,43	64-73	3	Задовільно – середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними	Здобувач вищої освіти володіє загальними теоретичними відомостями про специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української
	3,43	73			
	3,36	72			
	3,29	71			
	3,22	70			

	3,15	69		вміннями й навичками	літератури, життєвий і творчий шлях письменників, художні твори класики. Однак не завжди може робити самостійні висновки, узагальнення, а також застосовувати практично набуті теоретичні знання. Загалом оперує літературознавчими поняттями, однак обмежено послуговується ними. Володіє окремими навичками різних видів аналізу художнього твору, однак не завжди може практично реалізувати їх. Відчуває певні труднощі під час визначення жанрово-стильової своєрідності, місця в літературному процесі, традицій і новаторства, зв'язку твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, не завжди усвідомлює його значення для національної та світової культури. За допомогою викладача розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками. Має труднощі під час порівняння літературних фактів, явищ, визначення їхніх подібностей і відмінностей, під час опрацювання різних джерел інформації, їх систематизації та узагальнення, створення опорних матеріалів (схем, таблиць, тез тощо). Неповно розкриває питання під час відповіді. Висловлює власні думки з приводу прочитаного, однак не ілюструє теоретичний матеріал прикладами. На додаткові запитання відповідає не повністю. Проводить літературознавчі дослідження з допомогою викладача. Виконує завдання для самопідготовки до практичних занять (репродуктивні) частково й здебільшого за аналогію до опрацьованих колективно. У встановлений термін складає самостійну роботу, звертаючись за консультацією до викладача. Модульні контрольні роботи виконує, допускаючи суттєві помилки.
	3,07	68			
	3,01	67			
	3,00	66			
	2,92	65			
	2,83	64			
Е	2,51-2,75	60-63	3	Задовільно – рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й	Здобувач вищої освіти частково володіє загальними теоретичними відомостями про специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української
	2,75	63			
	2,67	62			
	2,59	61			
	2,51	60			

				<p>навичками визначається нижче середнього</p>	<p>літератури, життєвий і творчий шлях письменників, художні твори класики. Однак не може робити самостійні висновки, узагальнення, а також застосовувати практично набуті теоретичні знання. Механічно відтворює основні літературознавчі поняття, обмежено послуговується ними. Володіє елементарними навичками аналізу художнього твору, однак лише з допомогою викладача чи за наданим зразком може спорадично практично реалізувати їх. Відчуває труднощі під час визначення жанрово-стильової своєрідності, місця в літературному процесі, традицій і новаторства, зв'язку твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, не усвідомлює значення для національної та світової культури. Частково розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками лише за допомогою викладача. Має труднощі під час порівняння літературних фактів, явищ, лише частково визначає їхні подібності й відмінності. Має труднощі в опрацюванні різних джерел інформації, у створенні опорних матеріалів (схем, таблиць, тез тощо). Лише частково розкриває запитання під час відповіді. На додаткові питання не відповідає або відповідає не повністю. Проводить літературознавчі дослідження лише з допомогою викладача. Виконує завдання для самопідготовки до практичних занять (репродуктивні) за аналогією до виконаних колективно, однак допускає багато помилок. У встановлений термін складає самостійну роботу, звертаючись за консультацією до викладача. Модульні контрольні роботи виконує, користуючись опорними матеріалами й допускаючи суттєві помилки.</p>
FX	2,00-2,5	35-59	2	<p>незараховано</p> <p><i>Незадовільно</i> – низький рівень володіння</p>	<p>Здобувач вищої освіти поверхово і фрагментарно відтворює загальні теоретичні відомості про специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті,</p>

				<p>навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять із дисципліни</p>	<p>літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української літератури, життєвий і творчий шлях письменників, художні твори класики. Однак не може робити самостійні висновки, узагальнення, а також застосовувати практично набуті теоретичні знання. Не оперує основними літературознавчими поняттями, майже не розрізняє види аналізу художнього твору, не може практично реалізувати їх. Відчуває труднощі під час визначення жанрово-стильової своєрідності, місця в літературному процесі, традицій і новаторства, зв'язку твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, не усвідомлює його значення для національної та світової культури. Частково розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками лише за допомогою викладача. Має труднощі під час порівняння літературних фактів, явищ, не визначає їхні подібності й відмінності. Здебільшого не опрацьовує рекомендовані джерела інформації. Не створює опорні матеріали (схеми, таблиці, тези тощо). Робить принципові помилки у відповідях, поверхово розкриває основні запитання. Не відповідає на додаткові питання. Не проводить літературознавчі дослідження. Виконує завдання для самопідготовки до практичних занять (репродуктивні) лише за аналогією до виконаних колективно, допускаючи багато помилок. Не складає у встановлений термін самостійну роботу. Допускає грубі помилки під час виконання модульних контрольних робіт.</p>
F	0,00-1,99	1-34	2	<p>Незадовільно – низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення</p>	<p>Здобувач вищої освіти на низькому рівні володіє загальними теоретичними відомостями про специфіку перебігу літературного процесу в Україні в культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української літератури, життєвий і творчий шлях письменників, художні твори класики. Не може робити самостійні висновки, узагальнення, а</p>

			дисципліни	також застосовувати теоретичні знання. Не розрізняє основні літературознавчі поняття. Не володіє навичками аналізу художнього твору. Не визначає жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору з фольклором, міфологією, релігією, філософією, не усвідомлює його значення для національної та світової культури. Не розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками. Не порівнює літературні факти, явища, не визначає їхні подібності та відмінності. Не опрацьовує рекомендовані джерела інформації. Не створює опорні матеріали (схеми, таблиці, тези тощо). Не завжди може поверхово розкрити питання під час відповіді. Не здійснює літературознавчі дослідження. Не виконує завдання для самопідготовки до практичних занять. Не складає у встановлений термін самостійну роботу. Не виконує завдань модульних контрольних робіт.
--	--	--	------------	---

Здобувачі вищої освіти, які одержали незадовільну оцінку (FX) за шкалою ECTS, мають змогу ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру. Повторне складання заліку з навчального курсу допускається не більше двох разів: один раз викладачеві, другий – комісії, яка створюється деканом факультету (керівником інституту).

Студенти, які отримали незадовільну оцінку (F) за шкалою ECTS, проходять обов'язкове повторне вивчення дисципліни відповідно до чинних нормативних положень Міністерства освіти і науки України та закладу вищої освіти.

ВІДПОВІДІ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

І ШВРІЧЧЯ

МОДУЛЬ 1

І. Франко і літературний процес кінця XIX – початку XX століття

Практичне заняття № 1

Тема. Поезія І. Франка (1856–1916)

Практичне заняття № 2

Тема. Ліро-епічна й драматургічна творчість І. Франка (1856–1916)

Практичне заняття № 3

Тема. Прозова творчість І. Франка (1856–1916)

Практичне заняття № 4

Тема. Творчість М. Коцюбинського (1864–1913)

МОДУЛЬ 2

*Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Творчість Лесі
Українки, В. Самійленка, О. Кобилянської, А. Чайковського*

Практичне заняття № 5

Тема. Основні мотиви лірики Лесі Українки (1871–1913)

Практичне заняття № 6

Тема. Драматургія Лесі Українки (1871–1913)

Практичне заняття №7

Тема. Життя і творчість О. Кобилянської (1863–1942)

Практичне заняття №8

Тема: Творчість О. Кобилянської (1863–1942)

II ПІВРІЧЧЯ

МОДУЛЬ 3

Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Творчість представників «Покутської трійці»

Практичне заняття № 1

Тема. Творчість В. Стефаника (1871–1936)

Практичне заняття № 2

Тема. Творчість Леся Мартовича (1871–1916)

Практичне заняття № 3

Тема. Творчість Марка Черемшини (1874–1927)

МОДУЛЬ 4

Літературний процес кінця XIX – початку XX століття. Українська новелістика та драматургія межі XIX – XX ст.

Практичне заняття № 4

Тема. Творчість Степана Васильченка (1879–1932)

Навчальне видання

Гоголь Наталія Валеріївна
Клейменова Тетяна В'ячеславівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
XIX СТ. – ПОЧ. XX СТ.»**

Навчально-методичний посібник
для студентів спеціальностей
014 Середня освіта (Українська мова і література)
035 Філологія

Підп. до друку 5.03.2024.
Формат 60x84/16. Умов. друк. арк. 6,28. Тираж 300 пр. Зам. №3448
Облік.-вид. арк. 4,81. Папір офсетний. Гарнітура Таймс.
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Києво-Московська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи СМв №046 від 16 червня 2014 року

Видруковано у редакційно-видавничому відділі
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24
тел/факс (05444) 2-33-06.

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Наталія Гоголь
Тетяна Клейменова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
XIX СТ. – ПОЧ. XX СТ.»

Глухів
2024